Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2023

1981 — 50טער יובילעאום פון דעם ביאליסטאקער צענטער אין היים פאר עלטערע מענטשן — 1931

BIALYSTOKER STIMME

ביאַליסטאָקער שטימע

אָפיציעלער אָרגאַן פון דער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפט אין אַמעריקע

נומער 328 ■ ערב פסח, תשמ"א — ניו־יאָרק, אַפּריל, 1981 ■ 60־טער יאָרגאַנג

BIALYSTOKER CENTER, HOME AND INFIRMARY FOR THE AGED

Announces to all members, friends and affiliated organizations that our

ANNUAL THEATRE BENEFIT

will take place

SUNDAY, SEPTEMBER 13, 1981, 2 P.M.

at Avery Fisher Hall of Lincoln Center
Broadway at W. 65th Street. N.Y.C.

In the program, the following entertainers will appear:

EDDIE FISHER

Famous crooner and recording artist who won the hearts of America

★ **JOANNE ENGEL**
One of America's foremost recording stars

★ **JACKIE WAKEFIELD**
The original Master of Comedy

★ **SAL SICARI**
With his "All-American" 18 piece orchestra

★ **KEITH LEVENSON**
Guest Conductor

Friendly organizations may order tickets at once by writing to or calling Bialystoker Center.

ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאר עלטערע מענטשן און שפיטאָל

לאָזט וויסן אלע לאנדסלייט, פריינט און אנגעשלאסענע ארגאניזאציעס, אז די

יערליכע טעאַטער־פאָרשטעלונג

וועט פאָרקומען

זונטאָג, דעם 13טן סעפטעמבער, 1981

2 אזייגער בייטאג

אין אייוועי פישער האל פון לינקאלן צענטער

בראָדוועי און 65סטע גאס, ניו־יאָרק

איז דער פראגראם וועלן זיך באטיליקן:

עדי פישער

באוואוסטער זינגער און רעקאָרדינג ארטיסט וועלכער האט באגייסטערט גאנץ אמעריקע

★ **דזשאָואן ענגל**
נייער שטערן אין געוואנג און רעקאָרדינג

★ **דזשעקי וועיקפילד**
דער אריגינעלער מייסטער פון קאָמעדיע

★ **סאל סיקארי**
מיט זיין „אל אמעריקן" ארקעסטער פון 18 מיוזיקער

★ **קיט לעוועסאן**
גאסט דיריגענט

פריינדליכע ארגאניזאציעס קענען שוין באשטעלן די בילעטן פאר דער אונטערנעמונג מיטן שרייבן צו אדער טעלעפאנירן דעם ביאליסטאקער צענטער.

אַרויסגעגעבן פון ביאַליסטאָקער צענטער, 228 איסט בראָדוויי, ניו יאָרק
דוד סאָהן עיה, גרינדער
רעדאקציע־קאָלעגיום: לואיס סילווער, איסאק ריבאלאוסקי און הרב שמואל א. קראָניק
Published by the Bialystoker Center, 228 East Broadway, New York City
Editorial Committee: Louis Silver, Izaak Rybal and Rabbi Lowell S. Kronick

דער גרויסער ביאַליסטאָקער יזכור־בוך שוין אַריין אין דרוק

מיט צופרידנהייט און אַ געפיל פון שטאָלץ לאָזן מיר וויסן אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און פריינט, אין אַמעריקע און איבער דער וועלט, אַז עס איז שוין איבערגעגעבן געוואָרן צום דרוק דער מאָנומענטאַלער

ביאַליסטאָקער יזכור־בוך

וואָס וועט, ווי מיר האָפן, אויך שוין אין קורצן דערשיינען. ענדלעך, נאָך פאַרשידענע שוועריקייטן וואָס עס איז אונדז געלונגען צו באַזייטיקן, ווערט פאַרווירקלעכט אונדזער אַלעמענס הייליקע שטרעבונג, דאָס אַרויסגעבן דעם גרויסן היסטאָרישן ספר. דאָס צוגרייטן און אַרויסגעבן דעם ביאַליסטאָקער יזכור־בוך, איז אונטער דער אויפזיכט פון אַ ספּעציעלן בוך־קאָמיטעט, וואָס איז אויסגעטיילט געוואָרן פון דער באָארד פון דירעקטאָרס ביי דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק. די גרויסע און אַלזייטיקע וויכטיקע אויסגאַבע, וועט אַנטהאַלטן הונדערטער זייטן גרויסן־פאָרמאַט, אין אידיש און ענגליש. דאָס וועט אויך באַגלייט ווערן מיט פאַסיקע בילדער. דער מאָנומענטאַלער

ביאַליסטאָקער יזכור־בוך

וועט אַנטהאַלטן צענדליקער באַשרייבונגען, שילדערונגען, זכרונות, פאַרשידענע מאַטעריאַלן און וויכטיקע דאָקומענטן וועגן דעם אויפקום, אַנטוויקלונג און לעבן פון די אידן אין ביאַליסטאָק, פון די עלטסטע צייטן ביזן שרעקלעכן חורבן ביי היטלער'ן. אַ וויכטיקן פּלאַץ אין דעם ספר וועט פאַרנעמען די טראַגישע צייט פון די אידן אין ביאַליסטאָק, ווי אויך פון דער אַרומיקער געגנט, בעת דער היטלער־הערשאַפט. עס וועט אין דעם אויך ווי געהעריק אַרויסגעבראַכט ווערן וועגן דעם העלדישן ווידערשטאַנד פון די אידן אין ביאַליסטאָק קעגן די נאַציס. אין דעם ספר וועט אויך זיין אָפּטיילונגען וועגן ווידעראויפבוי נאָכן חורבן, ווי אויך וועגן לעבן פון ביאַליסטאָקער אידן אין דער וועלט.

דאָס אַרויסגעבן דעם ווירדיקן היסטאָרישן

ביאַליסטאָקער יזכור־בוך

איז פאַרבונדן מיט גרויסע אויסגאַבן. דאָס קאָן און וועט דערגרייכט ווערן אַ דאַנק דער הילף פון אונדזערע לאַנדסלייט. דער ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק, וואָס האָט אויף זיך גענומען די דאָזיקע הייליקע אויפגאַבע, שטעלט זיך ניט אָפּ פאַר קיין שום שוועריקייטן. מיר דערוואַרטן גלייכצייטיק די מיטהילף און אונטערשטיצונג פון אונדזערע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און פריינט אומעטום. מיר וועלן זיך דעריבער דורך דעם וועג צו אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און פריינט, אין אַמעריקע און אויך אין אַנדערע לענדער, סיי אָרגאַניזאַציעס פון ביאַליסטאָקער אידן סיי אויך יחידים, אונדז צו העלפן **איצט** צו דערגרייכן דעם גרויסן ציל. לאָמיר אַלע, ווי דאָס פאַסט פאַר ביאַליסטאָקער אידן, פאַראייביקן אויף אַ ווירדיקן אופן די אַמאָליקע וואונדערלעכע, אונדזער אַלעמענס געוועזענע אידישע ביאַליסטאָק! לאָמיר געדענקען, אַז דער

ביאַליסטאָקער יזכור־בוך

וועט אויך זיין אַן אייביקע מצבה פאַר אונדזערע אַלעמענס נאָענטע אומגעבראַכטע ביי די נאַצישע רוצחים, דאָס וועט אויף שטענדיק זיין אַ מצבה פאַר די קדושים און מאַרטירער וואָס זיינען אָן קברים און אָן מצבות.

מיר בעטן אַלע אונדזערע לאַנדסלייט און פריינט **גלייך** אַריינצושיקן באַשטעלונגען פאַר דעם יזכור־בוך, מיט געהעריקע ביישטייערונגען. די יעניקע וואָס וועלן איצט באַשטעלן דעם גרויסן ספר אין פאָרויס, וועלן באַקומען די אויסגאַבע גלייך נאָכן דערשיינען. דאָס וועט אויך אונדז העלפן וואָס גיכער אַרויסצוגעבן דעם היסטאָרישן ביאַליסטאָקער יזכור־בוך. פילט גלייך אויס דעם קופּאָן און שיקט דאָס וואָס גיכער צוריק, מיט באַשטעלונגען און ביישטייערונגען, אויפן אַדרעס:

BIALYSTOKER CENTER Book-Committee
228 East Broadway, New York, N. Y. 10002

צום קאָמיטעט פון דעם ביאַליסטאָקער יזכור־בוך,

איך בעט אייך אַזוי גוט זיין און מיר צושיקן דעם גרויסן ביאַליסטאָקער יזכור־בוך, באַלד נאָכן דערשיינען פון דעם ספר. ווי איך פאַרשטיי, איז דאָס אַרויסגעבן דעם מאָנומענטאַלן יזכור־בוך פאַרבונדן מיט גרויסע אויסגאַבן. איך שיק אייך דאָ דעריבער מיין ביישטייערונג פון _____ דאָלאָר.

Name .....

Address .....

City .....

ביאַליסטאָקער שטימע

אפיציעלער אָרגאַן פון דער ביאליסטאקער לאנדסמאנשאפט אין אמעריקע

נומער 328 ■ ערב פסח, תשמ״א — ניו יארק, אפריל, 1981 ■ 60-טער יאָרגאַנג

סעם און ראָוז סאָלאָזש באַערט ביי פייערלעכן ״אַפּיל״-באַנקעט פון ביאַליסטאָקער צענטער

85 טויזנט דאָלאָר געשאַפן אין זייער כבוד

איבער דריי הונדערט פערזאָן האָבן זיך באַטייליקט אין דעם פייערלעכן באַנקעט לכבוד סעם סאָלאָזש, דער פרעזידענט פון דעם ביאליסטאקער צענטער און היים פאר עלטערע מענטשן, און פאר זיין פרוי, ראָוז. די גרויסע פייערונג, וואָס איז איינגעאָרדנט געוואָרן אין קאַפּאַראַציע מיטן קאָונסיל פון ארגאניזאציעס ביים יונאיטעד דזשואיש אפיל, איז פארגעקומען שבת אָוונט, דעם 8-טן נאָוועמבער 1980, אין די עלעגאַנטע זאָלן פון שעראַטאָן צענטער, 53-טע גאַס און 7-טע עוועניו, אין ניו יארק. צוזישן דעם עולם, וואָס איז געקומען צוטיילן כבוד סעם סאָלאָזש מיט זיין פרוי ראָוז, זיינען געווען משפחה פון דעם באַרטן פּאָרל, פריינט, ביזנעס-פארבינדענטע, אפיסערס און דירעקטאָרס פון דעם ביאליסטאָקער צענטער, היים און שפיטאָל פאר עלטערע מענטשן. אין א פריערדיקן נומער „ביאליסטאָקער שטימע", איז געווען א ענונציע שילדערונג וועגן מר. סעם סאָלאָזש, וועלכער איז ניצול געווארן פון א זיכערן טויט ביי די נאַציס. זיין איבערגעגעבנקייט פאר דעם ביאליסטאָקער צענטער, וי אויך פאר אנדערע אידישע צוועקן און פאר מדינת ישראל, איז גוט באַקאַנט צווישן די ביאליסטאָקער לאַנדסלייט, ווי אויך אין היגן אידישן געזעלשאַפטלעבן בכלל.

אויך מרס. ראָוז סאָלאָזש, די ערשטע לעידי פון דעם ביאליסטאָקער צענטער, איז גוט באַקאַנט מיט אירע פילע אקטיוויטעטן לטובת אידישע צוועקן און פאר מדינת ישראל, וואָס זי טוט צוזאַמען מיט איר מאַן. דאָס פּאָרל גיבן אויך אָפּ פיל אנשטרענגונגן און אקטיוויטעטן פאר דער סינאגאָגע, וואו זיי זיינען פראַמינענטע מיטגלידער. דאָס איז דער האַליס הילם דזשואיש סענטער. כדי ווי געהעריק צו באַערן מר. און מרס. סאָלאָזש, האָט די באַארד אוו גאווערנארס פון דעם ביאליסטאָקער צענטער באשלאָסן, אין קאַאָפּעראַציע מיט דעם קאונסיל פון ארגאניזאציעס ביים יונאיטעד דזשואיש אפיל, צו בויען א מעדיקעל צענטער אין כפר תבור, אין דעם גליל אין מדינת ישראל, וואָס זאָל באַזינען די איינוואוינער פון יענער געגענט. דער נייער מעדיקעל צענטער וועט טראָגן דעם נאָמען פון סעם און ראָוז סאָלאָזש, אלס אנערקענונג פאר דעם באַליבטן פּאָרל.

פּאָרזיצער פון דעם פייערלעכן באַנקעט איז געווען הרב שמואל א. קראַניק, דער גייסטיקער מנהיג פון דעם ביאליסטאָקער צענטער, וועלכער האָט געפירט דעם אָוונט אויף אן אויסגעצייכנטן און איינדרוקספולן אופן. הרב קראַניק איז פאַרגעשטעלט געוואָרן פאַרן עולם דורך רובין בינדלער, ערן-פאַרזיצער פון דעם ביאליסטאָקער צענטער. נאָכן געזאַנג פון דער התקוה און דעם אמעריקאַנער הימן, וואָס עם האָט דורכגעפירט חזן הערי פיינבערג, דער עקזעקוטיוו-דירעקטאָר פון דעם ביאליסטאָקער צענטער, האָט הרב קראַניק אויף א גאָר וואַרעמען אופן באַגריסט דעם גרויסן עולם, ווי אויך פאַרגעשטעלט א צאָל אָנווועזנדע געסט, צווישן זיי: מישא גאלדמאן, דער מעיאר פון כפר תבור; מאקס ראָטנער, באַוואוסטער פילאַנטראָפּ, כלל-טויער און פראַמינענטער ביאליסטאָקער לאַנדסמאַן פון קליוולענד; י. שמולעוויטש, רעדאַקטאָר פון דעם גרויסן ביאליסטאָקער יזכור-

א גרופּ בילד ביים באַנקעט לכבוד ראוז און סעם סאָלאָזש אין שעראטאן-צענטער האָטעל. עס געפינט זיך אויך זיצנדיק ביים טיש, אונזער חשובֿיער ביאליסטאָקער לאַנדסמאַן פון קליוולאַנד, מאקס ראָטנער.

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2023

בוך: אַ ספּעציעלע דעלעגאַציע פון דעם האַליס הילס דזשואיש סענטער, און אַנדערע.

מיט וואַרעמע לויב־ווערטער לכבוד די ערן־געסט, סעם און ראָוז סאַלאַזש, ווי אויך פאַר דעם ביאַליסטאָקער צענטער פאַר העלפן בויען דעם מדיקל צענטער אין כפר תבור, זיינען ארויסגעטראָטן: געשעפטספירער בערל בראָנפמאַן, פאַרטרעטער פון דער אידישער אַגענטור אין אַמעריקע; דער באַקאַנטער ישראל־טוער חיים נירעל, וולעכער האָט רעפּרעזענטירט געשעפטספירער בערל בראָנפמאַן, וואָס האָט זיך ניט געקענט באַטייליקן אין דער פייערונג. אין די באַגריסונגען איז אַנגעוויזן געוואָרן אויף דער וויכטיקייט פון בויען אַ מדיקל צענטער אין כפר תבור, גליל, וואו די אידישע באַפעלקערונג ווערט כסדר גרעסער און וואָס איז אַ וויכטיקע סטראַטעגישע געגענט. אויך דער מייאָר פון כפר תבור, מישא גאָלדמאַן, האָט אויסגעדריקט אַ הארציקן דאַנק צו מר. און מרס. סאַלאַזש, פאַר העלפן אין דערמעגלעכן צו בויען דעם נייעם מדיצינישן צענטער. ער האָט אויך געלויבט דעם ביאַליסטאָקער צענטער, פאַר אונטערנעמען צו בויען אַזעלכע וויכטיקע פּראָיעקטן אין דער אידישער מדינה.

דער אַפּיל פאַר דעם נייעם מדיקל צענטער, איז אויף אַ פאַסיקן אופן דורכגעפירט געוואָרן פון איסאק ריבאַלאָווסקי, געשעפטס־סעקרעטאַר פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשן. דער אַנוועזנדער עולם האָט זיך וואַרעם אָפּגערופן אויף דעם אַפּיל פון מר. ריבאַלאָווסקי, און עס איז געזאַמלט געוואָרן ארום 85 טויזנט דאָלאַר פאַר דעם וויכטיקן צוועק. באַלד נאָכדעם האָט הרב קראַניק געהאַלטן אַן איינדרוקספולע קורצע רעדע, אין וועלכער ער האָט געשילדערט דאָס לעבן און אקטיוויטעטן פון סעם סאַלאַזש, ווי אויך זיין פרוי ראָוז, וועלכע דאַרפן זיין אַ גוטער ביישפּיל אויף פאַר אַנדערע.

דער באַקאַנטער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַן מאָקס ראָטנער, וועלכער איז אויך פרעזידענט פון דער אַמעריקאַנער־ישראל טשעמבער אָוו קאָמערס, האָט פרעזענטירט אַ ספּעציעלע ערן־אויסצייכענונג צו מר. און מרס. סאַלאַזש. אין זייער ענטפער, האָבן סעם און ראָוז סאַלאַזש געדאַנקט פאַר צוטיילן זיי דעם כבוד, זיי האָבן אויך געלויבט דעם ביאַליסטאָקער צענטער פאַר העלפן פאַראייביקן זייערע נעמען אין דעם נייעם מדיקל צענטער, אין כפר תבור, מדינת ישראל. מיט וואַרעמע לויב־ווערטער לכבוד די ערן־געסט, איז ארויסגעטראָטן הרב יוסף סימקעס, דער גייסטיקער פירער פון דעם האַלי הילס דזשואיש סענטער.

די המוציא איבער דער חלה, האָט געזאָגט מר. מיכאל קאָהען, דער פאָטער פון מרס. סאַלאַזש. נאָכן יום־טוב־דיקן מאָלצייט, האָט חזן הערי פיינבערג פאַרשאַפט גרויס פאַרגניגן דעם פאַרזאַמלטן

פון רעכטס: איסאַק ריבאַלאָווסקי, מאָקס ראָטנער וועלכער האָט פרעזענטירט אַ פּלאַק פון "יו דזשעי עיי" צו ראָוז און סעם סאַלאַזש.

עולם, מיט זיין הארציקן געזאַנג.

אַלע באַטייליקטע אין דעם פייערלעכן באַנקעט, זיינען אַוועק צופרידענע פון דעם אַוונט. מען האָט דערביי געוואונטשן סעם סאַלאַזש מיט זיין ליבער פרוי, ראָוז, געזונט און נחת אין זייער משפּחה, און אַז זיי זאָלן נאָך פאַר לאַנגע יאָרן זיין אקטיוו פאַרן ביאַליסטאָקער צענטער, פאַר פאַרשידענע אידישע צוועקן און פאַר מדינת ישראל.

אַ זייער וואַרעמען בריוו מיט לויב פאַר דורכפירן די גרויסע אונטערנעמונג (וואָס איז געדרוקט אין דער ענגלישער אָפּטיילונג אין דער היינטיקער „ביאַליסטאָקער שטימע"), האָט צוגעשיקט סטיוועז שלום, דער פרעזידענט פון יונאיטעד דזשואיש אַפּיל. אין דעם וועלט אויסגעדרוקט לויב וועלטער פאַר איסאק ריבאַלאָווסקי, וועלכער איז געווען טשערמאַן פון דעם קאָמפּעין פאַר דעם „סעם און ראָוז סאַלאַזש מעדיקל צענטער", אין כפר תבור און פאַר הרב קראַניק, וועלכער האָט אויף אַ גרויסאַרטיקן אופן אָנגעפירט מיט דעם פייערלעכן באַנקעט, ווי אויך פאַר די קאָמיטעט־מיטגלידער, בראש מיטן טשערמאַן רובין בינדלער.

אַ צווייט גרופּן בילד בייַם באַנקעט אין כבוד פון ראָוז און סעם סאַלאַזש. עס געפינט זיך אויך שטייענדיג אונזער חשובֿיער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַן פון קליוולאַנד, מאָקס ראטנער.

1931

50סטער יובילעי פון ביאַליסטאָקער צענטער, חיים פאַר עלטערע מענטשען און שפיטאָל

1981

פון איסאַק ריבאַלאָווסקי

געזעראַל־סעקרעטאַר פון ביאליסטאקער צענטער, חיים פאר עלטערע מענטשען און שפיטאל

די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין ניו־יאָרק, איבער דער לענג און ברייט פון אַמעריקע, ווי אויך אין אַלע אַנדערע לענדער, פייערן הײַ־יאָר אַ גאָר וויכטיגע היסטאָרישע דאַטע. היינטיגס יאָר ווערט 50 יאָר זינט עס איז געשאַפען געוואָרען דער ביאַליסטאָקער צענטער און מושב־זקנים. ווי מיר ווייסען, איז דאָס אין פאַלויף פון יאָרען אויסגעוואַקסען צו פיל, פיל מערער. אונזער גרויסע 10־שטאָקיגע געבײַדע, אויף דער איסט סאַיד אין ניו יאָרק, איז איצט איינע פון די בעסטע און פאָפולערסטע אינסטיטוציעס פאַר עלטערע אידישע מענטשען. דאָס איז אויך אַ צענטראַלער אָדרעס פאַר ביאַליסטאָקער איבער גאָר דער וועלט. אומעטום, וואו עס וואוינען איצט ביאַליסטאָקער אידען אין דער צעשפרייטקייט איבער דער וועלט, ווייסט מען גוט, אַז 228 איסט בראָדוועי אין ניו־יאָרק, איז ווי אַן אייגענע היים. פאַר אונז אַלעמען, ביאַליסטאָקער, פאַרטרעט דאָס אין אַ היפשער מאָס, עס סימבאָליזירט מיט זיך, די אַמאָליקע באַרימטע און אַזוי טראַגיש־פאַרשניטענע אידישע ביאַליסטאָק ביי די נאַציס.

אין דער וועלט איז באַקאַנט אַ אידיש פאָלקס־ווערטעל וואָס זאָגט, אַז ביאַליסטאָקער אידען זיינען פראַקטישע מענטשען. אָט די פראַקטישקייט זעט זיך טאַקע אויך גוט אַן אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשען און שפיטאָל. דאָס איז דערפאַר, ווייל אין דער דאָזיגער אידיש־פאָלקסטימיליכער אינסטיטוציע ליגט דער גייסט פון דער אַמאָליגער אידישער ביאַליסטאָק. דאָס מיינט העלפען איינער דעם אַנדערען, העלפען אין אַ נויט און אויף די עלטערע יאָרען. דאָס האָבען זייער גוט פארשטאַנען, נאָר מיט צענדליגער יאָרען צוריק, די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט דאָ, וועלכע האָבען באַשלאָסען צו בויען אַ מושב־זקנים פאַר די עלטערע. און ווי דער שטייגער איז ביי ביאַליסטאָקער, איז געריידט און געטאָן. די איניציאַטיוו צו בויען און אַנצופירען מיט אַזאַ מושב־זקנים, איז געקומען פון אַ קליינער גרופּע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט. בראש פון אָט דער גרופּע איז געווען דער אומפאַרגעסליכער ביאַליסטאָקער פירער דוד סאַהן ע״ה. אונזערע לאַנדסלייט האָבען אין יענער צייט, מיט העכער אַ האַלבען יאַרהונדערט צוריק, גוט פאַרשטאַנען די וויכטיגקייט און נויטיגקייט פון אַן אייגענער היים, אַ היים פאַר די עלטערע און איינזאַמע, וועמען מען דאַרף פאַרזאָרגען. אַרום דעם ענין זיינען פאַרגעקומען אַ צאָל פאַרזאַמלונגען, מיטינגען און צוזאַמענ־קונפטען. עס זיינען געווען פאַרשידענע פאַרשלאָגען און פלענער. פאַרשטייט זיך, אַז עס האָבען אויך ניט געפעלט קיין שוועריג־קייטען. אָבער, טאַקע מיט שוועריגקייטען, אָבער מיט טריישאַפט און ליבשאַפט, ווי עס זיינען צו דעם געוואוינט ביאַליסטאָקער, איז דער הייליגער ציל דערגרייכט געוואָרען.

דער גייסט פון ביאַליסטאָק

נאָך מיט העכער 50 יאָר צוריק, אין חודש יוני 1926, האָבן ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין ניו יאָרק שוין אַנגעהויבן טראַכטן, רעדן און אויך טאָן וועגן אויפבויען אַן אייגענעם מושב זקנים, וואָס זאָל מיט דער צייט אויך פאַרוואַנדלט ווערן אין אַ צענטער פאַר די לאַנדסלייט. די פראַגע איז אַרויסגערופן געוואָרן צוליב דעם, ווייל מען האָט אין יענער צייט זיך דאָ באַגעגנט מיט האַרצרייסנדע פאָקטן פון עלטערע ביאַליסטאָקער מענער און פרויען, עלנדע ליבליכע אידישע זקנים, וועלכע האָבן זיך פשוט ניט געהאַט וואו אהינצוטאָן. עס איז אין יענער צייט געווען אַ שווערע פראָבלעם פאַר די מערסטע געקומענע אידישע אימיגראַנטן, אונדזערע ביאַליסטאָקער זיינען ניט געווען קיין אויסנאָם. אָבער מען איז ניט אָפגעקומען מיט רעדן און טראַכטן. די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, וועלכע זיינען שוין דאָמאָלט דאָ געווען פון פריער, האָבן מיט זיך געבראַכט דעם גייסט פון אונדזער אַלטער היים, דעם גייסט צו העלפן איינער דעם אַנדערן מיט אַלעם מעגליכען, וואָס עס מיינט אויך די גרייטקייט צו העלפן די עלנדע, איינזאַמע לאַנדסלייט, וועלכע האָבן זיך געמוטיקט אין אַן אייגענער היים.

אַן אָנהויב מיט טריישאַפט

די איניציאַטיווע צו גרינדן אַ היים פאַר עלטערע מענטשן ביי דעם ביאַליסטאָקער צענטער, איז געקומען פון אַ הייפעלע לאַנדסלייט אונדזערע, בראש מיט דעם אומפאַרגעסלעכן לאַנדסמאַנשאַפטלעכן פירער דוד סאַהן ע״ה. אין יוני, 1926, בעת אַן אַלגעמיינער פאַרזאַמלונג פון די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, איז די פראַגע וועגן שאַפן אַזאַ אינסטיטוציע בריַיט אומגערעדט געוואָרן. צום סוף איז באַשלאָסן געוואָרן אויסצואויילן אַ ספּעציעלן קאָמיטעט, וואָס זאָל צוגרייטן אַ געהעריקן פּלאַן וועגן אויפבויען אַ היים פאַר עלטערע מענטשן. אין דאָזיקן קאָמיטעט זיינען דעמאָלט אויסגעוויילט געוואָרן: יעקב קרעפליאַק, יעקב זינגער, יעקב ליפניק, ב. אייזיקס און י. ווייַנטרויב. עס האָט געדויערט אַ קנאַפּ יאָר ביז די קאָמיטע האָט צונויפגעשטעלט אַלע געהעריקע איינצעלהייטן וועגן די מעגלעכקייטן און וויכטיקייט פון שאַפן אַן אינסטיטוציע פאַר די עלטערע מענטשן. ערשט אין מאַי, 1927, ביי אַן אַלגעמיינער פאַרזאַמלונג פון די מיטגלידער פון ביאַליסטאָקער צענטער און בקור חולים, איז געהערט געוואָרן אַ באַריכט פון דער ספּעציעלער קאָמיטע. אין יענער צייט זיינען אויך אַרויסגעבראַכט געוואָרן די גרויסע שוועריקייטן, מיט וואָס עס איז געווען פארבונדן דאָס בויען אַזאַ היים. אָבער ניט געקוקט אויף דעם, איז דער מוט ביי אַלעמען געווען אַ געהויבענער. דוד סאַהן האָט דאָמאָלט געשריבן, אין דעם בולעטין פון „ביאַליסטאָקער צענטער״: „איינס איז קלאָר, אַז מיר וועלן סוף כל סוף שאַפן אַ היים פאַר אונדזערע אַלטע לייט״.

היט־אַף די הייליקייט פון אל תשליכנו לעת זקנה

וועז מען בלעטערט די „ביאַליסטאָקער שטימע״ פון יענער צייט, זעט מען מיט וויפל ליבע און טריישאַפט עס איז געבויט געוואָרן דער ביאַליסטאָקער מושב זקנים און שפיטאָל, וואָס איז איצט איינע פון די פראָמינענטסטע אינסטיטוציעס פאַר עלטערע אידישע מענטשן. אין דעם נומער 20 „ביאַליסטאָקער שטימע״, פון ערב ראש השנה 1927, איז געדרוקט אַן ארטיקל פון ז. העלער אין וועלכן ער טייטש אויס די הייליקע תפילות, וואָס מיר זאָגן סליחות־צייט און בעת די ימים־נוראים. צווישן אַנדערעס רעדט זיך אויך אין דעם ארטיקל וועגן דער תפילה אַל תשליכנו לעת זקנה, דער געבעט, אַז מען זאָל ניט בלייבן איינזאָם און ווי אַוועקגעוואָרפן אויף הפקר אויף דער עלטער. „און אָט כדי צו פאַרגרינגערן די טראַגעדיע — שרייבט ז. העלער — וואָס מיר רופן אַל תשליכנו לעת זקנה, האָבן די דירעקטאָרן פון ביאַליסטאָקער צענטער און בקור חולים באַשלאָסן צו גרינדן אַן אייגענע היים פאַר אונדזערע אַלטע לאַנדסלייט, אין וועלכער זיי זאָלן קענען פאַרברענגען זייערע עלטערע יאָרן אין באַקוועמע צימערן צווישן א פריינטלעכע אטמאָספערע, צווישן אייגענע לאַנדסלייט, עס זאָל זיי ניט פאַלן אזוי שווער די עלטער״.

די זאַמלונגען און ארבעט ארום בויען די היים איז אַנגעגאַנגען מיט גרויס פאַרנעגס. דאָס האָט דערמעגלעכט, אַז דער קאָמיטעט צו בויען די ביאַליסטאָקער היים האָט אָפגעקויפט דאָס הויז אויף 219 דיוויזשאַן סטריט, וואָס האָט זיך געגרעניצט מיט דער געביידע פון ביאַליסטאָקער צענטער, אויף 217 דיוויזשאַן סטריט. קורץ נאָכדעם איז אויך אָפגעקויפט געוואָרן די בילדינג אויף 230 איסט בראָדוועי, וואָס איז געווען נאָענט צו דעם ביאַליסטאָקער צענטער, טאַקע וואו מיר זיינען אויך איצט, אויף 228 איסט באָדוועי.

די זאַמלונגען צווישן די לאַנדסלייט פאַר דעם בוי־פאַנד זיינען כסדר אָנגעוואַנדן מיט גרויס פאַרנעם. דער ספּעציעלער פאַנד פאַר בויען די אינסטיטוציע איז געווען אַלץ גרעסער און גרעסער. אין חודש יולי, 1928, האָט שוין דער פאַנד דערגרייכט העכער פערציק טויזנט דאָלאָר, וואָס אין יענער צייט איז דאָס געווען א גאָר היבשע סומע. אין דער „ביאַליסטאָקער שטימע" פון יענער צייט, לייענען מיר פאָלגענדע באַגייסטערטע ווערטער: „די פלענער פון דעם מושב זקנים זיינען שוין פאַרטיק, און לויט די פלענער וועט דאָס זיין מער ווי א געווייגלעכער מושב זקנים. עס איז שוין קלאָר, אז מיר וועלן האָבן א היים מיט א מאַדערנער אידייע, א היים מיט א נשמה, וואָס וועט פאַרבלייבן א מאָנומענט פאַר די קומענדע דורות פון אונדזער לאַנדסמאַנשאַפט".

א היים מיט האַרץ און נשמה

מאַנטיק, דעם 16־טן סעפּטעמבער, 1929, איז מיט מזל געשלאָסן געווארן דער קאָנטראָקט, כדי אָנצוהויבן בויען די אינסטיטוציע. און אין איין וואָך שפּעטער, דעם 22־טן סעפּטעמבער, 1929, האָט דער ביאַליסטאָקער צענטער ארויסגעגעבן א ספּעציעלן בולעטין אונטערן נאָמען „די ביאַליסטאָקער היים". דאָס איז ארויסגעגעבן געווארן לכבוד לייגן דעם ווינקעלשטיין פון דעם מושב זקנים, וואָס איז פאַרגעקומען טאָקע יענעם טאָג. און אין דער דערמאָנטער ספּעציעלער אויסגאָבע, אויף דער ערשטער זייט, איז געווען געדרוקט אן ארטיקל פון דוד סאָהן ע"ה, אונטערן נאָמען „מיר בויען אונדזער היים"! צווישן אָנדערעם, האָט דער אומפאַרגעסלעכער לאַנדס־מאַנשאַפּטלעכער פירער דאָן געשריבן: „פון איין ברעג לאַנד ביזן צווייטן, פון אָטלאַנטיק ביז פאָסיפיק, וואו נאָר עס געפינען זיך ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, ווערט די דאָזיקע פריילעכע נייעס אויפגענומען מיט דער גרעסטער באַגייסטערונג, און מיט געפיל פון שטאָלץ אויף דעם דאָזיקן גראַנדיעזן אויפטו. אויף 228 און 230 איסט בראָדוועי, אין ניו יאָרק, ווערט איצט געלייגט דער פונדאַמענט פון א ריזיקער בילדינג, וואָס וועט פאַראייביקן די מעשים פון די ביאַליסטאָקער אידען אין אַמעריקע. און ווי גליקלעך דאַרפן מיר זיך פילן, וואָס מיר האָבן זוכה געווען צו לעבן אין אזא דור צו קענען בויען אזא מאָנומענטאַלן ווערק פאַר די קומענדע דורות...".

אין דער זעלבער צייט זיינען דאָמאָלט כסדר פאַרגעקומען פאַרזאַמלונגען, מיטינגען, צוזאַמענקונפטן און קאָנפערענצן פון די פאַרשידענע ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפּטלעכע סאָסייטיס, וואָס האָבן געהאָלפן פאַרווירקלעכן דעם פלאָן. מען האָט ארונטערגעריסן די אלטע הייזער, אויף איסט בראָדוועי, און מען איז צוגעטראָטן בויען די נייע גרויסע געביידע. דאָס לייגן דעם ווינקעלשטיין, זונטיק בייטאָג, דעם 22־טן סעפּטעמבער, 1929, איז פאַרוואַנדלט געווארן אין א גרויסן אידישן פאָלקס יום־טוב און פרייד. טויזנטער אידן, פון ביאַליסטאָק און פון אומגעגענט, ווי אויך מאָסן אַנדערע אידישע מענטשן און פאַרשידענע אפּיציעלע פאַרטרעטער, האָבן זיך באַטייליקט אין דער אומפאַרגעסלעכער היסטאָרישער צערמאָניע. לויטן באַריכט פון דעם דעמאָלטיקן בוי־קאָמיטעט איז געווען פאַראויסגעזען, אז דאָס בויען די היים וועט קאָסטן אַרום 400 טויזנט דאָלאָר. קורץ פאַר דער צערעמאָניע פון דורכפירן דאָס לייגן דעם וויינקעלשטיין פאַר דעם מושב זקנים, האָט די לעידיס אָקזילערי פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און בקור חולים באַשלאָסן צו זאַמלען און צוצוטראָגן די סומע פון צוואַנציק טויזנט דאָלאָר פאַר דער היים. פינף טויזנט דאָלאָר האָבן זיי שוין דאָמאָלט געהאט צוגעטראָגן.

אין פאַרלויף פון 22 חדשים, אין דער צייט וועו דער גרויסער נייער ביאַליסטאָקער צענטער און מושב זקנים איז געבויט געווארן אין דער הויכער מאָדערנער געביידע, איז די ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפט געווען צייטווייליק אין א קליינעם פלאץ, אין דעם הויז 185 איסט בראָדוועי. ענדלעך איז געקומען דער גרויסער טאָג, די גרויסע פרייד פון אריינגיין אין דעם פראַכטפולן נייעם בנין. געווען איז דאָס אין אָנהויב מאי, 1931. עס דאַרף דערמאָנט ווערן, אז אין דער זעלבער צייט, דאָס מיינט אין איין וואָך פון אָנהויב מאי, 1931, זיינען אין דער נייער געביידע גלייך פאַרגעקומען מיטינגען און פאַרזאַמלונגען פון פאַרשידענע ביאַליסטאָקער ארגאַניזאַציעס. די דאָזיקע ערשטע מיטינגען פון די לאַנדסלייט, אין דעם נייעם פרעסטיקן בנין, האָבן געטראָגן א ספּעציעלן יום־טוב׳דיקן כאַראַקטער.

דער פרעכטיקער צענטער און היים

דער פייערלעכער חנוכת הבית פון דעם נייעם גרויסן ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן אויף 228 איסט בראָדוועי, איז געווארן באַשטימט אויף א גאַנצע וואָך, פון שבת אָוונט, דעם 20־טן יוני, ביז דעם צווייטן זונטיק, דעם 28־טן יוני, 1931. עס איז צונויפגעשטעלט געווארן א ספּעציעלער קאָמיטעט פון הונדערט פערזאָן, פאַרטרעטער פון אלע שיכטן פון דער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפט, וואָס האָט אויסגעארבעט די גענויע פראָגראַם פון דעם גרויסן יום־טוב. אין פאַרלויף פון דער גאַנצער וואָך איז דער פראַכטפולער בנין געווען אויף אָפּען פאַר דעם ברייטן עולם. עס זיינען דאָמאָלט געקומען טויזנטער מענטשן און באַוואונדערט די נייע גרויסע געביידע, מען האָט באַוואונדערט און אויסגעדריקט אַנערקענונג צו די אומדערמידלעכע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, וועלכע האָבן דערגרייכט איינע פון די שענסטע אויפטוען צווישן די היגע ריזיקע מאָסן געקומענע אידישע אימיגראַנטן פון יענער זייט ים.

זונטיק, דעם 21־טן יוני, 1931, וועו די פייערונג פון עפענען די געביידע איז פאַרגעקומען, איז דורכגעפירט געווארן א גרויסער און אומפאַרגעסלעכער פאַראַד איבער דער איסט סאַיד. אין דעם פאַראַד האָבן זיך באַטייליקט אלע לאַנדסלייט פון ביאַליסטאָק און פון די ארומיקע שטעטלער, וועלכע האָבן דמאָלט געוואוינט אין ניו יאָרק און אין דער אומגעגענט. חוץ דעם האָבן אין פאַראַד זיך אויך באַטייליקט טויזנטער אַנדערע אידן, וועלכע האָבן אויסגעדריקט שטאָלץ און פרייד מיט דער דערהויבענער דערגרייכונג פון אויף אזא גוטן אופן באַזאָרגן מענטשן אויף דער עלטער. די גרויסע פייערונג פון חנוכת הבית האָט זיך פאַרענדיקט א וואָך שפּעטער, זונטיק, דעם 28־טן יוני, 1931, מיט א פייערלעכן באַנקעט אין בעטהאָווען האָל, 210 איסט 5־טע גאַס, ניו יאָרק. אין דעם באַנקעט האָבן זיך באַטייליקט העכער 500 פערזאָן, צווישן זיי אלע דירעקטאָרן פון צענטער, אלע פירער און טויער פון דער לאַנדסמאַנשאַפט און פאַרטרעטער פון די ביאַליסטאָקער ארגאַניזאַציעס, ווי אויך פאַרשטייער פון פאַרשידענע אינסטיטוציעס.

א וואַרעמע היים פאַר אַנדערע און פאַר זיך

צו דער פייערונג אין דער געביידע, וואָס איז כסדר געווען באַגליייט מיט פרייד, זיינען אָנגעקומען פיל טעלעגראַפישע באַגריסונגען. צווישן דעם זיינען אויך געווען באַגריסונגען פון: גאָווערנאָר רוזוועלט, ליוטענענט־גאָווערנאָר הערבערט לעהמאַן, מעיאָר וואָקער, בארא פרעזידענט סעמיועל ליוואָי, ב. וולאַדעק, מענעדזשער פון דעם „פאָרווערטס", פון דער נאַציאָנאַלער עקזעקוטיוו פון ארבעטער רינג, פון יאָנג איזראַעל און פון פיל אַנדערע.

אין דעם טאָג וועו עס איז פאַרגעקומען דער גרויסער חנוכת הבית פון דעם נייעם און פראַכטפולן ביאַליסטאָקער צענטער און מושב זקנים, מיט פופציק יאָר צוויק, האָט דוד סאָהן ע"ה דאָמאָלט געשריבן אין דער ספּעציעלער אויסגאָבע „ביאַליסטאָקער שטימע", אז די היים איז ניט בלויז פאַר די יעניקע וואָס האָבן אין יענער צייט זיך געגרינדעט אין אזא וואַרעמער היים, נאָר אז דאָס איז אויך אן אינסטיטוציע וואָס וועט זיין פאַר די וואָס וועלן קומען שפּעטער. וועו מיר לייענען איצט די ווערטער פון מיט פופציק יאָר צוריק, איז דאָס ווי ער וואָלט פאַראויסגעזאָגט, אז די היים וועט אויך זיין פאַר אים. ווי באַקאַנט, האָט אונדזער ליבער און אומפאַרגעסלעכער דוד סאָהן ע"ה, וועלכער איז געשטאָרבען דעם 10־טן פעברואַר, 1968, די לעצטע טעג פון זיין פאַרבענרייכן לעבן פאַרבראַכט טאָקע אין שפּיטאָל פון אונדזער אינסטיטוציע, וואָס ער האָט געהאָלפן בויען מיט צענדליקער יאָרן צוריק.

דעם דערמאָנטן ארטיקל פון יוני, 1931, וועו עס איז פאַרגעקומען די גראַנדיעזע פייערונג פון עפענען דעם צענטער און מושב זקנים, האָט מר. סאָהן פאַרענדיקט מיט פאָלגענדע ווערטער:

„די פאַר צענדליק טויער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער האָבן די לעצטע פאַר יאָר אַוועקגעגעבן א סך פון זייער

געזונט און ענערגיע פאַר דער ביאַליסטאָקער היים, און אַ סך פון אונזערע פרויען פון דער אָקזילערי האָבן געווידמעט זייער גאַנצן לעבן פאַר דעם שיינעם אידעאַל. זאָלן דאָס אונדזערע טויזנטער לאַנדסלייט וויסן און אָפּשאַצן, ווען זיי זעען איצט פאַר זיך אַ פערטיקן בנין, וואָס ווען געבן אַ היים און שוץ צו הונדערטער עלענדע אַלטע מענטשן. זאָלן אַלע אונזערע לאַנדסלייט וויסן און געדענקן: אַז די ביאַליסטאָקער היים איז אויפגעבויט געוואָרן פאַר דור דורות, און אַז קיינער פון אונז ווייסט ניט אויף זיכער, צי ווען די היים אונדזערע ניט זיין אַמאָל, זיין אייגענע היים אויף דער עלטער״

פון אַ קליינעם אָנהויב ביז גרויסע דערגרייכונגען

אָט אַזוי איז געווען דער אָנהויב פון דעם נייעם ביאַליסטאָקער צענטער, מושב זקנים און שפּיטאָל מיט 50 יאָר צוריק, וואָס איז אויסגעוואָקסן צו איינעם פון די שענסטע און נוצלעכסטע דערגרייכונגען אין אידישן פאָלקס־לעבן אין אַמעריקע. אין פאַרלויף פון אַלע יאָרן פונקציאָנירט די ביאַליסטאָקער האָום אַלס איינע פון די וויכטיקסטע אידישע אָנשטאַלטן פון דעם מין אין אַמעריקע. די ערשטע 50 זקנים און זקנות אַלס איינוואוינער אין דער היים, זיינען דאָמאָלט אריינגענומען געוואָרן קורץ נאָך דער ערעפענונג. אָפּיציעל איז די היים דערעפענט געוואָרן פאַר די איינוואוינער פאַר ראָש־השנה 1931. אין דער „ביאַליסטאָקער שטימע״ פון יענער צייט, ווערט דערציילט:

„דעם ראש השנה איז ערעפענט געוואָרן די שוהל פון אונזער מושב זקנים. אַ פאַר הונדערט מענער און פרויען זיינען געקומען דאָוונען אין אונזער שוהל ביידע טעג ראש השנה, און זיי האָבן געהאַט דעם אמת'ן עונג רוחני צו הערן אָזעלכע בעלי תפלה ווי ר׳ מאָנעס לאָנדסמאַן און ר׳ יוסף ליפּניק. דער ערשטער האָט געדאַוונט שחריתים און דער צווייטער די מוספים. ביידע בעלי תפילה האָבן ביים עולם שטאַרק אויסגענומען און זיינען הארציק באַדאַנקט געוואָרן פון אַלע מתפּללים. יום כיפור איז אין אונזער שוהל געמאַכט געוואָרן אַן אָזכרה נאָך אונדזערע פאַרשטאָרבענע מיטגלידער און לאַנדסלייט״.

דער אָנהויב אין יענער צייט איז געווען אַ שווערער. עס האָבן זיך געפאַדערט אַלץ נייע און גרעסערע סומעס, כדי ווי געהעריק און אויף אַ גוטן אופן איינצואָרדענען די האָום, כדי צו קענען אַריינעמען וואָס מער עלטערע איינוואוינער, וועלכע האָבן מיט אומגעדולד אויף דעם געוואָרט. וועז די נייע פראַקטפולע ביאַליסטאָקער היים איז געעפנט געוואָרן, דעם 22טן אָקטאָבער, 1931, איז די צאָל אַפּליקאַנטן געווען בלויז צוואַנציק. אָבער קורץ נאָכדעם, אין אָנהויב 1932, איז די צאָל פון די עלטערע איינוואוינער אין דעם אָנשטאָלט שוין געהאָט אויסגעוואָקסן צו 75. און עס האָבן כסדר געוואָרט נאָך און נאָך, כדי אָנצוקומען אַלס איינוואוינער אין דער היים, וואָס איז גלייך פון אָנהויב געבויט געוואָרן מיט הארץ און נשמה.

אַ גוטע היים אין זיכערע הענט

די באַוועגונג אַרום דער ביאַליסטאָקער היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשן, ווי אויך די אָקטיוויטעטן אַרום דעם צענטער אין דער זעלבער פּרעקטיקער געבייַדע, אויף 228־230 איסט בראַדוויי, אין ניו יאָרק, איז כסדר זיך פונאָנדערגעוואָקסן מיט אַ בריטן פּאַרנעם. יעדעס מאָל זיינען צוגעקומען נייע איבערגעגעבענע טרייַע טוער, וועלכע האָבן שטענדיק אַוועקגעגעבן און טוען דאָס וויטער, פיל ענערגיע פאַר דער אינסטיטוציע. אין דער זעלבער צייט באַמיט מען זיך אויך צו זאַמלען און אויך צוצוטראָגן אייגענע פאָנדן, כדי צו קענען ווי געהעריק אויפהאַלטן און אָנפירן מיט דער אינסטיטוציע. און מיר זיינען שטאָלץ פון דעם וואָס דער ביאַליסטאָקער צענטער מיט דער האָום איז געוואָרן דער צענטראַלער אָדרעס פאַר אונזערע לאַנדסלייט אומעטום.

דער ביאַליסטאָקער מושב זקנים און שפּיטאָל וואָס איז אין דער מאַיעסטעטישער 10 שטאָקיקער געבייַדע, איז אַ טראַדיציאָנעלע כשר׳ע אידישע פאָלקס־אינסטיטוציע, וועלכע דינט דעם אידיש־אַמעריקאַנער עלטערן דור אַלס באַקוועמע, הארציקע „היים מיט אַ נשמה״ אויסצולעבן די געשענקטע יאָרן אין כבוד און רחבות, ווי אויך אַלס הייל־אַנשטאַלט צו פאַרשאַפן און באַזאָרגן די נויטיקע מעדיצינישע באַדינונג און באַהאַנדלונג אין פאַל פון קראַנקהייט. אין יאָר 1968, איז די אינסטיטוציע איבערגעבויט און מאָדערניזירט געוואָרן אָלס ערשטקלאַסיקע היים פאַר עלטערע מענטשן מיט אַ פולשטענדיק אויסגעשטאַטן שפּיטאָל. אין דער האָום לעבן איצט ניט נאָר ביאַליסטאָקער זקנים און זקנות, נאָר אויך פון פאַרשידענע שטעט פון דער אָלטער היים, ווייל אין פאַרלויף פון די יאָרן איז די ביאַליסטאָקער היים אויסגעוואַקסן צו דער שטופע פון אַ גרויסער און דורך אָלעמען אַנערקענטער אינסטיטוציע פון כלל ישראל.

דער ביאַליסטאָקער מושב זקנים און שפּיטאָל איז היינט־צו־טאָג פון די מוסטער אינסטוטוציעס אין לאַנד פאַר עלטערע מענטשן, און געניסט פון דער אַנערקענונג און הילף פון די שטאָטישע און סטעיט רעגירונגס־אַרגאַנען. טיף פאַרוואָרצלט אין דעם גרויסן ביאַליסטאָקער אידישן יחוס און אין דער אידישער פאָלקסטימלעכקייט בכלל, איז די גרויסע וויכטיקע און נוצלעכע אינסטיטוציע אויף דער אָלטער אידישער איסט סאַיד אין ניו יאָרק, אויך צוגעפאַסט און ווערט אַנגעפירט לויט די נייעסטע סטאַנדאַרטן און העכסטן ניוואָ פון דער גרויסער און פראַגרעסיווער אמעריקע. עס איז אַ לאַנגער און דערהויבענער יחוס פון די טרייַע ביאַליסטאָקער פּירער, טוער און איבערגעגעבענע לאַנדסלייט, וואָס זיך זיך אויף אַ וואונדערלעכן אופן פון 1931, ווען די אינסטיטוציע איז געפּפנט געוואָרן, ביז איצט אין יאָר 1981. דאָס זיינען גאָלדענע יאָרן פון דערהויבונג און פון אידיש־מענטשלעכע דערגרייכונגען אויף דעם שענסטן און בעסטן וועג.

פאַר אונז אַלעמען, לאַנדסלייט פון ביאַליסטאָק און אומגעגענט, איז דאָס אַ לאַנגער וועג מיט דערהויבענעם יחוס, וואָס ציט זיך אויף אַ וואונדערלעכען אופן. אין פאַרלויף פון דעם פאַרגאַנגענעם האַלבן יאָרהונדערט. דער גרויסער ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק, וואו עס גייען כסדר אַן וויכטיקע אַקטיוויטעטן פאַר אינטערעסן פון ביאַליסטאָקער אידן, פאַר כלל ישראל, איז גוט באַקאַנט אומעטום. אויב מיר האָבן אָזעלכע וויכטיקע און נוצלעכע דערגרייכונגען אין דער אינסטיטוציע, איז דאָס אַדאַנק דעם וואָס אין דער אָנפירערשאַפט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשען און שפּיטאָל, זיינען טרייַע און איבערגעגעבענע טוער מיט הארץ און נשמה. דאָס איז אויך דערפאַר, ווייל די אינסטיטוציע איז אַרומגערינגעלט מיט אַ טרייַער מחנה לאַנדסלייט און פריינט ווי אויך איבערגעגעבענע ביישטייערער. אָזעלכע האָבן מיר ניט בלויז אין ניו־יאָרק, נאָר אין גאָנץ אַמעריקע און אויך אין פאַרשידענע לענדער אין דער וועלט. דאָס העלפט אונז אין אַ גרויסער מאָס דורכצוכן די שוועריקייטן אויף וועלכע מיר טרעפען זיך אָפטמאָל אַן ביים אויפהאַלטן די זייער פאָפולערע און וויכטיקע אינסטיטוציע.

איסאַק ריבאַלאָווסקי באַשטימט אַלס עקזעקוטיוו וויצע־פּאַרזיצער פון דער גרויסער פאָלקס פּייערונג לכבוד 33 יאָר מדינת ישראל.

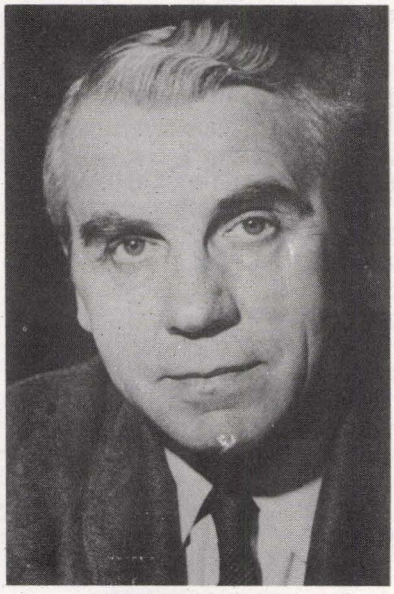
איסאַק ריבאַלאָווסקי, געוועסענער סעקרעטאַר פון דעם ביאַליס־טאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשן און שפּיטאָל, איז באַשטימט געוואָרן אַלס עקזעקוטיוו וויצע־פּאַרזיצער פון דער גרויסער פאָלקס פּייערונג לכבוד 33 יאָר מדינת ישראל, וואָס ווערט איינגעאָרדענט פון דעם קאָונסיל פון אָרגאַניזאַציעס ביים יונאַיטעד דזשואיש אַפּיל. דער גראַנדיעזער יום־טוב צום 33־טן „יום העצמאות״ וועט פאָרקומען זונטיק, דעם 12־טן אַפּריל ה. י. 1 בייטאָג אין טאון האַל, 43־טע גאַס און זעקסטע עוועניו, ניו יאָרק.

די דערווייַלונג פון איסאַק ריבאַלאָווסקי אַלס עקזעקוטיוו וויצע־פּאַרזיצער פון דער גרויסער פאָלקס־פּייערונג איז פאָרגעקומען בייַ אַ ספּעציעלער באַראָטונג, זונטיק בייטאָג דעם 25־טן יאַנואַר. דער וויכטיקער צוזאַמענקונפט איז געפּירט געוואָרן אונטערן פאָרזיץ פון נחמיה גילמאָווסקי, פאָרזיצער פון קאָונסיל פון אַרגאַניזאַציעס ביים „אַפּיל״. בייַ דער ספּעציעלער באַראָטונג איז געווײַלט געוואָרן אַ קאָמיטעט פון אידישע פּירער פון די פאָלקס אַרגאַניזאַציעס, וועלכע פאָרנעמען זיך מיט דורכפירן די גרויסע פּייערונג לכבוד דעם 33־טן געבורטס־טאָג פון דער אידישער מדינה.

דער באַקאַנטער שרייבער י. שמולעוויטש איז רעדאַקטאָר פון דעם גרויסן יזכור־בוך

דער ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק איז צופרידן מיטצוטיילן, אַז דער גרויסער ביאַליסטאָקער יזכור־בוך, וואָס איז שוין אין דרוק און וועט אין קורצן דערשיינען, ווערט צונויפגעשטעלט און רעדאַקטירט פון דעם באַקאַנטן אידישן שרייבער י. שמולעוויטש, לאַנגיאָריקער מיטאַרבעטער פון „פֿאָרווערטס". ביים צוטרעטן דורכצופירן די הייליקע אויפגאַבע פון אַרויסגעבן דעם וויכטיקן היסטאָרישן ספר, איז געווען דאָס באַשטימען אַ פּאַסיקן און דערפאָרענע פּערזאָן, וואָס זאָל זיין רעדאַקטאָר פון דער מאָנומענטאַלער אויסגאַבע.

אַ ספּעציעלער קאָמיטעט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, בראש מיט דעם געניאַל־סעקרעטאַר איסאַק ריבאַלאָווסקי, האָט זיך וועגן דעם פֿאַרשטענדיקט מיט י. שמולעוויטש, און ער האָט אַנגענומען אונזער וועגונג. דאָס איז אין אַ גרויסער מאָס אויך דערפאָר, וויל פריינט שמולעוויטש איז אַלע יאָרן נאָענט צום ביאַליסטאָקער צענטער ווי אויך צו אונזערע פּאַרטוויגטע

י. שמולעוויטש

אַקטיוויטעטן וואָס איז אים ניט פרעמד. דער חשובער שרייבער וועט צווישן אונדזערע לאַנדסלייט און פריינט באַטראַכט ווי אַן אייגענער ביאַליסטאָקער. ער איז אויך גוט באַקאַנט מיט דער אַמאָליקער אידישער ביאַליסטאָק וואָס איז אים אויך נאָענט.

י. שמולעוויטש ווידמעט די מערסטע פון זיינע זשורנאַליסטישע שאַפונגען די אידישע ליידן, אומקום און חורבן אין דער גרויזאַמער היטלער־צייט. ער האָט אין נאָך מלחמה־יאָרן אָנגעשריבען און אויך פֿאַרעפֿענטלעכט פיל הונדערטער אַרטיקלען וועגן דער מוראַדיקער צייט פֿאַר אידן ביי היטלער'ן, אין יענער טראָגישער צייט, ווי אויך וועגן דעם הערואישן אידישן ווידערשטאַנד קעגן די נאַצים. ער שרייבט אויך כסדר וועגן די אומצאָליקע יזכור־ביכער, וואָס ווערט אַרויסגעגעבן פון די פֿאַרשידענע אידישע לאַנדסמאַנשאַפטן. פיל פון זיינע זשורנאַליסטישע שאַפונגען ווידמעט י. שמולעוויטש ביים שילדערן די שרעקלעכע איבערלעבענישן פון די על־פּי־נס געראַטעוועטע אידן פון היטלער־גיהנום. ער שרייבט אויך וועגן אידן וואָס פֿאַרן איצט באַזוכן זייערע געוועזענע היימען אויף יענער זייט ים, און וואָס עס איז פֿאַרבליבן דאָרט פון דעם אַמאָליקן פֿאַר צווייגטן אידישן לעבן, וואָס איז פֿאַרניכטעט געוואָרן ביי היטלער'ן.

אַלס רעדאַקטאָר פון דעם גרויסן ביאַליסטאָקער יזכור־בוך, גרייט י. שמולעוויטש צו די וויכטיקע אויסגאַבע אין צוזאַמענאַבעט מיט אַ ספּעציעלן בוך־קאָמיטעט, וואָס איז אויסגעטיילט געוואָרן פון דער באַארד אָוו גאַווערנאָרס פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק. מיר זיינען צופרידן וואָס דאָס צוגרייטן און רעדאַקטירן פון דעם גרויסן ספר איז אין די הענט פון דעם באַקאַנטן און דערפֿאַרענעם שרייבער י. שמולעוויטש, וועמענס לעבן און שאַפן איז אומאויפהערלעך באַגלייט מיט רופן, דער־מאָנען און מאָנען ניט צו פֿאַרגעסן, נאָר שטענדיק געדענקען, וואָס היטלער מיט זיינע אַרויסהעלפערס האָט געטאָן צום אידישן פֿאָלק, ביי דער גלייכגילטיקייט פון דער גרויסער וועלט.

לאַנדסלייט אין דער וועלט דריקן אויס צופֿרידנהייט מיט אַרויסגעבן דעם גרויסן ביאַליסטאָקער יזכור־בוך

דאָס צוגרייטן און אַרויסגעבן פון דעם מאָנומענטאַלן ביאַליסטאָקער יזכור־בוך, וואָס ווערט איצט אָנגעפירט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק, האָט אַרויסגערופן גרויס צופֿרידנהייט ביי אונדזערע לאַנדסלייט אומעטום. דער בוך־קאָמיטעט באַקומט כסדר וואָרעמע אָפּרופן פון דער פירערשאַפט פון ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפט אין מדינת ישראל, אַרגענטינע, אויסטראַליע, פראַנקרייך און פון אַנדערע לענדער. עס קומען אויך אַן וואָרעמע בריוו פון יחידים, ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, וועלכע וואוינען איצט אין פֿאַרשידענע טיילן וועלט. אַזוי איז אויך מיט פיל פון אונדזערע לאַנדסלייט אין ניו יאָרק, איבער אַמעריקע און קאַנאַדע.

אַלע ברענגען צום אויסדרוק זייערע וואָרעמע געפילן און דאַנקבאַרקייט צו דער פירערשאַפט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק, פֿאַר נעמען אויף זיך די גרויסע און שווערע אויפגאַבע, פון אַרויסגעבן דעם היסטאָרישן ביאַליסטאָקער יזכור־בוך. עס ווערט דערביי אָנגעוויזן, אַז אויב דאָס וועט ניט געטאָן ווערן אין אונדזער צייט, פון דעם אַמאָליקן באַרימטן אידישן ישוב, וועט שוין דאָס קיינמאָל ניט דורכגעפירט ווערן. לאַנדסלייט וואָס שרייבן צום בוך־קאָמיטעט אין ניו יאָרק, און וואָס דריקן אויס דאַנקבאַרקייט צום ביאַליסטאָקער צענטער פֿאַר אונטערנעמען דורכצופירן די וויכטיקע אויפגאַבע, דריקן אויך אויס גרייטקייט צו העלפן ביים רעאַליזירן און דערפירן וואָס גיכער צום דערשיינען פון דעם וויכטיקן ספר.

דער ספּעציעלער בוך־קאָמיטעט ביים ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק, וואָס פֿאַרנעמט זיך מיט צוגרייטן און אַרויסגעבן דעם וויכטיקן גרויסן יזכור־בוך, טוט אַלץ וואָס איז אין די מעגלעכקייטן, כדי די מאָנומענטאַלע אויסגאַבע זאָל זיין ווירדיק אין אינהאַלט און ווי געהעריק אין אויסגאַבע. מיר האָפֿן דאָס צו דערגרייכן מיט דער הילף פון די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אומעטום, און אויך פריינט. אין דעם גרויסן ספר וואָס וועט, ווי מיר האָפֿן, דערשיינען אין קורצן, וועט אַרויסגעבראַכט ווערן הונדערטער יאָרן אידישער לעבן אין ביאַליסטאָק, פון די עלטסטע צייטן ביזן שרעקלעכן חורבן ביי היטלער'ן. אין דער גרויסער אויסגאַבע וועט אויך קומען צום אויסדרוק דאָס לעבן און אַקטיוויטעטן פון ביאַליסטאָקער אידן איצט אין פֿאַרשידענע טיילן וועלט.

דער בוך־קאָמיטעט דריקט אויס, דורך דעם וועג, אַ האַרציקן דאַנק צו אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, די אַרגאַניזאַציעס און יחידים, פֿאַר דער וואַרעמקייט און הילפס־גרייטקייט וואָס ווערט אַרויסגעוויזן צו העלפן ביים דערגרייכן דעם הייליקן ציל. דאָס אַלץ גיט צו גרויס מוט די מיטגלידער פון דעם בוך־קאָמיטעט, און דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק בכלל, צו טאָן אַלץ, כדי צוצואיילן און וואָס גיכער אַרויסצוגעבן דעם וויכטיקן ביאַליסטאָקער יזכור־בוך.

• שליסט זיך אָן אַלס מיטגלידער אין ביאַליסטאָקער צענטער, היים פֿאַר עלטערע מענטשן און שפּיטאָל !

גרויסער דערפאָלג פון בענ׳ס קונסט אויסשטעלונגען אין פראַנקרייך

די שאָפונגען פון דעם וועלט־באַרימטן קינסטלער בען אין פראַנקרייך, וואָס איז א חשובער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַן, האָבן כסדר א גרויסן דערפאָלג. די אויסשטעלונגען פון בענ׳ס שאָפונגען, וואָס קומט פאַר אין פּאַריז און אין אַנדערע ערטער, ווערן באַזוכט פון מאַסן מענטשן. דערביי שרייבט די פּרעסע אין פּאַריז, ווי אויך אין בעלגיע און אין אַנדערע ערטער, מיט גרויס באַגייסטערונג וועגן בענ׳ס קונסט־ווערק.

דער גרויסער קינסטלער בען און אונדזער חשובער ביאַליס־טאָקער לאַנדסמאַן האָלט כסדר אין איין שאָפן נייע גרויסע ווערק. ווי באַקאַנט, האָט בען אויסער זיינע פיל אנדערע שאָפונגען — אויך גענאַלן איבער הונדערט מיט פופציק הויך־קינסטלערישע ריזיקע בילדער וועגן תהילים. בען איז אויך גוט באַוואוסט אין פראַנקרייך פון זיינע מעדאַל־שאָפונגען. דאָס רופט אַרויס גרויס לויב ביי דער קריטיק אין פראַנקרייך, און אין אַלע דאַרטיקע קונסטקרייזן, צום קינסטלער. בענ׳ס נייע מעדאַלן זיינען לעצטנס געווען אויף א גרויסער אויסשטעלונג אין דעם מעדאַל־מוזיאום אין פּאַריז, און דאָס האָט אַרויסגערופן א גרויסן אַפּקלאַנג.

מאַריס סערולאַז, דער הויפּט־דירעקטאָר פון דעם באַרימטן

דער מעדאַל געשאַפן פון בען סימבאָליזירט ליבע און שלום.

לואוער־מוזיאום אין פּאַריז, האָט אַנגעשריבן א העכסט באַגייסטערטן אַרטיקל אין פּאַרבינדונג מיט בענ׳ס מעדאַלן־אויסשטעלונג. אין זיין אַרטיקל האָט דער גרויסער קונסט־קריטיקער געשריבן:

מיר זיינען געווען די ערשטע וואָס האָבן אַנטפלעקט דעם גרויסן טאַלאַנט פון בען פאַרן ברייטן פובליקום. אַזוי אַרום קענען מיר זיך טאַקע פרייען מיט דער אויסשטעלונג וואָס איז געווידמעט בענ׳ען אין דעם מוזיאום פאַר מעדאַלן אין פּאַריז. די דאָזיקע גרויסע רעטראָספּעקטיוו אויסשטעלונג האָט געגעבן א מעגלעכקייט צו זען דעם ריכטיקן ווערט פון דער רייכקייט און פילזייטיקייט פון אויסדרוק, וואָס עס פאַרמאָגט דער קינסטלער בען. זיין קונסט איז בכוונה פיגוראַטיוו און אויך ניט וויניקער בכוונה סובייקטיוו, פאָלקטיש און טיף מיסטיש. בען דער מאַן פון טראַדיציע, איז גלייכצייטיק אויך א באַנייער. אַלע סוזשעטן אינספּיריירן אים. און אָבוץ די גרויסע פאַרשידנאַרטיקייט פון די טעמעס וואָס ער מאָלט, באַזיצט ער אויך א באַזונדערן צוגעפאַסטן אייגנאַרטיקן סטיל.

פאַר אונדז איז בען אייגנער פון די היינטצייטיקע קינסטלער, וואָס האָט צום מערסטן פראַקטיצירט אַלע פאַרמען פון דער גראַפישער קונסט און מיר וואָגן אפילו צו באַהויפּטן, אַז אין זיינע מאַלעריין איז די סטיליסטיק פון די פאַרמען דער פונדאַמענטאַלער אַספּעקט אין דער קונסט און די זוכענישן פון דעם מייסטער. בען איבט אויס א באַצויבערנדיקע אויסשטראַלונג פון געגעבענער ליבע. די גאַנצקייט פון זיינע ווערק, זעט אויס ווי אן אָפּשיין פון דער אומאויפהערלעכער וואונדערלעכער באַנייאונג איבער דעם אמת. געמאַכט באַקאַנטשאַפט מיט בען און זיין פרוי גערא, האָבן מיר א קורצער צייט נאַך דער באַפרייאונג פון דער מלחמה. די ערשטע באַגעגענעניש, איז באַלד געווען א רעוועלאַציע. צו אַלעם ערשטן, זיינען מיר געווארן איבערראַשט פון דעם וואונדערלעכן צוגעבונדקייט־כאַראַקטער פון דעם מענטש, פאַר זיין חוש פאַר דאָס מענטשלעכע, זיין קולטור און פּשטות, ווי אויך זיין באַגייסטערונג, עקשנות און פאַרבונדקייט מיט גאָט און זיין קונסט. זיין פרוי, גערא, זיין באַגליטערין און פערמאַנענטער מאַדעל, בלייבט שטענדיק ווי מחוץ זיין קונסט, די פרינציפּיעלע ליכט פון דער דאָזיקער ליבע.

אויך דער קאָנטאַקט פון בען מיט זיין ווערק, איז שטענדיק א שטאַרקער. מיר אַנטדעקן דורך זיינע מאַלעריין און צייכענונגען א גאַנצן אוניווערז פון פאַנטזיע, וויזיאַנערישקייט און מיסטיציזם, וואָס אַנטפלעקט אונדז אן אמתן קינסטלער וואָס לאָכט זיך אויס פון דער מאָדע. דאָס שטעלט אים אַוועק אויסערן כלל און קאַטעגאָריס אַדער שולעם באַהויפּנדיק באַוואוסטזיניק, אז וואו עס הויבט זיך אן דער „איזם" ענדיקט זיך די קונסט. אַזוי אַרום איז בען אינגאַנצן אן אומאָפּהענגיקער קינסטלער. ער פילט זיך באַרופן פאַר אַלע אַספּעקטן פון דער קונסט אַזוי גוט ווי אין תהום פון דער טעכניק, ווי אויך די פונ׳ם סוזשעט. און דער עיקר, אין זיינע רעליגיעזע קאַמפּאַזיציעס, איז ער אינספּירירט פון דער ביבל.

די אויסשטעלונג אין מעדאַלן מוזיי פון פּאַריז איז געווען פון מאַי ביז אָקטאָבער 1980.

ענלעך ווי צו איינעם פון זיינע גרויסע באַרימטע פאַרגייער — רעמבראַנדט — באַטראַכט בען די ביבל, באַזונדער פון תהלים און שיר השירים, אַלס אן אויסשפּעלעכן קוואַל פון אינספּיראַציע. פאַר די דאָזיקע שאָפונגען זיינע, קאָן מען באַטראַכטן בען אויך אַלס איינעם פון די גרעסטע רעליגיעזע מאָלער פון אונדזער צייט.

בען האָט געשאַפן אין אונדזער עפּאָכע איינע פון די פּרעכטיקסטע קונסט־סעריעס פון א ספּיריטועלן אוניווערז געווידמעט צו דער ליבע און ניט צום האַס. מיר האָבן דעריבער די האָפענונג, אז בענ׳ס מעכטיקע און וואונדערלעכע סעריע פון די תהילים בילדער וועלן אין זייער גאַנצקייט פון 180 אין צאָל געווינען ווערן אין אַרט, וואָס זאָל גוט זיין פאַרן כבוד פון בען און א לויב פאַר גאָט.

מיר דאָ, אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק, און אין נאָמען פון אַלע אונדזערע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, ווילן דורך דעם ווען אויסדריקן אונדזער שטאָלץ און פאַרערונג פאַר אונדזער חשובן לאַנדסמאַן און וועלט־באַרימטן קינסטלער. מיר ווינטשן אונדזער פריינט בען, מיט זיין ליבער פרוי גערא, פיל ווייטער־דיקע גלילקלעכע און שעפּעריש יאָרן, פיל נחת און גליק. מיר ווינטשן אונדזער באַרימטן ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַן, דעם טייערן בען, אז ער זאָל נאָך פאַר פיל יאָרן שאַפן זיינע גרויסע קונסט־ווערק, וואָס ברענגט אויך כבוד פאַר אידן בכלל און פאַר די ביאַליסטאָקער אידן אומעטום בפרט.

ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין אַרגענטינע פייערן 50טן יובל פון זייער אָרגאַניזאַציע

פון **א. לאַנדסמאַן** (בוענאָס איירעס)

אויף אַ זייער איינדרוקספולן אופן איז דאָ ביי אונדז, אין סוף נאָוועמבער 1980, געפייערט געוואָרן דער 50טער יובל פון דעם פאַרבאַנד פון ביאַליסטאָקער אידן אין בוענאָס איירעס. פיל לאַנדסלייט מיט זייערע משפּחות, ווי אויך פאַרטרעטער פון פאַרשידענע אידישע קולטור־געזעלשאַפטלעכע אַרגאַניזאַציעס זיינען געווען פאַרזאַמלט ביי דער פייערונג, וואָס איז פאַרגעקומען אין זאָל „דן", אויף קאָנגאַישא 2461.

דער אָוונט איז געעפנט געוואָרן פון יצחק צעסלער, סעקרעטאַר פון דער אַרגאַניזאַציע, וועלכער האָט אין האַרציקע ווערטער באַגריסט דעם גרויסן עולם. ער האָט אויך אין זיין אָריינפיר אויפגעקלערט דעם ציל פון דער היימשער פייערונג. נאָכדעם זיינען די יום־טוב ליכט אָנגעצונדען געוואָרן פון סאָניע יעוורעאיסקי, סאָפיע גרוצקי (ערן מיטגלידערינס), גיטל פיילנבאָגען, שרה טורעק און פאַר דער אָפּוועזנדיקער חנה דיין. די ליכט צום אָנדענק פאַר די נפטרים, האָבן אָנגעצונדען סטעלא פייגין און רחל טשעכאָצקי. ביי אַ פייערלעכע שטימונג זיינען דאָן אויך אויפגעשפּילט געוואָרן די נאַציאָנאַלע הימנען.

דער פרעזידענט פון ביאַליסטאָקער פאַרבאַנד, זלמן דוד יעוורעאיסקי, וועלכער האָט געהאַלטן אַן איינדרוקספולע רעדע, האָט צווישן אַנדערס געזאָגט:

„אינעם דאָזיקן מאָמענט, ווען מיר פייערן דעם יובל פון דער גרינדונג פון אונדזער פאַרבאַנד, דערמאָנען מיר, אַז וועו די אַרגאַניזאַציע איז געגרינדערט געוואָרן מיט 50 יאָר צוריק, איז דאָס געווען אין אַ צייט, וועו אין ביאַליסטאָק און אין איר סביבה האָט דאָך געשפּרודלט אַ דינאָמיש אידיש לעבן פון אַרבעט און גערעגעל. דער אַרויסשטויסונג־פּראָצעס האָט געווירקט, אַז פיל יונגעלייט זאָלן פאַרלאָזן אונדזער היימשטאָט און דערגיין צו די ברעגן פון אַרגעטינע. איצט, וועו מיר מערקן אַפּ די פופציק יאָריקע עקזיסטענץ פונעם פאַריין, ליגט אונדזער אַלטע היים אין חורבות אָן אַ צייכן פון אידן און אידישקייט, אַזוי אַז אונדזער שמחה איז נישט קיין גאַנצע, פאַרשאָטנט פון טרויער, וועלכע וויזט אויף דער באַדנאָזיקייט פון אידישן קיום, וואָס איז באַזירט אויף חסד".

יצחק צעסלער האָט אָנגעוויזן „מיר מערקן אַפּ מיט פרייד די עקזיסטענץ פון אַן אינסטיטוציע, וועלכע איז געווען אַ נויטוועניקייט פאַר עמיגראַנטן, אין לויף פון דער צייט האָבן זיך

יצחק צעסלער, סעקרעטאַר, לייענט באַגריסונגען. לעבן אים שטייט קאַסירער יהושע גרוצקי און פּאָרזיצער זלמן יעוורעיסקי.

געשאָפן פיל שטרויכלונגען, אָבער קיינמאָל זיינען זיי נישט געבליבן אין מיטן וועג, נאָר געגאַנגען פאָראויס. דערפאַר טאָקע פייערן מיר דאָס דאָזיקע יובל־יאָר, ווייל מיר פילן זיך אלס יורשים פון דער אַלטער היים און איר נוסח, וועלכן מיר שטרעבן איבערצופלאַנצן דאָ, וועו אפילו מיר לעבן אין גאַנץ אַנדערע באַדינגונגען.

די ביאַליסטאָקער זיינען טעטיק דאָ אין ישוב, אין דער אידישער מדינה און אומעטום. דאָס איז אויך דער איבערבלייב פון דער אַלטער היים. דאָ, אויסער דער אַלזייטיקער אַרבעט, גיבן מיר אַרויס אַ זשורנאל, אין וועלכן ס׳העלפן אונדז די נדבנים: יצחק שטורמאַק, צבי פייגין, פישל וואַלקאָוויסקי און יהושע גרוצקי, ווי

דער 50 יאָריקער יובל־פייערונג פון „בית ביאַליסטאָק". עס זיצן ביים הויפּט טיש די באַאַמטע פון דער אָרגאַניזאַציע.

אויך דער רעדאַקטאָר, שמואל צעסלער".

אונטער אַפּלאָדיסמענטן ווערט געמאַלדן, אַז דער נדבן צבי פייגין ווערט פּראָקלאָמירט אַלס ערן פּרעזידענט פונעם פּראָבאַנד און אַז בית ביאַליסטאָק באַשטייערט זיך אין דער דאָזיקער פייערונג מיט גרעסערע סומעס פאַרן אידישן שפּיטאָל מושב זקנים און קרן קימת.

ס'נעמט איבער דעם פּאָרזיץ דער פּראָסעקרעטאָר גדליה פיינסאָד, וועלכער לייענט איבער די גרויסע צאָל שריפטלעכע באַגריסונגען פון לאַנד און אויסלאַנד, צווישן אַנדערע, פונעם ביאַליסטאָקער צענטער פון ניו יארק.

אונטערן אַנפיר פון וואָלף טשינסקי און יהושע גרודסקי זיינען אַנגעצונדן געוואָרן די פּופּציק יובל ליכט. די, וועלכע האָבן באַקומען דעם דאָזיקן כבוד, האָבן זיך באַשטייערט פּאַרן בית ביאַליסטאָק.

דער ערן פּאָרזיצע פונעם „ייוא", דער באַקאַנטער שרייבער שמואל ראָזשאַנסקי, האָט באַגריסט. ער האָט דערמאָנט, אַז ביאַליסטאָק איז געווען צווישן וואַרשע אוןווילנע, אַזוי אַז דער דאָרטיקער ישוב האָט אין זיך אייגנעזאָפּט דאָס בעסטע פון דער אידיש־פּוילישער און אידיש־ליטווישער קולטור, שאָפּנדיק אַ סינטעז פון ביידע.

וויטערדיקע אינהאַלטסרייכע באַגריסונגען האָבן מיר געהערט פונעם פּאַרשטייער פון דער קהילה, זיינוול פּזשעדבאָרסקי, פון אַלע אַנווועזנדיקע לאַנדסמאַנשאַפטן מאיר יאגאָדזשינסקי און פונעם צווייטן דור ביאַליסטאָקער, שושנה וואָלקאָוויטש.

אין דער אָרטיסטישער טייל האָבן זיך אויסגעצייכנט: דער חזן אברהם שמירעוויטש, וועלכער האָט צוגעצויגן די אויפּמערק־זאַמקייט פון גאַנצן עולם מיט זיין שטאַרקער שטימע. זיין אַנסאַמבל „קצב", דיריגירט פון קלאָודיאַ צאצקין, האָט פּאַרשאַפּט ענטוזיאזם, וואָס האָט אַנגעשטעקט אַלע צוהערער. די באַגייסטערונג האָט פּאַרווויישט די אונטערשיידן צווישן יונג און אלט. די בארימטע זינגערין פּאַני סאַלזשינסקי האָט אַלעמען פּאַרגליווערט מיט איר זינגען „ביאַליסטאָק מיין היים" פון אברהם שבח.

ביי דער מוזיק פון אָרקעסטער „אדמה" האָט דער עולם זיך פּאַרווויילט אויפן טאַנץ־פּאַרקעט און איז געווען פול מיט דאַנקבאַרקייט פאַר אָרגאַניזירן אָט די אימפּאַזאַנטע שמחה.

ס'זיינען דערהאַלטן געוואָרן זייער פיל שריפטלעכע און טעלעגראַפישע באַגריסונגען, צווישן זיי פון אויסערן מיניסטער פון מ' ישראל — יצחק שמיר, פון „ארגון יוצאי ביאַליסטאָק" — פון די בני־עיר, ביאַליסטאָקער ארטיסטן פון טוקמאן: יעקב און אסתר רודי, און פון דיאדיע זאבלודאָווסקי, וועלכער איז געווען אין שפּיטאָל.

באַגריסונג פון פּאָרזיצער פון "בית ביאַליסטאָק" זלמן ד. יעוורעיסקי, ביי ביידע זייטן: יצחק צעסלער (סעקר.) און גדליהו פיינסאד (מיט־סעקר.).

דער יובל נומער „ביאַליסטאָקער וועגן"

אין שייכות מיט די פייערונגען פון 50טן יובל פון דער אָרגאַניזאַציע פון די ביאַליסטאָקער אידן אין בוענאָס אייראָס, איז אויך אָרויסגעגעבן געוואָרן אַ ספּעציעלער נומער פון דער פּעריאָדישער אויסגאַבע פון די ביאַליסטאָקער אידן אין אָרגענטינע — „ביאַליסטאָקער וועגן". דער יובל־נומער איז דעשינען אין גרויסן זשורנאל פאָרמאַט פון 84 זייטן, מיט 57 זייטן טעקסט. לכבוד פונעם דערשיינען פון דעם ספּעציעלן פאָרגרעסערטן יובל־נומער פון „ביאַליסטאָקער וועגן", איז דורכגעפירט געוואָרן אַן איינדרוקספולע פייערונג.

דער אָריינפיר האָט געגעבן דער פאָרזיצער, זלמן יעוורעיסקי, מיטן בענטשן חנוכה ליכט. גדליה פיינסאָד האָט באַגריסט דעם עולם און אָרויסגעהויבן די פאָרשטייער פון די אינסטיטוציעס.

ער האָט געדאַנקט אַלע, וועלכע האָבן געהאָלפן אָרויסגעבן דעם זשורנאל און דערמאָנט די ה"ה יצחק שטורמאַק, פישל וואָלקאָוויסקי, יהושע קרוצקי, צבי פייגין, דעם רעדאַקטאָר שמואל צעסלער, סעקרטאָר בנציון ברוקער, דעם אַדמיניסטראַטאָר — זלמן יעוועיסקי און אַנדערע. אין נאָמען פונעם שרייבער־פּאָראיין „ה. ד. נאָמבערג", האָט באַגריסט יוסף הארן. אין נאָמען פון

ביים הויפּט־טיש, אַלע שטייענדיק — מיטן פּאָרזאַמלטן עולם אויסהערנדיק די ביידע הימנס: דעם אַרגענטינער נאַציאָנאַלן הימן און די "התקוה". — אָנפיר פון אַקט און עפּן־וואָרט: סעקרעטאָר, יצחק צעסלער.

קאָמיטעט פאַר אידיש און אידישער קולטור, האָט באַגריסט יעקב פּאַלאַטיצקי.

ס׳זינגט דאָן שלמה גראָסמאַן „ביאַליסטאָק מיין היים״ פון אברהם שבח, און גדליה פיינסאָד האָט איבערגעלייענט מאַני לייב׳ס שאָפונג „ביאַליסטאָק״.

גרשון סאָפאָזשניקאָוו האָט אַרויסגעבראַכט זיין אָנערקענונג פאַר אַלע, וועלכע האָבן געזאַרגט דערפאַר, אַז עס זאָל דערשיינען דער יובל־נומער פון די „ביאַליסטאָקער וועגן״.

סאָפאָזשניקאָוו האָט געלונגען געלייענט סעגאַלאָוויטשע׳ס „מיין ביאַליסטאָק״.

ישראל גרינבוים האָט באַגריסט אין נאָמען פון „קולטור קאָנגרעס״.

דער פאָרשטייער פונעם ייוואָ, — יצחק צעסלער — האָט אָפּגעשאַצט פאָזיטיוו די ראָל פון די לאָנדסמאַנשאַפטן, וועלכע לאָזן נישט פאַרגעסן די חשיבות פון דער אַלטער היים און רופן צו זיין אַקטיוו פאַר דער נײַ־אויפגעלעבטער היים. ער האָט אויסגעדריקט זיין דאָנקבאַרקייט דעם פאַרזיצער — זלמן יעוורעסקי פאַר זיין ערנסטער אַרבעט אין דער אַדמיניסטראַציע פונעם זשורנאַל און באַגריסט דעם רעדאַקטאָר שמואל צעסלער צו זיין 76סטן געבוירנסטאָג.

צום שלוס האָט ער געלייענט אַ ליד פונעם ביאַליסטאָקער דיכטער מנחם גן (גאָלדמאַן).

אין נאָמען פון די סלאָנימער און גראָדנער פאַראיינען, האָט נערעדט דער רעדאַקטאָר פון דעם „סלאָנימער ביולעטין — לייבע מאָושאָוויטש.

נאָכדעם ווי שרה טורעק האָט איבערגערעבן אַן אינטערעסאַנטן עפּיזאָד פון אַ חנוכה־פּייערונג אין דער אַמאָליקער ביאַליסטאָק, האָבן געשלאָסן די רעדנער ליסטע: דער קינסטלער יעקב רודי (טוקומאַן), זלמן יעוורעסקי און בנציון ברוקער.

דער רעדאַקטאָר, שמואל צעסלער, האָט דערמאָנט פּרטים פון ביאַליסטאָק און האָט דעקלערט, אַז אויך די לאָנדסמאַנשאַפט איז אַ ספּעציפישע. בשייכות דעם זשורנאַל, האָט ער געזאָגט, אַז ער האָט דערפילט זיין אויפגאָבע בלב ונפש.

גדליה פיינסאָד האָט געשלאָסן דעם אינהאַלטסרייכן אָוונט מיטן דאָנקן די פּרויען: סאָניע יעוורעסקי, רייזל אפרון, גיטעלע פיילנבויגן, שרה טורעק און חנה דיין פאַר צוגרייטן די מסיבה.

דער יובל־נומער „ביאַליסטאָקער וועגן״ האָט געהאָט אַ זייער וואַרעמען אָפרוף אין דער היגער אידישער פּרעסע, ווי אויך אין אידישן געזעלשאַפטלעכן לעבן.

אויפנאַמע פאַר צבי פייגין אין בוענאָס אייַרעס

נאָך זיין צוריקקומען פון אַ באַזוך אין אַ צאָל לענדער, איז פאַרגעקומען אַ פייערלעכער קבלת פּנים לכבוד דעם ערן־פּרעזידענט פון דעם „בית ביאַליסטאָק״ און נדבן, אונדזער חשובער לאָנדסמאַן צבי פייגין. די מסיבה איז געפּענט געוואָרן פון דעם פאָרזיצער פון דעם פאָבאָנד, זלמן יעוורעסקי. ער האָט אין וואָרעמע ווערטער באַגריסט דעם באָרטן און אָנגעוויזן אויף די גרויסע מעלות פון צבי פייגין, וואָס איז אין די שענסטע טראַדיציעס פון דער אַמאָליקער אידישער ביאַליסטאָק.

מיט וואָרעמע באַגריסונגען לכבוד פריינט פייגין זיינען אַרויסגעטראָטן: דער וויצע־פּרעזידענט וואָלף טשינסקי, משה וויטשיקער און דער קאָסירער יהושע גרוצקי. אַלע האָבן זיי אָנגעוויזן אויף דער פיינער פעזונלעכקייט פון צבי פייגין, וועלכער איז דאָ באַליבט ביי אַלע לאָנדסלייט און מען ווייזט צו אים אַרויס גרויס דרך ארץ.

פריינט פייגין האָט געדאַנקט פאַר דער וואָרעמער אויפנאַמע און פאַר דעם כבוד וואָס ווערט אים צוגעטיילט. ער האָט אויף אַן אינטערעסאַנטן אופן געשילדערט זיינע איינדרוקן וועגן די אידן און זייער לעבן אין די פאַרשידענע לענדער, וואָס ער האָט באַזוכט. צום סוף האָט פריינט פייגין אָנגעוויזן אויף דער וויכטיקייט פון אונזער „בית ביאַליסטאָק״ פאַר וועלכן ער האָט זיך ביישטייערט. אין אַ געהויבענער שטימונג האָט זלמן יעוורעסקי געשלאָסן די פייערונג, און דערביי אויך באַדאַנקט דער פרויען־קאָמיסיע פאַר צוגרייטן און העלפן דורכפירן דעם פיינעם אָוונט.

בערל קריגער באַערט ביי דער חנוכה־פייערונג אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער

אַ גרויסער עולם לאָנדסלייט און פריינט האָבן זיך באַטיילט אין דער חנוכה־פייערונג, זונטיק בייטאָג, דעם 7טן דעצעמבער 1980, אין ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשן, אויף 228 איסט בראָדוויי. טשערמאַן פון דער פייערונג איז געווען הערשל טאַלין, אונדזער קאָנטראָלער. ער האָט פאַרגעשטעלט דעם פּרעזידענט סעם סאָלאָזש, וועלכער האָט אין האַרציקע ווערטער באַגריסט דעם עולם. הרב שמואל א. קראָניק, טשאַפּלין פון דער אינסטיטוציע, האָט געריידט ווען דער בעל־טונג פון חנוכה. דער אַדמיניסטראַטאָר פון דער ביאַליסטאָקער היים, יהושע שעכטער, האָט איבערגעגעבן וועגן די טעטיקייטן אין דער אינסטיטוציע און ווי אַזוי מען פאַרזאָרגט אויף אַ גוטן אופן די עלטערע איינוואוינער.

דער באַקאַנטער חזן און עקזעקוטיוודירעקטאָר, הערי פיינבערג, האָט געעפנט דעם פייערלעכן צוזאַמענקונפט מיט

בערל קריגער פייערט זיין 80 יאָריקן געבורטסטאָג מיט שניידן אַ קעיק, אין אָנווועזנד פון זיין פרוי באַשקא און פריינט.

זינגען די התקוה און דעם אַמעריקאַנער הימן. ער האָט אויך שפּעטער געזונגען פראַכטפול פאַרשידענע פאָסיקע לידער, באַגלייט אויף דער פּיאַנע פון זיין טאָכטער מרס. דזשאַיס ראָטמאַן, און בענטשן די חנוכה־ליכט. זיי זענען באַשאַנקען געוואָרן מיט וואָרעמע אַפּלאָדיסמענטן. דער גענעראַל־סעקרעטאַר, איסאַק ריבאַלאָווסקי, האָט אויף אַן איינדרוקספולן אופן דורכגעפירט דאָס טראַדיציאָנעלע „פּאַרקויפן״ פון אָנצינדן די מנורה ליכט אויף וואָס די פאַרזאַמלטע האָבן זיך אָפּגערופן אויף אַ געהעריקן אופן.

אַ לעבהאַפטער טייל ביי דער פייערונג איז געווען דאָס צוטיילן כבוד און באָערן דעם אָנוועזנדן באַליבטן לאָנדסמאַן בערל קריגער, צו זיין 80סטן געבורטסטאָג. פריינד קריגער, וועלכער איז אַ געליטענער און געראַטעוועטער פון היטלער׳ס גיהנום, איז געווען ביז גאָר איבעראַשט וועז פריינדין ברעניא סקורקא, דירעקטאָרין פון דער באַשפּייז־אָפּטיילונג אין דער היים, האָט אַריינגעפירט אַ גרויסן ספּעציעלן געבורטס קעיק, באַגלייט פון דעם הויפּט־קוכער. פריינד קריגער איז גוט באַקאַנט צווישן די געליטענע און געראַטעוועטע אידן פון די נאָענטע, פאַר זיין וואָרעמער פאָטערלעכער באַציאונג צו אינגערע פאַרשפּאַרטע אידן, אין די לאָגערן. בערל קריגער מיט זיין פרוי, באַשיע, זיינען איבערגעגעבענע מיטגלידער פון דער באָארד אָו דירעקטאָרס פון דער ביאַליסטאָקער היים און שפּיטאָל פאַר די עלטערע מענטשן, ווי אויך פיינע ביישטייערערס פאַר דער אינסטיטוציע. אַלע אָנוועזנדע האָבן געוואונטשן דעם ליבן פאָרל געזונט און פיל וויטערדיקע גליקלעכע יאָרן.

די פייערונג איז פאָרענדיקט געוואָרן מיט סערווירן אַ געשמאַקן מאָלצייט, און געטראָנקען וואָס דער פרעזידענט סעם אָן ראָוז סאָלאָזש האָבן געגעבן צו בערל קריגער׳ס געבורטסטאָג, באַגלייט מיט לאָטקעס און אָנדערע חנוכה מאכלים. דער עולם איז זיך פונאָנדערגעגאַנגען אין אַ געהויבענער שטימונג.

געווערקס פון ישראל אויף אַ באזוך אין דער „ביאַליסטאָקער קאָלאָניע" אין די קעטסקיל־בערג

אין די באַרימטע קעטסקיל־בערג ארום ניו יאָרק, וואו עס זיינען אויסגעשפרייט אומעַנדלעכע פּרעכטיקע בערג, פּעלדער און וועלדער און וואָס איז גוט באַקאַנט אלס פיינער אָפּרו־פּלאַץ פאר אומצאָליקע מענטשן, איז אויך פאראן אַ „ביאַליסטאָקער קאָלאָניע". דאָס איז ניט סתם אַ פּלאַץ פאר זומער וואַקעישאַן, עס איז פיל מערער. דאָרט פילט מען אויך די היימישקייט פון ביאַליסטאָקער אידן, דאָס איז אַ זעלטענער פלאַץ וואו די זומער־איינוואוינער לעבן זיך אויס ווי צווישן אַן אייגענער, טרייער משפּחה.

מיט עטלעכע יאָר צוריק, האָבן זיך צונויפגעקליבן אַ גרופּע ביאַליסטאָקער אין ניו יאָרק, מיטגלידער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפּיטאָל פאר עלטערע מענטשן, און זיי האָבן געקויפט אַ קאָלאָניע מיט 18 באַנגאָלעס אין די קעטסקילס, כמעט אַלע פון דער גרופּע זיינען ניי־געקומענע נאָך דער מלחמה, געראָטעוועטע פון דעם היטלער גיהנום. די קאָלאָניע, וואָס איז ניט ווייט פון דעם באַקאַנטן פאַינס האָטעל, האָט געהאָט דעם נאָמען ברוקסאיד. דאָס איז געענדערט געוואָרן פון די נייע באַלעבאָטים, וואָס טראָגט איצט דעם נאָמען „ביאַליסטאָקער קאָלאָניע". די קאָלאָניע איז שיין איינגעאָרדענט, מיט אַלע נויטיקע איינריכטונגען און באַקוועמלעכקייטן, מיט אַ סווימינג־פּול, אַ קלוב א. ד. ג., וואו עס פאָרברענגען בעת די זומער־חדשים 18 (ח״י) ביאַליסטאָקער פאַרלעך, מיט זייערע קינדער, אייניקלעך און אַנדערע משפּחה־מענטשן.

צווישן די איינוואוינער פון דער קאָלאָניע, געפינט זיך גדליה לין, וועלכער פאָרדינט אַ גרויסן דאַנק פאַר זיינע לייסטונגען צו דער קאָלאָניע, מיט זיין הילף אויפּפאַסנדיק אויפ׳ן סווימינג פּול און אַנדערע איינריכטונגען.

פאַרגאַנגענעם זומער 1980, איז אין ניו יאָרק געווען אויף אַ באַזוך דער גענעראַל פון דער ישראל־ארמיי עוזי נאַרקיס, וועלכער האָט בעת דער זעקס טאָגיקער מלחמה, אין יוני 1967, אַנגעפירט מיט די קאַמפּן פאַר דער באַפרייאונג פון ירושלים. גענעראַל נאַרקיס פירט איצט אַן מיט דער אַפּטיילונג ביי דער אידישער אַגענטור, וואָס פאַרנעמט זיך מיט בויען ספּעציעלע פּראָיעקטן. זייענדיק אין ניו יאָרק איז גענעראַל נאַרקיס איינגעלאָדן געוואָרן דורך סעם סאַלעזש און איסאק ריבאַלאָווסקי, פּרעזידענט און גענעראַל סעקרעטאַר פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, צו באַזוכן די „ביאַליסטאָקער קאָלאָניע" אין די קעטסקילס. דער חשובער גאָסט האָט די איינלאָדונג גערן אַנגענומען.

דאָס איז אויך געווען אין פאַרבינדונג מיט דעם וואָס די מערסטע איינוואוינער פון דער קאָלאָניע זיינען דעם פאַרגאַנגענעם יאָר געפלויגן פון ניו יאָרק קיין ישראל און געווען

ביים אַרייגאַנג אין דער ביאַליסטאָקער קאָלאָניע. עס שטייען פון רעכטס: סעם סאַלאַזש, ידידיה האַמבורג, גענעראַל עוזי נאַרקיס, איסאַק ריבאַלאָווסקי און אייב גאָלדבערג.

אַנוועזענד ביי דער גרויסער פייערונג אין כפר תבור, וואו עס איז דורכגעפירט געוואָרן דער חנוכת־הבית פון דער ניי־אויסגעבויטער קינדער־היים, אויפן נאָמען פון איסאק און מאלי ריבאַלאָווסקי. ווי באַקאַנט, האָט אויך גענעראַל נאַרקיס געהאָט אַ גרויסן אַנטייל אין בויען דעם וויכטיקן צענטער אין גליל. גענעראַל עוזי נאַרקיס האָט אויך איינגעלאָדן די באַזוכער פון ניו יאָרק, ווען זיי זיינען געווען אין ישראל, אָלס געסט אין זיין הויז אין ירושלים. עס האָט זיך די גאַנצע צייט איינגעשטעלט אַ פּריינטלעכע פאַרבינדונג צווישן די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט פון ניו יאָרק, מיט דעם באַוואוסטן מיליטערמאַן פון דער ישראל־ארמיי און בויער פון דער אידישער מדינה.

גענעראַל נאַרקיס איז געבראַכט געוואָרן, פון ניו יאָרק אין דער „ביאַליסטאָקער קאָלאָניע" אין די קעטסקילס, דורך אַ ספּעציעלער קאַמיטע. אין דעם זיינען געווען ידידיה און ליובּא האַמבורג, ווייס־טשערמאַן פון דעם דירעקטאָרן באָרד, און סאָל און עטל קרים (וועלכער איז אַ טראָסטי). דער ישראל־געראַל איז זייער וואַרעם באַגעגענט און אויפגענומען געוואָרן פון די זומער־איינוואוינער אין דער קאָלאָניע, דער חשובער גאָסט איז ווי געהעריק באַגריסט געוואָרן. עס איז אויך געווען צוגעגרייט אַ היימישער געשמאַקער צובייס מיט געטראַנק, וואו דער עולם האָט צוזאַמען פאַרברענגט אויף אַ זייער וואַרעמען אופן.

אויך דאָס באַווייזט ווידעראַמאָל ווי אַזוי אונדזערע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט נוצן אויס יעדע געלעגנהייט, כדי זיך צו באַגעגענען צוזאַמען און אויך מיט פאַרשידענע געסט. דאָס מיינט אויך זיך האַלטן שטענדיק צוזאַמען און דורך דעם אויך וויייטער ציען דעם גרויסן יחוס פון דער אַמאָליקער טייערער אידישער ביאַליסטאָק, שטאַרקן און וויייטער אַנגיין מיטן ביאַליסטאָקער אידישן המשך, אויך אין דער נייער וועלט דאָ.

ביים אויפנעמען געווערקס עוזי נאַרקיס אין דער ביאַליסטאָקער קאָלאָניע וואו דער גאָסט האָט באַגריסט די איינוואוינער.

אַז ס׳איז באַשערט צו לעבן

פון אשר שטשוטשינסקי

אין מיין טאָטנ׳ס אַכסניה, וואָס איז באַשטאַנען פון אַ גרויסע עס־שטוב, מיט אַ גרויסן עס־טיש אין פראָנט, לעבן די צוויי פענצטער וואָס זיינען אַרויס צו דער ברוקירטער גאַס, האָט מען דורך אַיין פענצטער געקענט זען דעם אָלטן מאַרק.

אין עס־שטוב זיינען געשטאַנען — אַיין בעטל ביי דער מזרח־וואַנט, אַ סאָפקע ביי דער מערב־וואַנט, און אַ סאָפקע צווישן די צוויי פענצטער צו דרום־זייט. די דריי געלעגערס זיינען געווען אַ גרויסער טייל פון דער אַכסניה, ווייל אויסער זיי האָבן מיר נאָר געהאַט צוויי צימערלעך פאַר גאַסט, אין ביידע זיינען געשטאַנען צו צוויי בעטלעך. ס׳זיינען געווען געסט וואָס האָבן נישט געוואָלט שלאָפן מיט אַ צווייטן און זעלבן צימער, האָבן זיי באַצאָלט מער און געשלאָפן אַליין אין צימערל.

נישט געקוקט אויף דעם וואָס מיין טאָטנ׳ס אַכסניה האָט נאָר געהאַט זיבן געלעגערס, האָבן ביי אונז בעת די גרויסע יריד־וואָס פלעגן זיך שטעלן אין דריי מאַנטיקן פון יאָר שלאָפן דרייסיק אין אַמאָל פערציק געסט. איך געדענק אַז צו די יריד־זיינען אַראָפגעקומען גראָבע, רויטע דייטשע קיילערס (קצבים) וואָס פלעגן איינקויפן הונדערטער חזירים. אין די זונטיקן ביינאַכט, ערב די יריד׳ן, האָבן ביי אונז געשלאָפן דרייסיק געסט און אַמאָל נאָך מער. ווי אזוי? דאָס וועט אפשר זיין שווער אויפצוקלערן, ערשטנס האָבן מיר געהאַט אַ פאָר אויפגעקלאָפטע ברעטער וואָס מען האָט אַוועקגעלייגט אויף הילצערנע פיס, מיין טאָטע האָט די דיקע און בריטע ברעטער געראָפן טאָפטשאַנס. נאָכן אַרויפלייגן אַ שטרויענעם גוטן שניעק, איז געווען גאָנץ באַקוועם צו שלאָפן אויף זיי.

צווייטנס האָבן מיר געהאַט גוטע שניעקעס (מאַטראַצן...) וואָס מען האָט נישט געדאַרפט קיין טאָפטשאַן, מען האָט זיי אַוועקגעלייגט אויף דער הילצערנער פּאָדלאָגע און ס׳איז געווען אויף די מאַטראַצן אַזוי באַקוועם צו שלאָפן ווי אין פוכאַווע בעטגעוואַנט...

די גאַלעגערס האָבן געקאָסט ביליקער אין זיי זיינען געווען גענוג בריים אַז טאָמער האָט עמעצער געבראַכט אַ שותף אַדער אַ זון, האָט געקלעקט פלאַץ פאַר צוויי און ס׳האָט אויסגעמאַכט נאָך ביליקער, די בעסטע צוויי גאַלעגערס פון דעם סאַרט זיינען געווען אויפן גרויסן עס־טיש, פון וואָנעט מען האָט אַראָפגענומען דעם מאַרמאַרנעם שטייאיקן לאָמפּ מיט אַ 14־נער קנויט וואָס האָט באַלויכטן די גרויסע שטוב אין דרוכ׳ן פענצטער באַלויכטן צוויי גרויסע פאַסן איבער דער בריים־טער גאַס און זיך אַפּגעשלאָגן אַן די ביימער פון אַלטער יאַנקל לייבקע׳ס גאַרטן.

איצט, גלויב איך, וועט שוין זיין פאַרשטענדלעך ווי אַזוי איינמאָל אין אַזא זונטיק ביינאַכט, ערב דעם יריד ס׳האָבן ביי אונז געשלאָפן עטלעכע און פערציק געסט און גאָנץ באַקוועם. מען האָט נאָר געדאַרפט זיין פאַרזיכטיק ביים דורכגיין די שטוב מען זאָל נישט פאַלן אויף קיין פרעמדן גאַלעגער, און אַז קיין גאַסט זאָל זיך נישט אַריבערקייקלען פון איין גאַלעגער צום צווייטן... ווייל אַלע האָבן געבראַכט „פייטעקעס״ אין לייוונטענע טאַרבקעס, אין תפילין זעקלעך, (דאָס איז געווען אַ סגולה מען זאָל נישט פאַרלירן און חס וחלילה נישט צו׳גנב׳ענען...) אַ סך האָבן געטראָגן דאָס גאַלט צוגעבונדן אַדער אַרומגעבונדן אַרום זיך.

מען איז דאָך געקומען איינקויפן סחורה, ס׳זיינען געווען פערד־העגדלער וואָס האָבן איינגעקויפט פופצן פערד, דאָס האָט באַטראָפן אַ פאַרמעגן מיט גאַלט. די דייטשע קיילערס פלעגן ברענגען גרויסע סומעס גאַלט אינצוקויפן געפּאַשעטע פוילישע חזירים וואָס האָבן געהאַט אַ נאָמען אין דייטשלאַנד.

די אידישע קצבים פלעגן קומען איינקויפן אָקסן, בהמות, מען האָט די בהמות געטריבן וווייטע שטרעקעס קיין ביאַליסטאָק, און אָפט נאָך וווייטער צוגעבונדענע די הערנער צו איין פוס זיי זאָלן נישט קענען לויפן.

אַנדערע קצבים פלעגן אַיינקויפן גאַנצע וועגענער מיט קאַלבער, מען פלעגט זיי בינדן איינע צו די צווייטע זיי זאָלן זיך נישט קענען אַרויסשאַרן, זיי זיינען געלעגן וווי הערינג איינע לעבן די אַנדערע געבונדענע, ס׳איז געווען אַ רחמנות, דער פאַטע וואָס האָט געזונגען דאָס ליד „בידנע קאַלבער בינדט מען און מען שעכט״ האָט געוויס געזען וווי מען פלעגט זיי בינדן.

מיין טאַטע פלעגט ביי די גאַלעגענהייטן זיין וואַך אַ גאַנצע נאַכט און אַכטונג געבן ס׳זאָל חס וחלילה נישט געשען אַזוינס וואָס וואַלט געמאַכט אַ שלעכטן נאָמען דער אַכסניה, אונדזער אַכסניה האָט געהאַט אַ גוטן נאָמען און די מערסטע געסט זיינען געקומען פון איין יריד צום צווייטן און געהאַט גרויס צוטרוי צו מיין טאַטן וואָס פלעגט זיי דערציילן אינטערעסאַנטע עפּיזאָדן פון די פינף יאָר וואָס ער האָט געדינט דעם פאַניע. ער האָט געדינט אין סאַכאַטאָוו און פאַר די פינף יאָר נישט געגעסן קיין טרפות, נאָר בייגל מיט טיי, בייגל מיט קאַמאַן, אַז ער האָט געשפּילט אין דער מוזיקאַנסקער קאַמאַנדע, אַז זיי פלעגן שפּילן אויפן סאַכאַטאָווער קאַטאַק וווי רייכע גוט־באַזיצער פלעגן זיך וועטן אין גרויסע סומעס און צוטראָגן די מוזיקאַנטן מטבעות „נאַ טשאי״. (אויף טיי, אַ טיפּ).

דער קאַפּעלמאַסטער איז געווען אַ גרויסער שיכור און האָט קיין מאָל נאָכן שפּילן נישט אַפּגעגעבן קיין חשבון די מוזיקאַנטן, האָבן זיי באַשלאָסן אויסקלייבן מיין טאַטן פאַרן קאָסיר — פון דאָן זיינע די חלקים פאַר די מוזיקאַנטן שטאַרק אויסגעוואָקסן.

פון איינעם פון די יריד־וואָס פלעגט אויספאַלען פאַר „שמיינטי יאָן״ פלעגט מיין טאַטע אַפּצאָלן דירה־געלט פאַרן גאַנצן יאָר און אַראָפּווארפן פון זיך דעם גרעסטן עול פון אונזער פרנסה.

איך געדענק נאָך בעת מיר האָבן געהאַט די אַכסניה אין אַ גרעסערע הויז אין מיטן מאַרק, מיט אַ גרויסן הויף הינטער דער אַכסניה ווי די געסט פלעגן אויסשטעלן זייערע וועגענער, די גלעזער מיט זייער בויט, דאָרטן האָבן מיר געהאַט מער גאַלעגערס, סאַי בעטן און סאַי אויף דער ערד.

איך געדענק — מיין טאַטע פלעגט דערציילן אַז ווען דער זיידע האָט גאַלעבט האָבן מיר געהאַט אַ גרויסע הויז, מיט סטאַינעס פאַר פערד (שטאַלן) אָבער דאָס האָט זיך אַפּגעברענט אין דער גרויסער שרפה, און מיר זיינען איבעגעגאַנגען אין אַ געדונגענער אַכסניה, אַ סך אַ קלענערע.

בעת ס׳איז אויפגעקומען די נייע פוילן זיינען די מערק און די מסחרים איינגעשרומפן געוואָרן און ס׳איז פשוט נישט געווען מיט וואָס צו באַצאָלן דירה־געלט. איין מאָל איז צו אונז פאַרפאַרן אַ וויי־רוסישער יונגער בחור וואָס איז אַנגעקומען אַרבעטן אויף פאַטשט. ער איז געוואָרן דער ראָזנאַשטשיק (בריוו טרעגער.) נאָכן אַפּשטיין ביים אונז אַ קורצע צייט און שלאָפן אויף דער סאָפקע וואָס איז געשטאַנען ביי דער מערב וואַנט אין עס־שטוב האָט ער זיך באַדינגען מיט מיין טאַטן אויפן מאַנאַט און געוואָרן ביי אונז אַ שטענדיקער גאַסט.

דער וויי־רוס האָט געהאַט אַ נייגונג צו געווער, איין טאָג האָט ער געבראַכט אַ ביקס צו גיין אויף „אַראַטע״, גיין אין וואַלד כאָפן חיות אַראָפשיסן פייגל, דער עיקר איז שיסן אין וואָס ס׳מאַכט זיך. מיט אַ צייט שפּעטער האָט ער געבראַכט אַ רעוואָלווער און אים געהאַלטן ביי אונז אין שאָפע. דערנאָך האָט ער געבראַכט נאָך אַ רעוואָלווער, אַ ניקלענעם וואָס האָט געגלאַנצט וווי אַ שטערן אין אַ פינצטערער נאַכט, דער קליינער ניקלענער רעוואָלווער האָט זיך מיך אַריינגעקריצט אין דמיון אין איך האָב אַנגעהויבן טראַכטן וווי אַזוי איך קען אים אויספּרובירן.

איין טאָג, ווען רוטקאָווסקי דער בריוו־טרעגער, איז אַוועק־געפאָרן אויפן נייעם באַשטעלטן ראָוור (וועלאָסאָפעד) אויף וועלכען איך פלעג פאָרן מער ווי זיין בעל־הבית, כאָטש איך האָב

נאָך נישט דערגרייכט צו די פּעדאַלן, און איך האָב דערהערט אַז ער וועט קומען שפּעט צוריק, און מיין טאַטע איז אַוועק אין בית־מדרש האָב איך אַרויסגענומען דעם ניקלענעם רעוואָלווער, אים באַטראַכט אין שטודירט ווי אַזוי ער שיסט. דער רעוואָלווער איז געווען אַ בראַנאַן אויף זעקס פּולעס. איך האָב גלייך באַמערקט אַז אין בראַנאַן איז נישטאָ מער ווי איין פּולע. איך בין אַוועק צו דער קיך טיר, אַרויס אויפן בריקל און גלייך אַ צי געטאָן פּאַרן צינגל, צילנדיק צו אַ שוואַרצער קרעג וואָס איז געשטאַנען אויפן שטעכיקן דאַך פון סאָסעניכעס סאַד און אויסגעשאָסן די אייניקע פּולע. די קרעג וואָס איך האָב געוואָלט טרעפן האָט זיך אפילו נישט געשראָקן, זי האָט זיך אַ הוייב געטאָן און אַוועקגעפלויגן ווי גאָר־נישט איר האָב איך געמיינט. ס׳האָט מיר פּאַרדראָסן וואָס איך האָב נישט געטראָפן. נאָר נאָך מער וואָס זי איז אַוועקגעפלויגן און מיר געמאַכט צו נאָר... בין איך אַריין צוריק אין שטוב זוכן אַ צווייטע פּולע אין שאָפע און איך האָב איר גלייך געפונען. בין איך צוגעגאַנגען צום קיך טיש און געוואָלט איר אַריינטאָן אין בראַנאַן. די פּולע איז אָבער געווען גרעסער ווי די לעכלעך, האָב איך איבערגעדרייט דעם רעוואָלווער מיט׳ן קאָפּ אַראָפּ און אַ קלאָפּ געטאָן די פּולע אויפן טישל. פונקט האָב איך געטראָפן אויף אַ פּאַרשטעלטן טשוואָק פון טיש. די פּולע האָט אויפגעריסן אין מיין האַנט. איבערן קיך האָט זיך פּאַרשפּרייט אַ רויך ביזן סופיט. פון ביטערקייט זיינען מיינע אויגן אינגאַנצן פאַרבלענדט געווארן, איך האָב דערפילט אַז איך בין פאַרוואונדעט, נאָר נישט געוואוסט וואו. איך האָב גאַרנישט געזען, ווען דער רויך האָט זיך אַביסל אויפגעהויבן האָב איך דערזען מיין האַנט פאַרבלוטיקט, ס׳איז מיר דורכגעלאָפן אַ געדאַנק אַז די פּולע האָט מיר געטראָפן אין שטערן. האָב איך מיט דער פאַרבלוטיקטער האַנט אַ טאָפּ געטאָן דעם שטערן, און פּאַרשמירט דעם גאַנצן שטערן מיט בלוט. איך בין צוגעגאַנגען צום שפּיגעל וואָס איז געהאַנגען אויף דער וואַנט און דערזען מיין פאַרבלוטיקטן שטערן, — לייג זיך אויף דער סאָפקע, גייסט שטאַרבן, האָב איך געטראַכט. אָבער אין דעם מאָמענט האָב איך דערזען אַז די גאַנצע לינקע האַנט איז צעריסן און פאַרבלוטיקט. איך האָב געכאַפּט אַ האַנטוך און געלאָפן צו יאַנקל דעם רופא. יאַנקל איז נישט געווען — ער איז אַוועקגעפאָרן צו אַ חולה אין אַ דאָרף. איך האָב געוואָלט לויפן צו דער פּוילישער דאָקטערשע וואָס איז דעמאָלט אַנגעקומען אין שטעטל, נאָר איך האָב נישט געוואוסט וואו זי וואוינט. דער האַנטוך איז אינגאַנצן געווען דורכגעווייקט אין בלוט און איך האָב געפילט אַז איך וועל נישט דערגיין... אַ חבר וואָס איז אַנגעקומען אַנטקעגן האָט מיר געזונען אַ היים און אַוועקגעשיקט אַ צווייטן חבר ברענגען דער דאָקטערשע. באַלד וווי איך בין אַריינגעקומען אַהיים האָב איך אַנגעהויבן אַנידערפאַלן און חלשן. אונטער די פענצטער, איבערן ברוקירטן גאַס איז שוין געשטאַנען דאָס גאַנצע שטעטל... און דאָן איז אַנגעקומען די דאָקטערשע, ביים אָפּווייקלען דעם האַנטוך בין איך אַנידערגעפאַלן און געזונט, זי האָט מיר אַריינגעשטופט אַ לימאָן אין מויל און איך האָב זיך אויפגעכאַפּט, — איך קען גאַרנישט טאָן... האָט זי אַ צעשראָקענע געזאָגט, פאָר קיין ביאַליסטאָק!

זי האָט אַרויפגעגאָסן אויף די וואונדן יאָדע וואָס האָט גע־ברענט ווי פייער. מיין מאָמע האָט גלייך זיך אַנגעהויבן גרייטן צו דער רייזע. ווי מען האָט געזומען גלעלט אויף הוצאות וויסן איך נישט ביז היינטיקן טאָג. ס׳איז געווען אַ קאָלטער ווינטערדיקער פּוילישער טאָג, די שטוב איז געווען אַנגעפילט מיט מענטשן, מיט חברים און חברות וואָס האָבן צוזאַמען מיט מיר פאַרענדיקט די תרבות שולע.

מיר זיינען אַוועקגעפאָרן צום באָן, זעקס וויאָרסט פון מיין היים־שטעטל גאַניאַנדז. די באָן סטאַנציע איז געווען אין פעסטונג אַסאָוויייך און זיך געזעצט וואָרטן, באַגלייט פון אַ גרופּע חברים וואָס זיינען געזעסן באַזאָרגטע און דערשראָקענע.

דערווייל האָט אַנגעהויבן שנייען מיט פלאָקטעס. דער שניי האָט ביסלעכווייז פאַרדעקט די רעלצן פון דער באָן ליניע, דערנאָך די קליינע ביימער. דער שניי איז געווען וויים, נאָר די הימלען און דער טאָג — שוואַרץ. אַזוי איז מיר געווען אויפן הארצן. פּוצלונג האָט דער דירעקטאָר פון דער באָן סטאַנציע געמאַלדן אַז די באָן וואָס דאָרף פאָרן קיין ביאַליסטאָק וועט צוליב די פאַרשנייטע רעלצן נישט קומען, אָבער די באָן וואָס גייט קיין גראַיווע, וועט באַלד אַנקומען. נאָך אַ שטיקל ישוב הדעת האָבן מיר באַשלאָסן פאָרן קיין גראַיווע.

אַ ביטערער וועג. אין די וואַגאָנעס איז געווען קאַלט. די באָן, צוליבן אַנגעשאָטענעם שניי, האָט זיך געשלעפּט ווי אַ טשערע־פּאַכע. מיר זיינען אַנגעקומען פאַרשפּעטיקטע אויף אַ פּאָר שעה, מיר האָבן זיך דערפרעגט אויפן דאָקטער — און דאָ האָבן מיר געקראָגן די זעלבע הילף ווי ביי דער ערשטער דאָקטערשע.

— איך קען גאָרנישט טאָן, ס׳דאַרף זיין אַ כירורג, פאָר קיין ביאַליסטאָק און גיי גלייך אין שפּיטאָל „שוועסטע ראָך״...

די דאָקטערשע האָט אויך אַנגעגאָסן יאָדע, די האַנט איז שוין געווען געשוואָלן ווי אַ צווייג פון אַ גרויסן בוים.. איצט דאַרף מען וואָרטן אויף מאָרגן. באַגאַנצן גייט נישט קיין באָן קיין ביאַליסטאָק, מיר האָבן זיך נאָכגעפרעגט אויף מיין פעטער יאָסל און זיך אַוועקגעשלעפּט צו פוס. דאָרטן זיינען מיר איבערגעזעסן די נאַכט, איך האָב פון ווייטוק נישט צוגעמאַכט קיין אויג, באַלד פאָרטאָג זיינען מיר איבערגאַנייעס געזעסן אויפן וואָקזאַל און געוואָרט אויף דער באָן וואָס וועט אונז פירן קיין ביאַליסטאָק. זיצנדיק אין „געהאָקטע וואונדן״ איז מיר אַריין אַ געדאַנק אַז עפּעס איז דאָס אַ גורל זאָר. שוין צווי טעג ווי מיר דרייען זיך אַרום אויף די באָן סטאַנציע און וואָרטן אויף אַ באָן, אַז דער ווינט „בלאָזט מיר אין פּנים״ און ווער וויים צי מיר וועלן אַשפּייען עפּעס ראָטעוועט. אַז מיר זיינען שבת אין דער פרי, נאָך אַ ביטערער נאַכט אַנגעקומען קיין ביאַליסטאָק און מיט אַ גוויישער דראַשקע צוגעפאָרן צום שפּיטאָל האָט מען אונז גלייך ביים טיר אַרויפגייענדיק דעם צעמענטענעם בריקל געמאַלדן אַז שבת אַרבעטן נישט די דאָקטוירים, אַז דער כירורג־דאָקטאָר ראָטבערג וואָס ווינט לעבן צענטראַל פּאַרק נעמט אַן נויט פאָלן שבת אין דער פרי.

די אידישע שטאָט איז געווען איינגעהילט אין שבת׳דיקער מנוחה נאָר איך האָב שוין מער נישט געקענט שטיין אויף מיינע פיס, נישט געקענט מער איבערטראָגן, האָב איך זיך אַראָפּגעזעצט אויפן שטיינערנעם טרעפּ און אַנגעשפּאַרט די קאָפּ אין וואַנט...

— קום אַשערקע, דער דאָקטער נעמט נאָר צו אין דער פרי, היינט איז שבת...

איך האָב אַנגעקוקט מיין פאַרטרויערטער מאַמען, זיך אויפגעהויבן און נאָכגעגאַנגען, אין מוח האָט געשלאָגן אַ געדאַנק אַז אַלץ טוט אונז אויף צו להכעיס, אַז עמעצער לאָזט נישט מיר זיך ראָטעוונען...

מיר האָבן געקראָגן אַ גוי׳שע דראַשקע און צוגעפאָרן צום דאָקטאָר ראָטבערג׳ס אויפנאַם־אָפיס, ער האָט מיר באַלד אויפגענומען.

— איך דאַרף אָפּעריר׳ן, איך וועל זען צי מען קען דיר ראָטעוונען די האַנט, אפשר די פינגער... ס׳איז אַ דומדום פּולע, קוק נישט אויפן האַנט, ער האָט צוגערוקט אַ טישל צום שטול און מיר געהייסן אוועקלייגן די האַנט.

— וועסט קענען אויסהאַלטן אַן אַ שלאָף געטראָנק? ד״ר ראָטבערג האָט געזעדט יידיש.

— אַן אַ שלאָף־געטראָנק, איך וועל אפשר אויסהאַלטן.

— קוק נישט! פּאַרמאַך די אויגן.

איך האָב אים געפּאָלגט, ער האָט גערבעט מיט צווינגלעך און שערעלעך, געקליבן ביינדלעך און אַרויסגעריסן שטיקלעך נעגל, ווי אַזוי איך האָב דאָס איבערגעטראָגן פאַרשטיי איך נישט ביז היינט, איך ווייס נאָר אַז איך האָב די האַנט און צווי האַלבע פינגער.

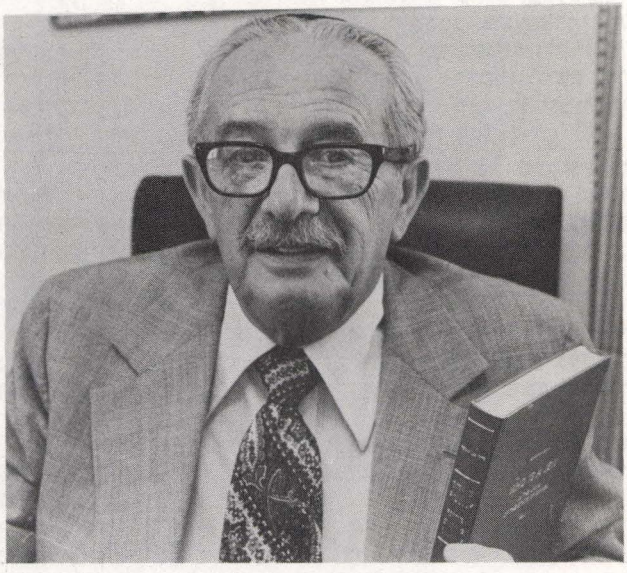
ביז היינט שטייט פאָר מיינע אויגן דער דאָקטער ראָטבערג מיט זיין קלוגן פנים און דורכדרינגלעכע אויגן וואָס האָט מיר גערעטעוועט מיין לינקע האַנט און צונויפגעשטוקעוועט מיינע צווויי צעריסענע פינגער, ס׳איז פאַרבליבן אין מיין זכרון דער גרויסער העל ברוינער פנים מיט די קלוגע אויגן וואָס האָט זיך מיט מיר באַפרייַנדעט, פלעגט זיך שאָרן צו מיינע פיס, קוקן אויף מיין באַנדאַזשירטער האַנט און ס׳האָט זיך מיר געדוכט אַז ער רעדט צו מיר, אַז ער זאָגט: ס׳טוט מיר ווי פאָר דיר! אפשר האָבן די שטומע רייד פון אַן אויפריכטיקן מענטשן־פריינד מיר געהאָלפן איבערטראָגן די שטאַרקע וווייטאָגן פון יענע ביטערע טעג.

מיין ברודער מאָטעלע, הרב מרדכי קירשבלום, אַ בן שבעים

פון הרב אשר קירשבלום

איך בין זייער דאַנקבאַר דעם רעדאַקטאָר פון דער „ביאַליסטאָקער שטימע" פאַר איינלאַדן מיך צו שרייבן אין כבוד פון מיין ברודער מאָטעלע, הרב מרדכי קירשבלום, צו זיין זיבעציקסטן געבורטסטאָג. לאָמיר זאָגן אפן, אַז עס איז מיר אַביסל שוואר צו שרייבן אַביעקטיוו וועגן אַ פערזאָן, וועמען איך האָב ליב אַזוי שטאַרק און שעץ אפ אזוי פיל זינט מיינע פריעסטע קינדער־יאָרן.

מיינע זכרונות וועגן ביאַליסטאָק זיינען, צום באַדויערן, אַביסל שוואַך כאָטש איך האָב אַ שטענדיק בילד אין מיין מוח און האַרצן וועגן דעם „בית המדרש משכן יעקב ב", די שטוב אין וועלכער מיר האָבן געוואוינט און אונזער געסעלע אונטער דער טורמע. וועגן דעם אַמאָליקן טאָג־טעגלעכן לעבן, געדענק איך כמעט גאָרניט. אָבער מיין זכרון דינט מיר שטאַרק ווען עס קומט צו מיין ברודער, מאָטעלע. ער איז אַלעמאָל געווען אַ מתמיד און אַ טרוימער. איך געדענק נאָך גוט ווי איך פלעג נאָכלויפן נאָך אים ווען ער פלעגט גיין יעדן דאָנערשטיק ביינאכט פאַר אַ משמר אין דער ישיבה. ער

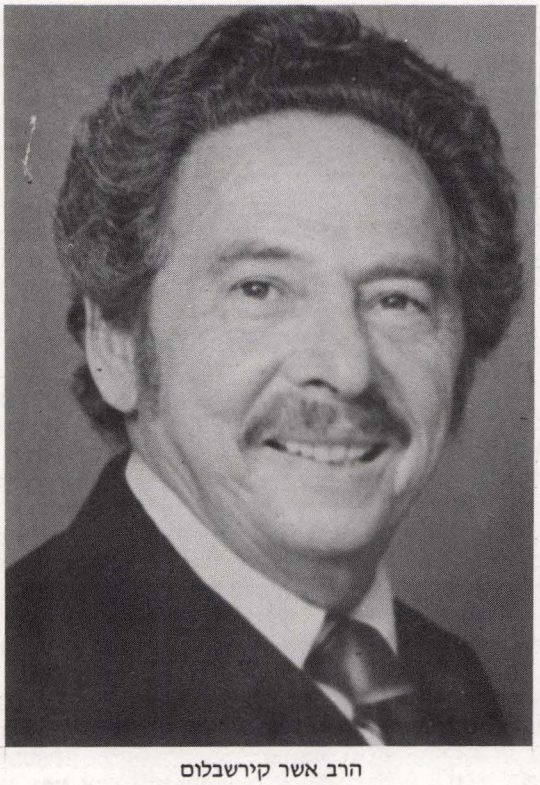

הרב מרדכי קירשבלום

פלעגט דאָרט זיצן אַ גאַנצע נאָכט און לערנען מיט התמדה און איך פלעג דערביי אַנטשלאָפן ווערן ביז מיין מוטער ז"ל, פלעגט קומען און שלעפן מיך אַהיים.

פון מיינע עלטערן האָט מאָטעלע געקרישנט גרויסע מידות. פון אונדזער פאָטער, ר' משה ז"ל, וועלכער איז געווען באַוואוסט אלס „משה'ל דער ווארשעווער", און דער גבאי פון „משכן יעקב", האָט ער געקרישנט דעם כוח הדיבור וואָס ער האָט אַנטוויקלט און אַ טאַלאַנט צו זיין אַן אַראַטאָר און פליסיקער רעדנער אין דריי שפּראַכן — אידיש, העברעאיש און ענגליש. און פון אונזער מוטער, „פייגעל די צדיקת", האָט ער געקרישנט אַ גרויסן בטחון און ענווות. פון זיינע אינגסטער יאָרן אין האָט ער אַנטוויקלט אַ ברענענדיקע ליבע פאַר דער מוטער ציון, און ער האָט אלע יאָרן אַנגעצונדען ציוניסטישע פייערלעך אין די הערצער פון זיינע צוהערערס, סאי פון דער בימה וועו ער האָט געהאַלטן אַ דרשה אלס רב און מנהיג רוחני און סאי פון דער ציוניסטישער טריבונע, פון אַנהויב אלס סעקרעטאָר און פּרעזידענט פון דער מזרחי, און שפּעטער אלס דעלעגאַט צו אַ ציוניסטישן קאָנגרעס אלס חבר פון דער ציוניסטישער וועלט־עקזעקוטיווע און אלס פאַרזיצער פון דער מחלקת עליה.

מיט שטאָלץ פלעג איך זיך צוהערן אין די קאָרידאָרן פון קאָנגרעס־זאל ווי דעלעגאַטן, אפילו פון די ניט־רעליגיעזע פאַרטייען, פלעגן גיך אַרונטערטרונקען אַ טעפּעלע קאָוו און זאָגן איינער צום אַנדערן „קומט גיכער אין קאָנגרעס־זאל, קירשבלום גייט באַלד רעדן". אלע דעלעגאַטן, אַן אויסנאַם, האָבן עד היום דעם גרעסטן דרך ארץ פאַר מיין ברודער, מאָטעלע, פאַר זיינע פּאַזיציעס, זיין ערלעכקייט און אויפריכטיקייט. אין דער טראַדיציע פון אונזערע נביאים האָט ער אַלעמאָל געוועקט אידן פון זייער טיפן שלאָף און זיי אַלארמירט וועגן דעם פינסטערן און ביטערן גלות, וואָס קאָן נאָר געלייזט ווערן און זיך ענדיקן דורך אומדערמידלעכער אַרבעט פאַר שיבת ציון. פיל מאָל האָט מאָטעלע געהאָט די מעגלעכקייט צו ווערן רב אין די גרעסטע און בכבוד־יקסטע שולן אין אַמעריקע. אָבער ער האָט אפילו פאַר אַ מינוט ניט געוואָלט טראַכטן וועגן דעם און האָט איגנאָרירט די עצות פון פאַמיליע און פריינד, ווייל ער האָט געהאָט מורא אַז דער

הרב אשר קירשבלום

כסא הרבנות וועט אים שטערן אין זיין איבערגעבענער ארבעט אין דער ציוניסטישער באַוועגונג בכלל און אין מזרחי בפרט.

מיין ברודער האָט אַנגעהויבן זיין פּירערשאַפט אין דער מזרחי וועו ער איז געווען גאָר אַ יונגערמאַן, קוים פינף און צוואַנציק יאָר. הרב זאב גאָלד האָט אים אַרויסגעפאַדערט פון סקרענטאַן צו ווערן דער סעקרעטאַר פון מזרחי און נאָכדעם איז ער געוואָרן אויך דער אינגסטער פּרעזידענט פון דער אַרגאַניזאַציע. מיט יעדן יאָר איז ער געשטיגן אלץ העכער און העכער אויף דעם לייטער פון פּירערשאַפט. אָבער זיין עניוות האָט ער קיינמאָל ניט פאַרלאָרן. אין אלע באַדינגונגען האָט ער געפונען צייט פאַר דעם פשוטן מענטש, העלפנדיק איינעם מיט אַ גוט וואָרט און אַ קלוגער עצה און דעם אַנדערן מיט פּראַקטישע מעשים.

עס איז געווייס אינטערעסאַנט ווי אַזוי מאָטעלע האָט אַנגעהויבן רויכערן ציגאָרן. געווען איז דאָס אין די יאָרן ווען פיל פליכטלינגע זיינען געקומען קיין אַמעריקע באַלד נאָך דער צווייטער וועלט־מלחמה. איינער, אַ פּאַציענט פליכטלינג־פעדלער, האָט אויסגעפונען, אַז מען קאָן אַריינגיין אין אפיס פון פרעזידענט

איינדרוקן פון אַ באַזוך אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים

פון מאָטעק קאָכען (ירושלים)

איך וויל דורך דעם וועג אויסדריקן אַ הארציקן דאַנק צום ליבן פריינט איסאק ריבאַלאָווסקי, דער ענערגישער געזעראַל־סעקרעטאַר פון דעם ביאַליסטאַקער צענטער, היים און שפּיטאַל פאַר עלטערע מענטשן, פאַר דער זייער ווערמער אויפנאַמע וואָס ער האָט מיר געגעבן וועג איך בין געווען אויף אַ באַזוך אין דער פּראַקטפולער אינסטיטוציע. ניט געקוקט אויף דעם וואָס פריינט ריבאַלאָווסקי איז גראָד געווען זייער באַשעפטיקט, ווי דאָס איז שטענדיק מיט אים אין דעם גרויסן צענטער, האָט ער אָפּגעגעבן פיל צייט און מיך געמוטיגט צו באַווייזן אַלע אייניקטונגען פון דער גוט באַוואוסטער ביאַליסטאָקער היים אויף דער אַלטער איסט סאַיד אין ניו יאָרק, וואָס איז שוין אויך גוט באַקאַנט בייַ אונזערע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין דער גאַנצער וועלט, פון וואָס מיר אַלע זיינען זייער שטאָלץ.

מיר זיינען ארויפגעפאָרען מיט עלעוועיטאָר אויפן אַכטן שטאָק, און צופוס באַזוכט יעדן שטאָק באַזונדער. דער 7־טער און 5־טער פאַר פרויען און 6־טער פאַר מענער, דינען פאַר עלטערע איינוואוינער, וועלכע קענען שוין ליידער זיך אליין ניט באַדינען. אַ באַוועגליכע וואָג, אַלס שטול, ווערט געבראַכט צום קראַנקן צו קאָנטראָלירן זיין געוויכט, אַ צענטאַלער קאָבינעט צו היילען און היטען זיינע ציין. און אַ ספּעציעלע מאַדערנע עלעקטראָנישע אייניקטונג מיט אַ טעלעפאָנישע פאַרבינדונג מיטן דאָקטאָר, כדי צו קאָנטראָלירן זיין הארץ־באַוועגונג. אויך דעם 4־טן און 3־טן שטאָק באַוועגען זיך די אווינוואוינער אליין, ליינען אַ בוך אָדער צייטונג, זאָגען אַ שלום־עליכם צו אַ אידן פון מדינת ישראל, ווערן באַזוכט פון קרובים. דאָך איז דאָס זאַרגפעליקע אויג פון די קראַנקן־שוועסטער וואָך, קאָנטראָלירט זייערע באַוועגונגן, דורך אַ שפּיגל־אָפּבילדונג. די צימערן פאַר צוויי פּערזאָן, זיינען ליכטיק און ציכטיק, עס פילט זיך די רייניקייט און באַקוועמליכקייט. יעדער האָט זיך זיין פריוואַט־ווינקעל, פון וואָנען עס קוקען אויף אייך בילדער פון דער אַמאַליקער היים, נאָנטע קרובים און פון יעצטיקע אייניקלעך און אוראייניקלעך.

דער פערטער און דריטער שטאָק, מאַכט דעם איינדרוק פון אַ שיין־איינגעאָרדענטן פּענסיאָנאַט מיט אַ ליכטיגען עס־צימער. די מענער גייען אַראָפּ אין בית־מדרש דאַוונען שחרית אָדער כאָפּען אַ מנחה. די פרויען האָבען אַן עלעקטרישע אייניקטונג פאַר ליכט־בענטשן ערב־שבת. עס זיינען פאָראַן דאָרט מחזורים און אַנדערע ספּרים מיט גרויסע געדרוקטע בוכשטאָבען, כדי צו קענען לייכטער לעזען. אַ שטאַרקען איינדרוק מאַכט די יאַרצייט־איינריכטונג, וואָס ווערט זאָרגפעליק אָפּגעהיט. אין דעם גרויסן אוידיטאָריום הענגט אַ בילד מיט באַלייכטונג, וואָס שילדערט דעם גרויסען אומגליק פון אונזערע זעקס מיליאָן קרבנות, אומגעבראַכטע ביי היטלער׳ן, וועלכער ברענגט צו תחית המתים און גאולת ישראל.

באַוואונדערונג רופט אַרויס די היגיענישׂ־ציכטיקע קיך, מיט די גרויסע אייז־קאָסטענעס, מילכיגע און פליישיגע, מען גרייט דאָ צוגעפּראָווטע פּאַרטיקע און האַלב־פּאַרטיקע היימישע מאַכלים. דאָ זיינען די גרעסערע ספּעציעלע קיל־צימערן מיט שפּייז, מיט וואָס אויך גרויסע האָטעלן וואָלטן זיך זיכער ניט פאַרשעמט, — מיר גייען אַראָפּ אונטען אין דעם ליכטיקן שיין־סערווירטן אופנאַם־זאַל, וואו געסט גרייטן זיך אויף אַ משפּחה־שמחה, אייניקע עקזעקוטיוו־מיטגלידער פרעגן עפּעס פריינט ריבאַל, נאָר ער אַנטשולדיקט זיך אויף אַ פּאָר מינוט, ער האָט דאָך אַ גאָסט פון ישראל. ער איילט זיך מיר נאָך צו באַווייזן דעם דערבייאיגען שיין־איינגעאָרדענטן גערטל, מיט בענק אונטער דעם שאָטען פון פיינע ביימלאָך. אין אַ שיינעם זוניגן וועטער קענען דאָ די אַלטיטשקע זיצען אַביסל אויף פרישע לופט.

איסאַק ריבאַלאָווסקי און מאָטעק קאָכען

דער אונערמידליכער ענערגישער געזעראַל־סעקרעטאַר פריינט ריבאַלאָווסקי האָט זיך געזעגענט מיט מיר מיט אַ באַפרידיגונג, אַז ער האָט מיר אַלץ באַווייזן. און איך בין געווען איבערראַשט אין גערירט, פון דעם וואָס איך האָב געזען.

יאָ, דאָס איז געווען דער וואונדערלעכער גייסטיקער קוואַל פון וועלכן אונזער גוטער פריינט איסאַק ריבאַלאָווסקי, און די אַנדערע פירער און טוער פון דעם גרויסן ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק, האָבן אַנגעזאַפט זייער אומדערמידלעכע ענערגיע, כוחות, ליבשאַפט און פריינטשאַפט פאַר זייערע איצטיקע וויכטיקע אַקטיוויטעטן. זאָל עס זיין מיט ווייטערדיקן גרויסן דערפאָלג אויף לאַנגע, לאַנגע יאָרן.

פון דער מזרחי דורך אַ פּריוואַטער טיר, אויסמיידנדיק דער שטרענגער סעקרעטאַרין. דערהערנדיק ווי עמיצער גראָבעלט זיך בייַ זיין טיר האָט מיין ברודער געעפנט די טיר און באַמערקט אַ איד מיט אַ פּאָר קעסטלעך ציגאַרן אונטער זיין אָרעם. דער פליכטלינג האָט זיך באַקלאָגט אויף זיין ביטערן גורל און ווי שווער עס איז אים צו פאַרקויפן די ציגאַרן, וואָס איז זיין איינציקער מקור פון מאָכן פרנסה. מיין ברודער מאָטעלע האָט געגעבן דעם איד צו לייזן. עס זיינען אוועק אַ פּאָר טעג, און דער איד האָט זיך ווידער באַווייזן מיט נאָך ציגאַרן. נאָכדעם ווי מאָטעלע האָט אים באַצאָלט פאַר די נייע ציגאַרן האָט דער פּעדלער באַמערקט, אַז די ערשטע ציגאַרן ליגן נאָך אויף מיין ברודער׳ס שרייב־טיש. „מיינע ציגאַרן געפעלן אייך ניט?״ „חס ושלום״ האָט מאָטעלע אים געענטפערט און באַלד אריינגעלייגט אין זיין מויל דעם ערשטן ציגאַר אין זיין לעבן. און אָט־אָזוי, כדי ניט צו מבייש זיין אַ מענטשן, איז מאָטעלע געוואָרן אַ גרויסער רוכערער פון ציגאַרן.

עס איז שווער צו גלויבן ווי גיך און שנעל די יאָרן לויפן. איך דאַנק ג־ט פאַר די פרוכטבאַרע זיבעציג יאָר וואָס ער האָט געשענקט מיין ברודער, לערער און פריינט, מאָטעלע. איך בין מתפּלל צום פאָטער אין הימל, אַז ער זאָל נאָך שענקען מיין ברודער פילע און פילע יאָרן, כדי מיר, זיין משפּחה, כלל ישראל און מדינת ישראל, זאָלן נאָך שעפּן פיל אינספּיראַציע און נחת פון זיין שאַרפן מוח, פערלדיקן מויל און גאָלדענע הארץ.

כאָטש אונזער משפּחה האָט פאַרלאָזן ביאַליסטאָק אין יאָר 1923, האָט מאָטעלע קיינמאָל ניט פאַרגעסן זיין שורש און זיין געבורטס־שטאָט. אין יאָר 1939 איז מאָטעלע געפאָרן צו דעם ציוניסטישן קאָנגרעס אין באַזעל. אָלע אַמעריקאַנער דעלעגאַטן האָבן זיך געאיילט אהיים, ווייל די צווייטע וועלט־מלחמה האָט זיך דאָן אָנגעהויבן. אָבער ניט מאָטעלע! ער האָט זיך פאַרקירעוועט צו ביאַליסטאָק און ער האָט זוכה געווען צו זען די שטאָט און מיטגלידער פון אונדזער משפּחה, איידער עס איז געקומען דער גרעסטער חורבן אין דער וועלט. על־פּי־נס איז ער צוריקגעקומען קיין אַמעריקע און געבראַכט אַ לעבעדיקן גרוס פון ביאַליסטאָק, פון דער שטאָט וואָס איז אַמאָל געווען אַן עיר ואם בישראל.

מיט פיל יאָרן צוריק, האָב איך געגעבן מיין ברודער אַ מתנה אַ ספּר. איך האָב דעם ספּר אַריינגעשריבן די ווערטער אַז, „שלמה המלך האָט געזאָגט עס טרעפט אַמאָל, וואָס אַ פריינד איז ליבער און טייערער פון אַ ברודער! ווייזט אויס, אַז שלמה המלך האָט ניט געהאַט אַזאַ ברודער ווי מיין מאָטעלע״.

זאָל איך זוכה זיין צו באַגריסן און ווינטשן מיין ליבען ברודער עד מאה ועשרים.

חשובע געסט פון פאַריז באַזוכן דעם ביאַליסטאָקער צענטער

צווישן די פאַרשידענע חשובע געסט, וועלכע האָבן לעצטנס באַזוכט דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרקל, זיינען אויך געווען פאָל סאַנטער מיט זיין פרוי, ראיא, פון פאַריז. זיי זיינען אַנווייזנד געווען אין דער ביאַליסטאָקער היים חנוכה, ביי א גרויסער פייערונג. די חשובע געסט זיינען געבראַכט געוואָרן אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער פון מרס. סאַנטער׳ס שוועסטער, פרוי טאניא פאַרעצקי, וועלכע וואוינט אין ניו יאָרק. זי איז א מיטגליד פון אונדזער באַארד אָוו דירעקטאָרס און אַן איבערגעבענע שטיצערין פון דער ביאַליסטאָקער אינסטיטוציע.

די צוויי שוועסטער, ראיא סאַנטער און טאניא פאַרעצקי, שטאַמען פון א באַוואוסטער יחוס׳דיקער משפחה אין ביאַליסטאָק.

עס זיצן פון רעכטס: טאניא פאַרעצקי און איר שוועסטער, ראַיא מיטן מאַן פּאול סאמטער פון פאַריז.

זייער פאַטער וואָלף פאַרעצקי, איז געווען אַן אַנגעזעענער פאַבריקאַנט פון דער „פאַרעצקי־גאַווענסקי טוך־פאַבריק".

די געסט פון פאַריז זיינען געווען זייער צופרידן צו באַזוכן די גרויסע ביאַליסטאָקער אינסטיטוציע אין ניו יאָרק, אויף איסט בראַדוועי 228, וועגן וואָס זיי האָבן פיל געהערט. מר. און מרס. סאַנטער האָבן באַזוכט די פאַרשידענע אָפּטיילונגען אין דער היים, זיי האָבן געהאַט געשפּרעכן מיט די עלטערע איינוואוינער און זיי האָבן אויסגעדריקט באַוואונדערונג פאַר די אייניריכטונגען און אַנפירערשאַפט. די געסט האָבן זיך אויך פאַראינטערעסירט מיט די אַקטיוויטעטן פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, וואָס איז אין פאַרבינדונג מיט לאַנדסלייט איבער דער גאַנצער וועלט. ביים געזעגענען זיך, האָבן די חשובע געסט איבערגעלאָזט א פיינע מתנה פאַר דער אינסטיטוציע.

א וואַרעמער בריוו פון לאָס אנדזשעלעס

ליבער פריינט איסאַק ריבאַלאָווסקי,

מיט גרויס אינטערעס לייען איך שטענדיק די „ביאַליסטאָקער שטימע". אַלץ וואָס איז געדרוקט אין דער פיינער אויסגאַבע איז מיר נאָענט צום האַרצן. איך גלויב, אז יעדער ביאַליסטאָקער פילט די זעלבע זאַך. אַלץ וואָס מיר לייענען אין דער „ביאַליסטאָקער שטימע" ברענגט אונדז צוריק צו דעם שיינעם אַמאָל, צו דעם ליבהאַרציקן אידישן לעבן וואָס איז געווען אין אונדזער אַמאָליקער ביאַליסטאָק וואָס איז פאַרניכטעט געוואָרן, צוזאַמען מיט די דאַרטיקע צענדליקער טויזנטער אידן ביי די היטלעריסטישע רוצחים.

וועג איך בין לעצטנס געווען אין ניו יאָרק אַלס דעלעגאַט פון לאָס אנדזשעלעס, ביי דער קאַנוועניאַן פון דער „אינטער־נעשאַנאַל", האָב איך אויסגענוצט די גלעלגענהייט צו באַזוכן דעם גרויסן ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשן, וואָס איז אַזוי גוט באַקאַנט ביי ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אומעטום. דאָס איז אויך געווען א דאַנק מיין גוטן פריינט פייוול לינענבערג, וועלכער האָט מיך אַוועקגעפירט צום צענטער אויף דער איסט סאיד אין ניו יאָרק.

איך וויל דורך דעם ווען אויסדריקן א דאַנק אייך, ליבער

פון רעכטס: פייוול לינענבערג און אַנשל קאַפּלאַן

פריינט ריבאַלאָווסקי, פאַר דער וואַרעמקייט וואָס איר האָט אַרויסגעוויזן צו מיר ביים באַזוכן די אינסטיטוציע, ביים אַרומפירן מיך און באַווייזן מיר אַלע אייריכטונגען און פאַר די געהעריקע אויפקלערונגען.

די ביאַליסטאָקער היים איז א מוסטער פון אידישער זאַרגפעליקייט פאַר די עלטערע און קראַנקע אידישע מענטשן, וועלכע וואוינען אין דער אינסטיטוציע. עס קומט אייך אַלעמען, די פירער און טורער פון דער ביאַליסטאָקער היים, א גרויסער יישר כוח פאַר אַנהאַלטן און וויטער אַנפירן מיט טריישאַפט דאָס, וואָס עס האָבן מיט יאָרן צוריק אַנגעהויבן די פריערדיקע בויער.

אנשל קאַפּלאַן, לאָס אַנדזשעלעס

פון א ביאַליסטאָקער אין טאָראָנטאָ

טייערע לאַנדסלייט פון ביאַליסטאָקער צענטער,

איך וויל אייך איבערגעבן א גרוס פון אונדזערע ביאַליס־טאָקער אין טאָראָנטאָ, קאַנאַדע. מיר זענען דאָ עטלעכע פאָמיליעס און מיר טרעפן זיך ביי פאַרשידענע געלעגנהייטן און ווי דער שטייגער איז ביי אַזעלכע געלעגנהייטן, שמועסן מיר פיל און מיר לעבן אויף אונדזער אַמאָליקע היים, די טייערע אידישע ביאַליס־טאָק מיט די דאַרטיקע האַרציקע אידן, וועלכע זיינען אומגעבראַכט געווארן פון די נאַצישע מערדערס.

וואָס איז שייך מיר, האָט יעדער (אידישער ספּאָרט קלוב) איז ביאַליסטאָק מיך גוט געקענט. איך האָב געשפּילט פוטבאָל אין זש.

ד. וועלער מיטן צונאָמען פון ביאַליסטאָק "באַקאַלע".

ק. ס. וואו גינזבורג איז געווען דער אַנפירער פון קלוב. איך האָב אויך געשפּילט אין דעם „מכבי". און כאָטש עס זיינען שוין אַוועק אַזוי פיל יאָרן, דערמאָנט זיך אויך איצט גוט וועגן דעם אַמאָל און אונדזער יוגנט. ליידער, זיינען אויך פאַרבליבן ביים לעבן וויניק פון די אַמאָליקע אידישע פוטבאָליסטן אין ביאַליסטאָק.

אין צייט פון דער מלחמה בין איך געווען פאַרוואָגלט אין סאָוועט־רוסלאַנד און אויך דאַרט האָב איך געשפּילט פוטבאָל כמעט די גאַנצע זעקס יאָר. דאָס טאָקע האָט מיר געהאָלפן אויסטראָגן די פאַרשידענע שווערקייטן און א דאַנק דעם בין איך געבליבן לעבן. מיין נאָמען אַמאָל אין דעם זש. ק. ס.־קלוב אין ביאַליסטאָק, איז אויך געווען „באַקאַלע". ליידער בין איך געבליבן לעבן איינער פון מיין משפּחה, אָט אַזוי איז געווען דער טרויעריקער גורל אין צייט פון גרויזאַמער היטלער־צייט.

ד. וועלער, טאָראָנטאָ, קאַנאַדע.

צבי פייגין פון אַרגענטינע אויף א באַזוך אין אויסטראַליע

אונדזער חשובער לאַנדסמאַן צבי פייגין, וועלכער וואוינט מיט זיין ליבער פרוי און משפחה אין בוענס־אייַרעס, אַרגענטינע, איז אויך גוט באַקאַנט אין אַנדערע לענדער. דאָס איז דערפאַר, ווייל פייגין מיט זיין פרוי באַזוכן זייער אָפט פאַרשידענע טיילן וועלט, זיי מאַכן אָפט רייזעס אין אַנדערע לענדער. אומעטום וואו זיי קומען ווערן די פייגינס אויפגענומען מיט גרויס פריינטשאַפט און וואַרעמקייט, פון ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און פריינט, וואָס צבי פייגין מיט זיין פרוי האָבן זיך דערווארבן אומעטום וואו מען קאָן זיי.

אַזוי איז אויך געווען דאָסמאָל, דעם פאַראַנגענעם חודש אַקטאָבער, ווען צבי פייגין איז געווען אויף א באַזוך אין מעלבורן,

עס שטייען פון רעכטס: מר. און מרס. לייבל פוקס און עס זיצט פון רעכטס צבי פייגין און אַ גרופּע פריינט.

אויסטראַליע. די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט דאָרט האָבן אויפגענומען דעם חשובן גאָסט מיט גרויס וואַרעמקייט, ווייל אויך צבי פייגין איז א איד מיט א וואַרעם ביאַליסטאָקער הארץ און עס איז שטענדיק א פאַרגעניגען מיט אים צו פאַרבראַנגען. א ספּעציעלע וואַרעמע באַגעגעניש איז געווען צווישן צבי פייגין און לייבל פוקס מיט זיין פרוי, וועמענס וואַרעמע און פריינטלעכע הויז איז גוט באַקאַנט צו אַלע ביאַליסטאָקער אין מעלבורן, ווי אויך צו געסט וואָס קומען אַהינצו אויף א באַזוך פון אויסלאַנד.

ווען לייבל פוקס האָט זיך דערוואוסט, אַז צבי פייגין איז אין מעלבורן, איז ער אַוועק צו אים אין האָטעל און ער האָט דעם חשובן גאָסט פאַרבעטן צו זיך אַהיים. גלייכצייטיק זיינען אייגעלאַדן געוואָרן נאָך עטלעכע ביאַליסטאָקער פאַרלעך צו דער היימישער אויפנאַמע. עס איז אויך צוגעגרייט געוואָרן א היימישער מאָלצייט פון אַלדאָס גוטס, לויט דעם נוסח ווי עס פירן זיך ביאַליסטאָקער. מען האָט פאַרבראַכט דאָרט אויף א זייער גוטן אופן, ביים היימישן עסן און אין שמועסן.

ביי א היימישן צוזאַמענטרעף אין דעם פאַרק פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער

א צאָל פריינט און געסט, צווישן זיי אויך פון דרום־אַפריקע. די שוועסטער עווא גרינהאוז און אידא שמוש, האָבן זיך באַטייליקט אין א היימישן צוזאַמענטרעף און „פיקניק", וואָס איז אין חודש אויגוסט פאַרגאַנגענעם יאָר אין דעם פאַרק ביי דעם ביאַליסטאָקער צענטער, אויף 228 איסט בראַדוועי. דער „פיקניק", אַזוי ווי דאָס איז יעדן זומער אין דער צייט, ווערט איינגעאָרדנט פאַר די עלטערע איינוואוינער פון דער ביאַליסטאָקער היים ווי אויך פאַר געסט. ביי דעם צוזאַמענטרעף זיינען סערווירט געוואָרן ספּעציעלע היימישע מאַכלים מיט געטראַנקען, עס איז געהערט געוואָרן אידישע מוזיק און געזאַנג פון רעקאָרדס, דער עולם האָט פאַרבראַכט אויף א פיינעם אופן. ביים געזעגענען זיך, האָבן די צוויי שוועסטער, עווא גרינהאוז און אידא שמוש, אויסגערלאַזט א פיינע ביישטייערונג פאַר דער אינסטיטוציע.

טשאַרלס און ראַיא פייגענבלאַט באַערט ביי דער פילצער סאַסייעטי

זונטיק בייטאָג, דעם 16־טן נאָוועמבער 1980, איז פאַרגעקומען א פייערלעכער באַנקעט ביי דער ערשטער פילצער סאַסייעטי, אין פאַרבינדונג מיטן 70טן יובילעי פון דער אַרגאַניזאַציע, ווי אויך מיטן ציל צו העלפן פאַרקויפן ישראל־באָנדס.

ביי דער איינדרוקספולער פייערונג, וואָס איז פאַרגעקומען אין דער פינפטער עוועניו סינאַגאָגע, פינפטע עוועניו און 62טע גאָס אין ניו יאָרק, זיינען די ערן־געסט געווען די ביי אַלעמען באַליבטע טשאַרלס און ראַיא פייגענבלאַט. דאָס פאָרל זיינען דערביי אויסגעצייכנט געוואָרן מיט דעם „שלום־אַוואַרד", פאַר זייער איבערגעגעבנקייט אין דער ישראל־באָנד פראַגראַם.

גאָסט־רעדנערין ביי דער פייערונג איז געווען שרה פרענקל,

טשאַרלס און ראַיא פייגענבלאַט

ישראל קאָנסול אין ניו יאָרק. אין דער קינסטלערישער פראַגראַם זיינען אַרויסגעטראָטן מיט א ספּעציעלן רעפּערטואַר סימע גראַצקאיא און וולאַדימיר זאיצעוו. סידני באָגעט, איז געווען טאָוסמייסטער פון דער פייערונג.

טשאַרלס און ראַיא פייגענבלאַט (אַרקער) זיינען מיטגלידער פון באָארד אוו דירעקטאָרס פון ביאַליסטאָקער צענטער טשאַרלס פייגענבלאַט איז אויך זייער אַקטיוו אין פאַרשידענע אידישע אַרגאַניזאַציעס, הויפּטזעכלעך אין רעליגיעזן לעבן און פאַר ישיבות. ספּעציעל איז ער זייער אַקטיוו אין פלעטבוש דזשואיש סענטער, אין ברוקלין, וואו ער איז אַן אַפּיסער. מיר ווינטשן דעם פאָרל מיט זייערע פאַמיליעס, נחת און גליק.

די לאַנדסלייט אין אַרגענטינע רופן זיך וואַרעם אַפּ ווען דעם ביאַליסטאָקער יזכור־בוך

דער פאַרבאַנד פון די ביאַליסטאָקער אידן אין בוענאָס אייַרעס האָט שוין אַריינגעשיקט צום בוך־קאָמיטעט ביים ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק, א באַשטעלונג אויף עטלעכע הונדערט עקזעמפלאַרן פון דעם גרויסן „ביאַליסטאָקער יזכור־בוך" וואָס איז שוין אַריין אין דרוק. די באַשטעלונג איז געווען באַגלייט מיט דער ערשטער סומע געלט פאַר די ביכער, ווי אויך מיט וואַרעמע ווערטער און גוטע וואונטשן.

גלייכצייטיק מעלדן די לאַנדסלייט פון אַרגענטינע, אַז זיי וועלן אויך איבעזעצן דעם טייל פון ספּר, וואָס וועט זיין ענגליש, אויף שפּאַניש. אונזערע לאַנדסלייט אין בוענאָס אייַרעס טוען דאָס דערפאַר — שרייבן זיי — ווייל זיי האָבן באַשלאָסן צו פאַרשפּרייטן דעם היסטאָרישן יזכור־בוך אויך צווישן די יונגע מענטשן, קינדער פון ביאַליסטאָקער אידן און אַנדערע, כדי אויך זיי זאָלן זיך באַקענען און וויסן דעם יחוס פון זייער אָפּשטאַם, וועגן הונדערטער יאָרן פאַרצווייגטן אידישן לעבן אין אַמאָליקן ביאַליס־טאָק, ווי אויך וועגן דעם חורבן און וויידערשטאַנד ביי די נאָצים.

דאָס איבערזעצן די טייל (פון ענגליש) אויף שפּאַניש, וועט אויך מעגלעך מאַכן צו פאַרשפּרייטן דעם גרויסן און וויכטיקן יזכור־בוך צווישן די נייע אידישע דורות אין אַנדערע לענדער פון לאַטיין און צענטראַל־אַמעריקע.

ביי די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין מדינת ישראל

פון אברהם שייקעוויטש (תל אביב)

אויפנאַמע פאַר י. שמולעוויטש פון ניו יאָרק

מיר זיינען דאָ געווען זייער צופרידן אויפצונעמען אלס חשובן גאַסט, צווישן אַנדערע וואָס מיר האָבן דורכן יאָר, דעם באַקאַנטן אידישן שרייבער און מיטאַרבעטער פון „פאָרווערטס", י. שמולע־וויטש מיט זיין פרוי. ביי א היימישן צוזאַמענקונפט און גלעזל טיי, וואָס איז פאַרגעקומען אין הויז פון די פוילישע אידן אויף דיזענגאָף גאַס, אין תל־אביב, איז אַנגעגאַנגען א וואַרעמער שמועס. י. שמולעוויטש, וועלכער איז רעדאַקטאָר פון דעם גרויסן ביאַליסטאָקער יזכור־בוך וואָס עס גיט אַרויס דער צענטער אין ניו יאָרק, האָט איבערגעגעבן פאַר אונדזערע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט די איינצעלהייטן וועגן דער וויכטיקער אויסגאַבע. ער האָט דערציילט, אז דער יזכור־בוך וועט אַנטהאַלטן אַרום 700 זייטן גרויסן פאָרמאַט, מיט פאַרשידענע אָפּטיילונגען אין וועלכע עס וועט געשילדערט ווערן וועגן די ביאַליסטאָקער אידן און זייער לעבן, פון די ערשטע צייטן פון מיט הונדערטער יאָרן צוריק ביזן חורבן ביי היטלער׳ן. אין דעם מאַנומענטאַלן ספר, וואָס וועט גערעדט ווערן אין אידיש און ענגליש, וועט אויך זיין א ספּעציעלע גרעסערע אָפּטיילונג לעבן און אָקטיוויטעטן פון די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין פאַרשידענע לענדער.

נאָכן אַריינפיר און באַריכט פון י. שמולעוויטש, האָט זיך ביי דעם צוזאַמענקונפט אַנטוויקלט אַן אינטערעסאַנטער שמועס און דיסקוסיע, אין וועלכער עס האָבן זיך באַטייליקט ישראל בעקער, זלמן ירושלמי, צבי קלעמענטינאָווסקי, שלמה גאַרבער, מר. עינאַט און אַנדערע. צום סוף האָט י. שמולעוויטש געענטפערט אַלעמען אויף די פאַרשידענע פראַגן. דער חשובער גאַסט האָט אויך איבערגעגעבן אינטערעסאַנטע פאַקטן וועגן די פאַרצווייגטע טעטיקייטן פון דעם גרויסן ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק. עס איז געווען א פאַרגעניגן זיך צו באַגעגענען מיט דעם חשובן שרייבער י. שמולעוויטש און זיין פרוי.

מיט איבערשיקן גרוסן און האַרציקע וואונטשן צו איסאַק ריבאַלאָווסקי, סעם סאַלאָמש, הרב שמואל קראַניק, הערי פיינבערג און צו די אַנדערע פירער פון דעם גרויסן צענטער אין ניו יאָרק, איז דער צוזאַמענקונפט געשלאָסן געוואָרן אין א געהויבענער שטימונג.

זלמן ירושלמי באַערט פון דער ישראל רעגירונג

אונדזער פאַרדינסטפולער לאַנסמאַן און פאַרזיצער פון דעם „ארגון יוצאי ביאַליסטאָק", זלמן ירושלמי, איז באַערט געוואָרן מיטן טיטול „קירי ישראל" פון דער ישראל רעגירונג. דער טיטול איז געגעבן געוואָרן צו אינדוסטריעלע־אונטערנעמער, וועלכע האָבן זיך אויסגעצייכנט מיט שאַפן אינדוסטריע אין ישראל. זלמן ירושלמי, וועלכער איז געקומען קיין ארץ־ישראל אין יאָר 1925, מיט זיינע עלטערן און ברידער און שוועסטער, האָט געשאַפן א טעקסטיל־אימפעריע אין דעם אידישן היימלאַנד. זיי האָבן אַנגעהויבן מיט שטריק, פאַרשידענע טעקסטיל סחורות און קאַרפעטן, און היינט צו טאָג זיינען זיי די גרעסטע פראָדוצירער פון פאַרשידענע טעקסטיל אויסאַרבעטונגען.

זלמן ירושלמי איז דער אינציקער, וועלכער איז ביז היינט צו טאָג אקטיוו אין דער אינדוסטריע און דערפאַר איז ער באַערט געוואָרן מיטן טיטול „קירי תעשייה". דער מיניסטער פאַר אינדוסטריע, גדעון פּאַט, האָט באַגריסט אין נאָמען פון דער ישראל־רעגירונג די אלע, וואָס האָבן געקראָגן דעם טיטול פאַר זייער בייטראָג צו דער אינדוסטריע. עס האָבן אויך באַגריסט דער וויצע־פאַרזיצער פון תל אביב, יצחק ארצי, און דער פרעזידענט פון דעם אינדוסטריע־פאַרבאַנד, אברהם שביט.

דער געווינער פון דעם וויכטיקן טיטול, אונדזער ליבער זלמן ירושלמי, איז לעצטנס געוואָרן 80 יאָר. ניט געקוקט אויף זיין הויכן עלטער נעמט ער נאָך אויך אַן אקטיוון אַנטייל אין אונדזער „ארגון יוצאי ביאַליסטאָק", אויך ביים אויפנעמען געסט פון אויסלאַנד. פריינט ירושלמי איז ביים פולן געזונט און ער איז טעטיק סאַי אין זיינע געשעפטן, סאַי אין דער ארגאַניזאַציע פון זיינע בני עיר פון ביאַליסטאָק. מיר ווינטשן אים נאָך לאַנגע יאָרן פון אקטיווער ארבעט און נחת אין זיין משפחה.

אַן אוונט וועגן ביאַליסטאָק אין „בית התפוצות"

דער נייער „בית התפוצות" ביים העברעאישן אוניווערסיטעט אין תל־אביב, פירט דורך פאַרשידענע וויכטיקע קולטור אוונטן, פאַרלעזונגען, אויסשטעלונגען און אַנדערע ענלעכע אונטער־נעמונגען. דאָס רופט ארויס א גרויסן אינטערעס ביים ברייטן עולם.

דעם 12־טן יאַנואַר היינטיקס יאָר, איז פאַרגעקומען אַן אוונט וועגן דער אַמאַליקער אידישער ביאַליסטאָק. אין דעם האָבן זיך באַטייליקט מיט דערציילען און ארויסברענגען פאַרשידענע עפיזאָדן: די דעפּוטאַטן פון דער כנסת חייקע גראָסמאַן, וועלכע האָט געשפּילט א וויכטיקע ראָלע ביים אויפשטאַנד אין ביאַליס־טאָקער געטא: דער באַקאַנטער אַדוואָקאַט צבי קלעמענטינאָווסקי, וועלכער איז געווען דער לעצטער פאַרזיצער פון דער אידישער קהילה אין ביאַליסטאָק ביים אויסברוך פון דער מלחמה; און דער באַוואוסטער שושפּילער און רעזשיסאָר פון דער „הבימה", ישראל בעקער. מיט דעם אוונט האָט אַנגעפירט דער באַקאַנטער קאָמענטאַטאָר פון דער ישראל ראַדיא און טעלעוויזיע, אהרן לאַנדאו.

חייקע גראָסמאַן האָט פאַר דעם עולם דערציילט וועגן איר משפּחה אַמאָל אין ביאַליסטאָק, אירע זיידעס און באָבעס, וועגן אירע עלטערן און אַנדערע משפּחה־מענטשן. זי האָט אויך ארויס־געבראַכט אינטערעסאַנטע איינצעלהייטן וועגן איר לעבנס־וועג און אקטיוויטעטן אין געזעלשאַפטלעכן קולטורעלן לעבן, וואָס האָט איר דערפירט ביז דער איצטיקער וויכטיקער פאָזיציע. א באַזונדער קאַפּיטל האָט חייקע גראָסמאַן געווידמעט די צייט פון די ליידן און אומקום ביי די נאַצים, ווי אויך דער ווידערשטאַנד און איר פאַרבינדונג מיט דער אונטערערדישער באַוועגונג אין יענער צייט.

אַדוואָקאַט קלעמענטינאָווסקי האָט דערציילט וועגן דער וויכטיקער ראָלע וואָס די קהילה האָט געשפּילט אין אידישן לעבן אין ביאַליסטאָק. ער האָט ארויסגעבראַכט וועגן די פאַרשידענע ריכטונגען וואָס זיינען געווען אין דער קהילה, די אידישע פירער און פערזענלעכקייטן. ער האָט געשילדערט ווי אַזוי עס האָט פונקציאָנירט די קהילה ערב דעם טראַגישן סוף פון גרויסן ישוב אין ביאַליסטאָק, ביים אויסברוך פון דער מלחמה, אויך ווי אַזוי ער איז שפּעטער אַנטלאָפן פון פוילן און צום סוף זיך דערשלאָגן קיין ארץ ישראל.

ישראל בעקער האָט אויף א קינטסלעריש אופן פאַרגלייענט דעציילונגען, וועגן דעם אידישן לעבן אין ביאַליסטאָק און דער אומקום אין דער גרויזאַמער היטלער צייט. דאָס איז באַגלייט געוואָרן מיט ליכט־בילדער און עס איז אויך געווען געוואָרן א פילם וועגן ביאַליסטאָק. ווידעראַמאָל האָט מען געזען די גאָסן וואו עס האָבן אַמאָל גלעלעבט און געשאפן אידן, דעם מאַרק, דעם שטאָט־זייגער, טעקסטיל־פאַבריקן א. ד. ג. צום סוף זיינען געוויזן געוואָרן ליכט־בילדער פון נאָכן חורבן אין ביאַליסטאָק.

צו דעם אוונט איז געקומען א גרויסער עולם לאַנדסלייט און פריינט. מען האָט מיט וואַרעמקייט און אינטערעס אויסגעהערט די דריי חשובע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, און אויך מיט נייגער געקוקט אויף די פילמען און ליכט־בילדער.

אַ פּענסיאָנערן קלוב אין בית עם פון קרית ביאַליסטאָק

לויט דער איניציאַטיוו פון אַ גרופּע לאָנדסלייט איז געגרינדעט געוואָרן אַ קלוב פון פּענסיאָנערן (ריטאירטע), און פּאַר דעם צוועק ווערט באַנוצט דער בית־עם אין קרית ביאַליסטאָק. עס קומען זיך צוזאַמען פּענסיאָנערן פון נאָענט און ווייט און מען פּאַרברענגט אויף אַ גוטן אופן צוזאַמען. מען גיט פּאַרלעזונגען, עס קומען פּאַר שמועסן, מען לערנט די ענגלישע שפּראַך, מען טוט האָנט־אַרבעט און ענלעכעס. פּאַראַן דאָ אַ ליין־זאַל מיט פּאַרשידענע ציטונגען און זשורנאַלן און פּאַרשידענע שפּילעריי־צן, ווי טשעקערס, שאַך און אַנדערעס, וואָס ווערט אָנגעפּירט פון פריינט שלמה גאָרבער.

דער „ארגון יוצאי ביאַליסטאָק" נעמט אָנטייל אין די אַקטיוויטעטן פון די פּענסיאָנערן, אויך די אָנפּירערשאַפט פון דעם קרית ביאַליסטאָק העלפט אין די אַקטיוויטעטן. דער קאָמיטעט וואָס גיט זיך אָפּ מיט דער אַרבעט, באַשטייט, פון די פריינט: פליקער, גורטמאַן און פרוי פּערל. דעם לעצטן חנוכה איז אויפגעפֿירט געוואָרן אַ חנוכה־פּייַרונג, ביי וועלכער עס איז אויך ארויסגעטרעטן אונדזער חשובער לאָנדסמאַן און איינער פון די פּירער פון דעם „ארגון יוצאי ביאַליסטאָק", צבי קלעמענטינאָווסקי. עס איז אויך דורכגעפּירט געוואָרן אַ פּאָסיקע מוזיקאַליש־שע פּראָגראַם.

לאה ווייס רחלי ע"ה

אין תל אביב איז געשטאָרבן אונדזער לאָנדס־פּרוי, „לאה ווייס רחלי ע"ה", וועלכע איז געהאַט געקומען קיין ארץ־ישראל אין יאָר 1920 און זי איז געווען אַ חלוצה אין גדוד עבודה. זי איז געווען אַקטיוו אין דער הסתדרות און איז געווען סעקרעטאַרין פון

לאה ווייס רחלי

פּאַראיין פון קראַנקן־שוועסטער. זי איז געווען די שוועסטער פון דער סעקרעטאַרין פון אונדזער „ארגון יוצאי ביאַליסטאָק", רחל טרייביטש. די פּאַרשטאַרבענע איז געווען ביי אַלעמען באַליבט, זי פלעגט אויך קומען צו די פּאַרשידענע אונטערנעמונגען פון אונדזער „ארגון". איר קערפּער איז איבערגעגעבן געוואָרן, פּאַר וויסנשאַפטלעכע צוועקן, דעם אוניווערסיטעט אין ירושלים. די פּאַרשטאַרבענע האָט איבערגעלאָזט, אויסער איר שוועסטער רחל טרייביטש, אַ טאָכטער ועלה רפאליה מיט אייניקלעך. כבוד איר אַנדענק!

דוד רכבי (ראַקאָוויצקי) ע"ה

מיט אַ קורצער צייט צוריק איז אין ישראל געשטאָרבן דער באַקאַנטער לערער פון דער אַמאָליקער העברעאישער גימנאַזיע אין ביאַליסטאָק, דוד רכבי (ראַקאָוויצקי) ע"ה. ער איז געקומען קיין ישראל ביים אויסברוך פון דער מלחמה און האָט געגרינדעט די ערשטע גימנאַזיע אין תל אביב פון וועלכער ער איז געווען דירעקטאָר ביז מיט עטלעכע יאָר צוריק, וועו ער איז אַוועק אויף פּענסיע.

דוד רכבי איז אויפגעטראָטן ביי דער פייערונג פון 50 יאָר העברעאישע גימנאַזיע אין ביאַליסטאָק, וואָס איז דורכגעפּירט געוואָרן פון די געווען שילער, אין תל אביב. אַ גרויסער פּראָצענט פון די מיטגלידער פון דער כנסת, זיינען זייַנע געווען תלמידים. פון דער ביאַליסטאָקער העברעאישער גימנאַזיע זיינען אויך געווען תלמידים, פון דוד רכבי, אַזעלכע פּערזענלעכקייטן ווי: יצחק שמיר (מעשהרניצקי), איצטיקער אויסערן־מיניסטער פון מדינת ישראל, און חייקע גראָסמאַן, כנסת מיטגליד און וויצע־פּאַרזיצערין פון דער כנסת און אַנדערע. דער פּאַרשטאַרבענער האָט פּאַר־תומ"ט זיין טאָכטער דר. מרים ווילמאָווסקי און אייניקלעך. כבוד זיין אַנדענק!

שמואל ראַבינאָוויטש ע"ה

אין תל אביב איז געשטאָרבן איינער פון די פּירער פון דעם „ארגון יוצאי ביאַליסטאָק", שמואל ראַבינאָוויטש. ער איז געווען לאַנגע יאָרן אין דעם קאָמיטעט פון ארגון און ער פלעגט אָנטיילנעמען אין אַלע אונדזערע זיצונגען, אונטערנעמונגען און אַקטיוויטעטן. ער איז געווען פון פּאַך אַ בוכהאַלטער, און ער האָט געפּירט די ביכער פון דעם „ארגון". אַ גרויסער עולם איז געקומען צו דער לוויה אים אָפּגעבן דעם לעצטן כבוד. דער פּאַרשטאַרבענער האָט איבערגעלאָזט אין טרויער זיין פרוי, דורה און אַ טאָכטער און אייַדעם, יעל און אליעזר מטלון, ווי אויך אייניקלעך און אור־אייניקלעך. שמואל ראַבינאָוויטש איז אויך געווען אַקטיוו אין דעם אידישן געזעלשאַפטלעכן לעבן אין ביאַליסטאָק, פּאַר דער מלחמה. כבוד זיין אַנדענק!

דר. אַלעקסאַנדער צעלניקער ע"ה

מיט אַ קורצער צייט צוריק איז אין ירושלים געשטאָרבן אונזער חשובער לאָנדסמאַן, דער באַוואוסטער געלערנטער דר. אַלעקסאַנדער צעלניקער ע"ה. די משפּחה צעלניקער האָבן אַמאָל געוואוינט, אין ביאַליסטאָק, אויף פּשעצמייסקעס הויף, אויף וואַרשאַווסקאַ־גאַס 27. פון זיין פּריערסטער יוגנט האָט דר. צעלניקער ארויסגעוויזן גרויסע פּעאיקייטן, סיי אין דער שולע און סיי אויך שפּעטער אין זיינע סטודיעס אין יוריסטיק, וואָס האָט אים דערפירט אַלס געריכט־פּראָקוראָר.

אין צייט פון דער מלחמה, וועו די סאָוועטן זיינען אַריין קיין

דר. אַלעקסאַנדער צעלניקער (ר.) און לאָווע וואָלף

ביאַליסטאָק, איז דר. צעלניקער פּאַרשיקט געוואָרן קיין סיביר. זיין פרוי מיט אַ קינד, ווי אויך די עלטערן, זיינען אומגעבראַכט געוואָרן פון די נאַציס. נאָך דער מלחמה און וועו עס איז געווען די דעפּאַטריאַציע פון רוסלאַנד, איז אויך דר. צעלניקער פון דאָרט ארויסגעקומען. ער האָט זיך געטראָפן אין פּוילן מיט זיין ברודער יעזשיק, ביידע זיינען געקומען קיין ישראל. דער ברודער איז אַ ציין־דאָקטאָר.

נאָך אַ געווויסער צייט זייַנדיק אין ישראל, האָט דר. צעלניקער זיך ווי געהעריק אקלימאַטיזירט און ער האָט געפּנט אַן אייגענעם אַדוואָקאַטן־אָפּיס. דער פּאַרשטאַרבענער האָט פּאַר־יתומ"ט אַ פרוי, אַ געווועזענע הדסה קראַנקן־שוועסטער, ווי אויך אַ טאָכטער וואָס איז אַ דאָקטאָר אין הדסה־שפּיטאָל, צוויי קליינע אייניקלעך און אַנדערע משפּחה־מענטשן.

כבוד דעם אַנדענק פון דר. אַלעקסאַנדער צעלניקער!

מיט ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין מיאַמי ביטש

פון איסאַק ריבאַלאָווסקי

געגנעראַל-סעקרעטאַר פון ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשען און שפּיטאָל

ביים סוף פון דעם פאַרגאַנגענעם יאָר 1980, בין איך מיט מיין פרוי, מאַלי, געפאָרן אויף אונדזער וואַקאַציע קיין מיאַמי ביטש. אַזוי ווי דאָס איז שטענדיק ביי אונדז, האָבן מיר אויך איצט די מערסטע צייט אָפּגעגעבן זיך צו באַגעגענען מיט אונדזערע ליבע לאַנדסלייט. אַזוי ווי אין דער צייט פון ווינטער קומען פיל אידן אויף אָפרו קיין מיאַמי ביטש, פון אַלע טיילן אַמעריקע און פון קענעדע, זיינען צווישן זיי אויך אונדזערע ביאַליסטאָקער לאַנדס־לייט. אָהוץ דעם וואָס א גרעסערע צאָל ביאַליסטאָקער אידן פאַרבראַכטן ווינטער־צייט אין מיאַמי, זיינען אויך פאַראַן א צאָל לאַנדסלייט וואָס וואוינען דאָרט א גאַנץ יאָר.

ביי א ניי־יאָר פייערונג מיט די לאַנדסלייט

כדי צו באַגעגענען דאָס נייע יאָר 1981, זיינען מיר געווען ביי א היימישער ניי־יאָר פייערונג צווישן לאַנדסלייט, וואָס איז אַרגאַ־ניזירט געוואָרן פון „ביאַליסטאָקער און אומגעגענט קלוב" אין מיאַמי ביטש. דער צוזאַמענטרעף איז פאַרגעקומען אין ווינסטאָן טאָוערס, אויף 174־טע גאַס און קאָלינס עוועניו. ביי דעם צוזאַמענקונפט איז געווען א גרויסע גרופּע ביאַליסטאָקער און פון אומגעגענט, ווי אויך פריינט.

דאָס איז געווען א זייער פיינער אָונט וואו דער עולם האָט פאַרבראַכט אויף א היימישן אופן. דער צוזאַמענטרעף איז געווען באַגלייט מיט שמועסן, אויפלעבן פאַרגאַנגענע צייטן ווי אויך מיט א גוטן און פולן מאָלצייט. עס איז אויך געווען פיינע מוזיק. מיר האָבן אויך געהאַט א גלעלעגנהייט צו הערן זינגען אונדזער ליבער לאַנדספרוי יעטא אייזנער, וועלכע האָט אויך אָנגעפירט מיט געזאַנג. עס קומט א גרויסן דאַנק אָלעקס און מיני יוטיאַנסקי, וועלכע האָבן איינגעאָרדנט די פייערונג. א דאַנק זייערע אַנ־שטרענגונגען איז די אונטערנעמונג אַדורך אויף א זייער גלוסנגענעם אופן.

ביי א מיטינג פון דעם „ביאַליסטאָקער און אומגעגענט קלוב"

זונטיק, דעם 4־טן יאַנואַר 1981, אין אָונט איז פאַרגעקומען א מיטינג פון דעם „ביאַליסטאָקער און אומגעגענט קלוב", אין מיאַמי ביטש. ביי דעם מיטינג, אין א ספּעציעלן זאָל, זיינען אָנוועזענד געווען אָרום פופציק ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און פון אומגעגענט. טשערמאַן פון דעם מיטינג איז געווען אהרן פיינמאַן, וועלכער האָט פריער געוואוינט אין שיקאַגאָ און איצט איז זיין היים אין מיאַמי. ער האָט אָפּגעגעבן א באַריכט וועגן די טעטיקייטן פון דעם נייעם קלוב. סעם טשודין, דער טשערמאַן פון קלוב, האָט גערעדט וועגן די וויטערדיקע אויפגאַבן און טעטיקייטן.

אין מיין באַגריסונגס־וואָרט האָב איך געשילדערט פאַרן עולם די פאַרצווייגטע טעטיקייטן פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשן, אין ניו יאָרק. איך האָב אויך גלייך פון אָנהויב איבערגעגעבן א וואַרעמען מעסעדזש פון סעם סאַלאַזש מיט זיין פרוי, דער פּרעזידענט פון אונזער גרויסער אינסטיטוציע, אין ניו יאָרק. איך האָב אויסגעדריקט מיין צופרידן־הייט פון דעם, וואָס איך האָב א גלעלעגנהייט צו באַגריסן א צאָל לאַנדסלייט וואָס זיינען אָנוועזענד געווען אין זאָל, און וואָס זיינען געווען צווישן די ערשטע גרינדער פון דעם „קלוב ביאַליסטאָקער פריינט", אין ניו יאָרק, אין יאָר 1944.

איך האָב פאַרגעשטעלט פאַרן עולם א טייל פון די גרינדערס פון „קלוב ביאַליסטאָקער פריינט": בערנאַרד און גאַסי קאָגאַנאָווסקי, וועלכער איז געווען דער ערשטער פּרעזידענט פון דעם „קלוב ביאַליסטאָקער פריינט", באַרני און סאַלי סאַקס, איז געווען די ערשטע סעקרעטאַרין פון קלוב: און מאַקס און פאַניא מישקאָף, זי איז געווען די קאָרעספּאָנדענט סעקרעטאַרין. איך האָב אויך פאַרגעשטעלט און באַגריסט פאַלגענדע געסט: אייב און דבורה מינץ, ווייס־פרעזידענט און טראָסטי פון דעם ביאַליס־טאָקער צענטער, היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשן, אין ניו יאָרק. פריינדין דבורה מינץ איז אויך געווען איינע פון די גרינדערינס פון דעם „קלוב ביאַליסטאָקער פריינט"; סאַראַ (א שוועסטער פון דבורה מינץ) און דאָניעל ניומאַן, וועלכע זיינען געקומען קיין מיאַמי צו א בר־מצווה פון זייערס אַן איניקל; פייוול לינענבערג מיט זיין פרוי; מיטשעל פאַרבער מיט זיין פרוי, פון פילאַדעלפיע; פישל פיינפעלד, וועלכער איז איינער פון מיינע גוטע יוגנט־פריינט, און אַנדערע. איך האָב אַלעמען באַגריסט מיט וואַרעמע וועלטער און זיך געוועלדעט צו זיי, אַז זיי זאָלן העלפן אין די אַקטיוויטעטן פון אונדזער צענטער אין ניו יאָרק, ווי אויך דעם נייעם קלוב אין מיאַמי ביטש, ווי בכלל זיין אַקטיוו פאַר ביאַליסטאָקער אינטערעסן.

א מיטינג מיט די אָפּיסערס פון דעם נייעם קלוב

איך מיט מיין פרוי זיינען אויך איינגעלאָדן געוואָרן און מיר זיינען געווען אָנוועזנד ביי א מיטינג פון דער עקזעקוטיווע פון דעם „ביאַליסטאָקער און אומגעגענט קלוב", וואָס איז איינגעאָרדנט געוואָרן פון יוסף און נעשקע דאָבריאַן אין זייער הויז. פאַרזיצער פון דעם מיטינג איז געווען יוסף דאָבריאַן. מען האָט אָפּגעגעבן

די עקזעקוטיווע פון דעם ביאַליסטאָקער און אומגעגענט קלוב מיט זייערע ווייבער און געסט.

באַריכטן פון די טעטיקייטן פון דעם נייעם קלוב און אויך אַרומגערעדט וועגן די אויפגאַבן אויף וויטער. עס איז אויך צוגעגרייט געוואָרן די פּראָגראַם פאַר דער 38־טער יערלעכער אזכרה, פאַר זונטיק דעם 8־טן פעברואַר. נאָכן מיטינג האָבן מיר אַלע פאַרבראַכט ביי א פיינעם מאָלצייט און געטראַנקען, וואָס איז צוגעגרייט געוואָרן פון די דאָבריאַנס.

אונזער צוזאַמענטרעף אין פריוואַטע הייזער

זייענדיק אין מיאַמי, בין איך מיט מיין פרוי מאַלי, ווי דאָס איז שטענדיק, איינגעלאָדן געוואָרן אין פריוואַטע הייזער צו א צאָל לאַנדסלייט, וועלכע האָבן אייגענע קאָנדימיניאַמס, ספּעציעל אין ווינסטאָן טאָוערס. מיר האָבן פשוט ניט געהאַט קיין צייט און מעגלעכקייטן צו באַזוכן אַלעמען, וואָס האָבן אונז איינגעלאָדן. מיר

זיינען געווען ביי: טשאַרלי און ראיא פייגנבלאַט, הערש און לייקע מאַראָן, אייב און דבורה מינץ, יוסף און נעשקע דאַברימאַן, אַלעקס און מיני יוטיאַנסקי, מאַקס און פאַניאַ מישקאַף און ביי אַנדערע.

אומעטום האָבן מיר זייער גוט פאַרבראַכט. מען האָט פיל געשמועסט און אויפגעלעבט די אַמאַליקע יאָרן פון דער יוגנט אין ביאַליסטאָק, ווי אויך מיט ווירדע דערמאָנט די נאָענטע און אַנדערע פון דער היים־שטאָט, וואָס זיינען אומגעבראַכט געוואָרן ביי היטלער'ן. מען האָט אויך גערעדט וועגן די פּאַרשידענע פאַרצווייגטע אַקטיוויטעטן פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק, ווי אויך וועגן ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און זייערע טעטי־קייטן אין אַנדערע לענדער. אָלע האָבן אויסגעדריקט צופרידנהייט פון דעם וואָס די ביאַליסטאָקער אין ניו יאָרק און אין אַנדערע ערטער טוען אָלץ, כדי אויפצוהאַלטן דעם יחוס פון דער אַמאַליקער אידישער ביאַליסטאָק, ווי אויך ציען ווייטער דעם המשך.

אָ באַגעגעניש מיט דוד היין

זייענדיק אין מיאַמי ביטש האָב איך זיך דאָרט אויך באַגעגענט, ווי דאָס איז יעדעס מאָל, מיטן פריינט דוד היין, וועלכער איז פּרעזידענט פון דער „קרית ביאַליסטאָק פאונדעישאַן". מיר האָבן געהאַט אַ לאַנגען שמועס וועגן די אָקטיוויטעטן פון די ביאַליס־טאָקער לאַנדסלייט, און גאָר באַזונדערס וועגן דעם קרית ביאַליס־טאָק אין מדינת ישראל, און וועגן די אָקטיוויטעטן פון דאָרטיקן פאַרבאַנד פון די ביאַליסטאָקער. פריינט היין פילט ניט ווי אַמבעסטן מיט זיין געזונט אין דעם הויכן עלטער און ער האָט מיר געזאָגט, אַז ער איז ניט אימשטאַנד ווייטער אַנצוהאַלטן די גרויסע פאַראַנטוואָרטלעכקייטן, אין וועלכע ער האָט אַריינגעטאָן פיל יאָרן פון זיין לעבן, געזונט און אויך געלט. זיין וואונטש איז, אַז עס זאָל געפונען ווערן אָ וועג, אַז איך זאָל זיך וועגן דעם אויך פאַרשטענדיקן מיט די פירער פון דעם „ארגון יוצאי ביאַליסטאָק" אין ישראל, ווי אַזוי ווייטער און מיט געמיינזאַמע כוחות אַנצוהאַלטן אויף אָ פראַקטישן וועג די טראַדיציעס פון די טעטיקייטן. ביים געזעגענען זיך מיטן פריינט היין האָב איך אים צוגעזאָגט און פאַרזיכערט, אַז ווען איך וועל אין קורצן זיין אויף אָ באַזוך אין מדינת ישראל, וועל איך זיך דאָרט דורכשמועסן מיט אונדזערע פריינט וועגן דעם גאַנצן ענין.

צוזאַמען מיט רובין בינדלער

מאַנטיק, דעם 12־טן יאַנואַר ה. י'., איז אַנגעקומען פון ניו יאָרק קיין מיאַמי ביטש פריינט רובין בינדלער, ערן־פּרעזידענט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשן און שפּיטאָל. ער איז איינגעשטאַנען אין דעם זעלבן האָטעל, „קאַלאַניאל אין", וואו אויך איך מיט מיין פרוי זיינען געווען. אין פאַרלויף פון אָ גאַנצער וואָך האָבן מיר פאַרבראַכט צוזאַמען אויף אָ היימישן אופן. עס זיינען כסדר געקומען לאַנדסלייט אונז זען, מיר האָבן געשמועסט וועגן פאַרשידענע ענינים. איך מיט מיין פרוי האָבן אויך געהאַט אָ גלעגנהייט זיך צו באַגעגענען און שמועסן מיט פריינט בינדלער'ס זון און שנור, לענארד און בערניס בינדלער. מיר זיינען אויך אַרויסגעגאַנגען צוזאַמען אין די אָוונטן, פאַרבראַכט אויף אָ גוטן אופן.

זונטיק, דעם 19־טן יאַנואַר, אַיידער איך מיט מיין פרוי זיינען צוריק אָפּגעפלויגן קיין ניו יאָרק, האָבן מיר געהאַט ליבע געסט. עס האָבן אונז באַזוכט: אייב און עסטער גאַרדאָן, אייב און דבורה מינץ, דוד און ראָזע גאָלדבערג, מאַקס און פאַניא מישקאַף, סאַל און עטל קרים און פישל פיינפעלד. זיי זיינען געקומען זיך געזעגענען מיט מיר און מין פרוי און זיך זען מיט פריינט רובין בינדלער, וועלכער איז פאַרבליבן אויף ווייטער אין מיאַמי ביטש. מיר אָלע האָבן צוזאַמען געגעסן לאָנטש אין דעם רעסטאָראַן פון האָטעל און פאַרבראַכט אין אָ פיינער שטימונג. נאָכן לאָנטש האָט פריינט בינדלער איינגעלאַדן אָלע געסט צו זיך, אויף דעם גרויסן טעראַס פון זיין צימער, וואָס איז אָנטקעגענאיבער דעם ים. בינדלער האָט אויך צוגעגרייט אָ פיינעם צובייס מיט געטראָנקען, פרוכט און אַנדערע געשמאַקע זאַכן. מען האָט צוזאַמען פאַרבראַכט אויף אָ גוטן, היימישן אופן ווי דאָס איז צווישן אונזערע לאַנדסלייט.

היימישע באַגעגענישן מיט לאַנדסלייט אין מיאַמי

פון **בנימין אַבעלסקי** (סקאַקי, איל.)

געווען זיינען ליכטיקע טעג לעבן דעם „האָטעל דעזערט אין" ביים ים, אין מיאַמי ביטש, וואו מיר האָבן אָנגעטראָפן און זיך באַגעגענט מיט פיל ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט. געקומען זיינען זיי פון ניו יאָרק, פילאַדעלפיע, קאַנאַדע, לאָס אַנדזשעלעס, שיקאָגאָ און פון אַנדערע ערטער פון איבער דער גרויסער אַמעריקע. עס איז געווען אָ פרייד זיך צו באַגעגענען מיט די ליבע לאַנדסלייט, צווישן וועמען עס זיינען געווען אזעלכע, וועלכע האָבן זיך שוין ניט געזען פאַר פיל יאָרן.

יאָ, עס איז געווען אָ פרייד . . אָט איז איסאַק ריבאַלאָווסקי, דער געניאַל סעקרעטאַר פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק, מיט זיין פרוי מאַלי. אָט זיינען יוסף דאָברימאַן מיט זיין פרוי נעשקע; סעם טשודין, דער פּרעזידענט פון דעם ביאַליסטאָקער קלוב אין מיאַמי ביטש, מיט זיין פרוי; אויך משה'ל מיט זיין פרוי סאַניע און נאָך, נאָך פיל אַנדערע ביאַליסטאָקער פריינט. מען קושט זיך, מען האַלדזט זיך און מען פריַיט זיך ווי שוועסטער און ברידער, אַרומגענומען מיט טריישאַפט, ווי איין גרויסע נאָענטע משפּחה.

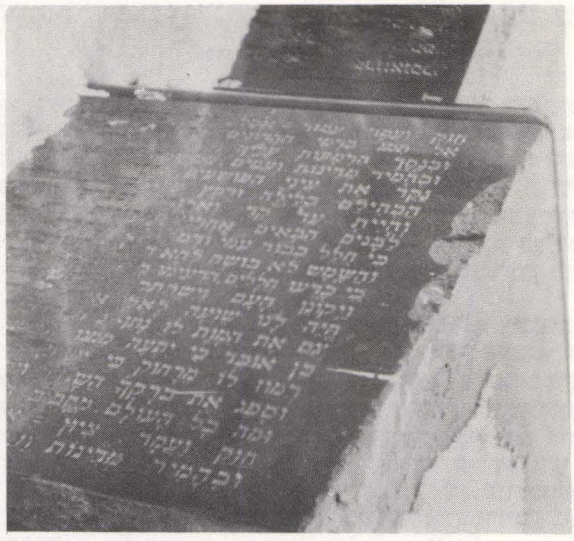
אַרום איז אָ פריינטלעכע היימישע אָטמאָספערע, מען דריקט זיך די הענט באַגלייט מיט האַרציקע ברכות. עס הערט זיך אָ קלינגענדיקער שיינער ביאַליסטאָקער אידיש, אויף אונדזער גוט באַקאַנטן אַמאַליקן נוסח. מען רעדט וועגן אָלץ און אַלעמען, מען בלעטערט אויף זכרונות פון אַמאָל, פון דער קינדהייט און יוגנט אין דער אַמאַליקער ביאַליסטאָק. מען רעדט אויך דערביי מיט לויב ווערטער וועגן דעם גרויסן ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק, מיט די פאַרצווייגטע אָקטיוויטעטן, וואָס ציט ווייטער דעם יחוס און המשך פון דער אַמאַליקער וואונדערלעכער אידישער ביאַליס־טאָק...

מען רעדט אויך מיט ווייטאָג, מען דערמאָנט און מען לעבט אויף די טראַגישע צייט ביי היטלער'ן. געטאָ, טויט־לאָגערן, הונגער, פיין און שווערע איבערלעבענישן, אָ ים מיט ליידן און פיין. ווי אַזוי האָט מען דאָס אָלץ איבעגעטראָגן? די דראַמאַטישע שטימונג ווערט איבערגעריסן אויך מיט לייכטע מאַמענטן, ווי דאָס איז דער שטייגער אין לעבן. די שטימונג ווערט באַגלייט מיט האַרציקן גלעלעכטער פון בובי'ס מאָן, פריינט וועלוועל שטשופּאָק, מיט זיין טיפן פאַלקסטימלעכן הומאָר, פילט אָן אונדזערע הערצער מיט פרייד, וואָס מאַכט אָביסל פאַרגעסן וועגן טאָג־טעגלעכע זאָרגן.

עס האָט ניט גענומען לאַנג און מען האָט אויך אָנגעהויבן מאַכן פאַרטיס נאָך פאַרטיס. אָזוי האָט נעשקע דאָברימאָן געעפנט די טירן פון איר הויז פאַר פאַרטיס, איינע נאָך דער אַנדערער. זיינען מיר געזעסן ביי אָ לאַנגען טיש וואָס איז געווען סערווירט מיט גוטע מאַכלים און געטראַנקען, און יוסף דאָברימאָן האָט באַגריסט מיט אָ האַרציקער רעדע די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט. אויך לייקע טשודין איז ניט געבליבן הינטערשטעליק, אויך זי האָט איינגעאָרדנט אָ פיינע פאַרטי. דאָ האָט סעם טשודין אויך געהאָט אָ גוטע געלעגנהייט צו באַגריסן גדליה'ן מיט מאָשקע לין לכבוד זייער יובילעאום.

דאָן זיינען געקומען לייקע און הערשל, זייער פיינע און ליבע מענטשן, און זיי האָבן אונדז אָלעמען איינגעלאָדן אין זייער שיינעם קאַנדימיניאָן, וואו מיר האָבן גוט פאַרבראַכט אויף אָ היימישן אופן. ער האָט אויך באַגריסט אהרן און מינע פיינמאַן, און זאָוועל לאַנגליב. אָזוי האָט אויך געטאָן מירקע און אַנדערע פון אונדזערע ליבע לאַנדסלייט אין מיאַמי ביטש.

אָט די ווערעמע, נאָענטע און אַנגענעמענע אָטמאָספער פון אונדזערע ביאַליסטאָקער און פון אומגעגענט לאַנדסלייט, וואָס פאַרבינדט אונדז דורך דעם טראַדיציאָנעלען אידיש־היימישן לעבן וואָס איז פאַרווערצעלט אין פריינטשאַפט און משפּחה'שאפט ווי אמת'ע זאַפטיקע ווערצלען, וועט קיינמאָל ניט אויסגעטריקנט ווערן. דאָס וועט נאָך מער בליען און וואַקסן אויף ווייטער פאַר לאַנגע יאָרן, פיל מוט און שטאַלץ פאַר דעם אָלעם איז פאַר אונדז אין אָ גרויסער מאָס דער ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק, וואָס איז דער ווייטערדיקער קוואַל פאַר אונדזער אידיש־ביאַליס־טאָקער פאַרוואַרצלקייט.

אַ טייל פון דעם צעשניטענעם דענקמאָל

וואַנדאַלן פאַרניכטן דעם אַלטן מאָנומענט נאָכן פאָגראָם אין ביאַליסטאָק

מיט אַ צייט צוריק האָט דער ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק באַקומען אַ ידיעה, אַז דער גרויסער מאָנומענט וואָס איז געווען אויפן בית־עולם אין באָגניאָווקע, אין אַנדענק פון די אַרום הונדערט אידישע מענער, פרויען און קינדער, וועלכע זיינען דער'הרג'עט געוואָרן ביים טראָגיש־באַרימטן פאָגראָם, אין זומער 1906, איז פאַרשוואונדן. מען האָט פשוט ניט געוואוסט וואו די גרויסע בריידערלעכע מצבה איז.

באַלד נאָכדעם ווי מיר האָבן זיך וועגן דעם דערוואוסט, האָט איסאק ריבאַלאָווסקי, דער געניראל־סעקרעטאַר פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, זיך געווענדעט צו שמעון בארטנאָווסקי, איינער פון די וויניק פארבליבענע אידן אין ביאַליסטאָק און מיט וועמען אונדזער צענטער איז די גאַנצע צייט אין פארבינדונג, אַז ער זאָל זיך דערוויסן וואָס עס האָט פאַסירט מיט דעם גרויסן מאָנומענט.

מיט אַ קורצער צייט צוריק איז אַנגעקומען אַ בריוו פון בארטנאָווסקי, אין וועלכן ער שרייבט אַז ער האָט געפונען צעשניטענע טיילן פון דעם מאָנומענט, אויסער דער שטאָט. ווי עס ווייזט זיך אַרויס, האָבן וואַנדלען פריער צעשניטן דעם גרויסן מאָנומענט, וואָס איז געווען פון שווארצן מארמור, כדי דאָס צו קענען באַנוצן פאַר זייערע בוי און אַנדערע צוועקן. פריינט בארטנאָווסקי האָט אונז אויך צוגעשיקט פאָטאָגראפיעס פון די געפונענע שטיקער פון דעם צעשטערטן און פארניכטעטן מאָנומענט, וואָס מיר דרוקן דא.

דער ביאַליסטאָקער צענטער האָט וועגן דעם פיינלעכן ענין ארויסגעשיקט אַ פראָטעסט־בריוו צו דעם אמבאסאדאָר פון פוילן, אין וואשינגטאָן. אין דעם בריוו ווערט אויך געפאָדערט צו געבן אן אויפקלערונג וועגן דער שענדונג פון דעם גרויסן מאָנומענט, וואָס איז געווען אויפן ברודער־קבר פון די אומגעקומענע אידן, בעתן פאָגראָם אין ביאַליסטאָק מיט צענדליקער יאָרן צוריק, אין די צעריישע צייטן. דער צענטער בעט אויך ביי דער פוילישער רעגירונג צו דערלויבן צו ברענגען די צעשניטענע און געפונענע טיילן פון דעם מאָנומענט, אויב מעגלעך, קיין ניו יאָרק און דאָ דאָס אויפשטעלן אויפן ביאַליסטאָקער בית עולם. דער ביאַליסטאָקער צענטער איז גרייט צו באַצאָלן אלע קאָסטן וואָס איז מיט דעם פארבונדן.

* * *

דער ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק איז כסדר אין פארבינדונג מיט פריינט בארטנאָווסקי אין ביאַליסטאָק, וועלכער האָט אויף זיך געמומען די אויפגאבע אַפצוהיטן דעם מאָנומענט, אין אַנדענק פון די אומגעבראכטע אידן ביי די נאצים, וואָס איז אויך דעם זשאַביער בית־עולם, אין דער געווען געטאָ.

שמעון באַרטנאָווסקי ווייזט די צעשניטענע טיילן פון דעם פאָגראָם דענקמאָל.

ביאַליסטאָקער צענטער העלפט נויטבאַדערפטיקע לאַנדסלייט דורכן מעות חיטים קאַמפּיין

אַזוי ווי דאָס איז יעדעס יאָר אין דער צייט פון יאָר, האָט דער ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשן, אויך היי־יאָר דורכגעפירט דעם טראַדיציאָנעלן מעות חיטים קאַמפּיין, כדי צו העלפן נויטבאַטערפטיקע לאַנדסלייט — און אויך אַנדערע — צו האָבן אַ פריילעכן פּסח. אויף אונדזער רוף האָבן ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט זיך אַפּגערופן אויף אַ וואַרעמען אופן, צושיקנדיק אייגענע ביישטייערונגען און אויך געזאַמלט ביי פריינט. מיר שיקן דורך דעם וועג איבער אַ הארציקן דאַנק און בעסטע וואונטשן צו אַלע אונזדערע לאַנדסלייט און פריינט, וועלכע האָבן זיך אַפּגערופן אויף אַ בריידעלעכן אופן אויף אונדזער רוף פאַר מעות חיטים. מיר ווינטשן אַלעמען אַ געזונטן און פריילעכן פּסח מיט זייערע משפּחות.

אַזוי ווי יעדעס יאָר פאַר פּסח, האָט דער ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק אויך לעצטנס ארויסגעשיקט געלט־הילף, אין טשעקס דורך אַ באַנק, צו נויטבאַדערפטיקע לאַנדסלייט אין פאַרשידענע שטעט אין מדינת ישראל. דאָס העלפט אויך לאַנדס־לייט אין אַנדערע ערטער. די הילף פון מעות חיטים ווערט אויך אויסגענוצט פאַר עלטערע קראַנקע איינוואוינער אין אונדזער היים. אין פאַרבינדונג מיט דעם ווערט אויך געשיקט הילף פאַר דער פאַרבליבענער גרופּע אידן אין ביאַליסטאָק.

עס איז ווערט צו דערמאָנען, אַז מיט עטלעכע יאָר צוריק איז ביים ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק איינגעשטעלט געוואָרן אַ ספּעציעלער פאַנד, וואָס זאָל כסדר העלפן די פאַרבליבענע אידן אין ביאַליסטאָק. דער דאָזיקער פאַנד, וואָס איז אויסשליסלעך צו העלפן די פאַרבליבענע אין ביאַליסטאָק, איז איינגעשטעלט געוואָרן אַ דאַנק דער איניציאַטיוו פון אונדזער גוטן פריינט דזשערי (יחזקאל) מינק. נאָכדעם ווי ער איז דאָן געווען אויף אַ באַזוך אין ביאַליסטאָק וואו ער האָט זיך באַגעגענט מיט דער גרופּע דאָרט פאַרבליבענע אידן, און ווען ער איז צוריקגעקומען קיין ניו יאָרק, האָט מר. מינק געהאַלפן שאַפן דעם ספּעציעלן פאַנד. ער האָט געגעבן די ערשטע גרויסע ביישטייערונג פאַר דעם פאַנד אויף וואָס עס האָבן זיך באַלד אַפּגערופן, און עס רופן זיך אויך וויטער אַפּ מיט געהעריקע ביישטייערונגען, ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און פריינט.

לעצטנס איז דזשערי מינק מיט זיין פרוי, וועלכע וואוינען איצט אין מדינת ישראל, געווען אויף אַ באַזוך אין דעם ביאַליס־טאָקער צענטער אין ניו יאָרק. ווי געווײַנלעך, האָט מר. מינק אויסגעדריקט זיין צופרידנקייט פון די טעטיקייטן אינ'ם צענטער ווי אויך פאַר דער פיינער און זאַרגפעליקער ארבעט וואָס עס ווערט געטאָן פאַר די ליבע עלטערע איינוואוינער. ביים געזעגענען זיך, האָבן דזשערי מינק מיט זיין פרוי איבערגעלאָזט אַ גרעסערע סומע געלט אין צענטער, פאַר דעם ספּעציעלן פאַנד וואָס איז צו העלפן די פאַרבליבענע אידן אין דער איצטיקער ביאַליסטאָק.

אונזער אינסטיטוציע

וואָס מען טוט און וואָס מען פלאַנט

פסח איז אונזער היים

ווי אַלע יאָרן וועט אויך דעם יאָר געפייערט ווערן אין א טראַדיציאָנעלן אופן דער יום־טוב פּסח אין אונזער היים פאָר עלטערע מענטשן.

די איינוואוינער וועלן פֿראָווען די סדרים אין דעם גרויסן, ליכטיקן עס־זאל און זאָגן צוזאַמען די הגדה. געשמאַקע פּסח׳דיקע מאכלים וועלן סערווירט ווערן אויף שיינע, דעקאָרירטע טישן.

מיטן אָנפירן די סדרים וועט זיין חזן משה ווייל.

מעות חיטים

איינע פון די שענסטע אידישע טראַדיציעס און מצוות איז צו העלפן נויטבאַדערפטיקע פייערן דעם יום־טוב פּסח. דאָס רופט זיך אָן מעות חיטים. די באַאַמטע פון דער ביאַליסטאָקער היים באַדאַנקען אַלע שטיצער פון אונזער מעות חיטים־קאַמפיין.

מיר קענען נישט אויסרעכענען אַלע וועלכע האָבן אַליין געגעבן און אויך געשאָפן גאָלט פון פריינט, און די ארגאַניזאַציעס וועלכע זיינען שטענדיק גרייט צו טאָן וואָס איז מעגליך, מיר בעטן אַז די וואָס האָבן נאָך נישט דורכגעפירט זייער פליכט, זאָלן אַריינשיקן זייער ביישטייערונג איצט צו דעם מעות חיטים־פאַנד.

שלוס־מיטינג, דינער און אינסטאַלעישאָן

דער שלוס־מיטינג פון בארד אוו דירעקטאָרן און די אינסטאַלעישאָן פון די אָפיסערס פאָר 82־1981 וועט פאָרקומען זונטיק דעם 31־טן מאי, 1981, 1 אזייגער בייטאָג, אין אונזער אינסטיטוציע. אַלע דירעקטאָרן און אָפיסערס זיינען געבעטן צו קומען פינקטליך אין צייט.

א געשמאַקער דינער וועט סערווירט ווערן און א קאָנצערט וועט פאָרקומען.

יערלעכער מיטגלידערשאָפט מיטינג

זונטיק, דעם 15־טן מערץ, 1981, איז אָפּגעהאַלטן געוואָרן דער יערלעכער מיט־גלידערשאָפט מיטינג, אין דער זעלבער צייט ווי אונזער פּורים סעודה און קאָנצערט.

אַלע מיטגלידער וועלכע האָבן איינטיילגענומען אין דער אונטערנעמונג האָבן דערווויילט נייע דירעקטאָרן פון דער אינסטיטוציע פאָר 82־1981.

יערלעכער באַזאָר

אונזער יערליכער באַזאָר, אָנגעפירט פון דער ביאַליסטאָקער ליידיס אָקזילערי, איז אָפּגעהאַלטן געוואָרן פון 13טן ביזן 21טן דעצעמבער, 1980, מיר באַדאַנקען ראָז פינקלשטיין, פרעזידענטין פון דער ליידיס אָקזילערי, ווי אויך דער קאָמיטע וואָס האָט געאַרבעט צוזאַמענבאַרענגען, סאָרטירן און פאָרקויפן די סחורה. מיר זיינען זייער צופרידן אַז היינטיקס יאָר האָט דער באַזאָר גהאַט מער דעפאָלג ווי אין די פריער־דיקע יאָרן, דערפאָר וואָס מיר האָבן געקראָגן מער סחורה פון א סך שטיצער.

צו אונזערע אַלע גוטע פריינט דריקן מיר אויס א שיינעם דאַנק.

יערלעכער מיטגליד־אָפּצאָל

מיר באַדאַנקען אַלע מיטגלידער וועלכע האָבן שנעל אַריינגעשיקט זייערע „דיוס״. אונדזער אינסטיטוציע איז גליקליך דערפאָר וואָס זי האָט אַזויפיל טרייַע מיטגלידער וועלכע זיינען גרייט צו העלפן אונזערע עלטערע און שוואַכע איינוואוינער.

מיר בעטן די, וועלכע האָבן נאָך נישט אַריינגעשיקט זייערע „דיוס״ אַז זיי זאָלן טאָן זייער פליכט, ווי אויך פאַראינטערעסירן זייערע קינדער און פריינט זיך אַנשליסן אין אונזערע רייַען און אַנטייל נעמען אין דער הייליקער, נאָבעלער אַרבעט.

מיין מאַמע׳ס סדר־טיש

פון מאַטל פּטאַשעוויטש

איך קען נישט פאַרגעסן,
איך וועל שטענדיג געדענקען,
וועג איך בין ביי מיין מאַמע׳ס סדר טיש געזעסן
נאָר וועלכען עס טוט זיך בענקען.

מיט א ווייסן טישטעך דער טיש געדעקט,
שיינע כלים אַוועקגעשטעלט;
אין יעדען ווינקל גוטע ריחות שמעקט,
קיין זאָך נישט פאַרפעלט.

מעד און ווייַן פאַר ארבע כוסות,
פון קאָלטן קעלער אַרויפגעבראַכט;
מצות, מרור, כרפּס, חרוסת,
אַלץ מיט אייגענע הענט געמאַכט.

קינדער אויסגעפוצט אין נייַע קליידער,
אַרום דעם טיש וויי פליגן „זשומען״;
באַטראַכטן דעם טיש צום סדר,
וואַרטן דער טאַטע זאָל פון שול קומען.

אויך די מאַמע אויסגעצוואַגן,
אָנגעטאָן א נייַע קלייד;
טוזענט חן — טוט זי פאַרמאָגן,
גוטע מאכלים צום דערלאַנגען איז זי גרייט.

דער טאַטע ווי א מלאך
צווישן די קינדער הגדות פאַרטיילט,
אין שטוב איז ליכטיק און פריילעך,
די באַדייטונג פון פּסח זיי דערציילט.

מיט רעספּעקט דעם טאַטן אויסגעהערט,
יעדער איינער אויף זיין אָרט געזעסן;
איינער דעם צווייטן נישט געשטערט,
די גוטע מאַמע אויסגעטיילט דאָס עסן.

אין זאָגן און זינגען האָט מען פאַרבראַכט,
ביז נאָך האַלבע נאַכט געזעסן;
אָט אַזוי האָט אויסגעזען מיין
מאַמע׳ס סדר נאַכט;
וואָס איך וועל קיינמאָל ניט פאַרגעסן.

קרובים געזוכט

אונזער חשובע לאַנדספרוי מרס. עטל גאָלדבערג, וואָס איז פאַר פיל יאָרן פאַרבונדן מיט דעם ביאַליסטאָקער צענטער, זוכט די קינדער און אַנדערע נאָענטע פון אירע בריידער.

איין ברודער, מאָטל ראָבינאָוויץ, וועמענס פרוי האָט געהייסען מלכה, האָט אין אַמאַליקן ביאַליסטאָק געוואוינט אויף די פּיאַסקעס, ביי משה דעם גריסקע בעקער. ער האָט געענדערט דעם נאָמען אויף לעוועסקאָל אַדער לעווענטאָן.

דער נאָמען פון דעם צווייטן ברודער, איז געווען לייבל ראָבינאָוויץ. זיין פרוי׳ס נאָמען איז געווען רחל, זיי האָבן געוואוינט אויף די כאַנייקעס אין ביאַליסטאָק. אויך זיי האָבן שוין געהאָט קינדער. ווער עס ווייס עפּעס וועגן דער משפּחה, וועלן געבעטן צו וויסן געבן אויפן אַדרעס:

MRS. ETHEL GOLDBERG
720 Collins Ave. Apt. 287
MIAMI BEACH, FLA. 33139

יערליכער טאַטער־בענעפיט אין לינקאָלן צענטער

די מיטגלידער און פריינט וועלכע האָבן לעצטן יאָר נישט געקראָגן בילעטן צום יערליכן טאַטער־פראָגראַם, און ווילן קומען צו דער פאַרשטעלונג היינטיגס יאָר וואָס וועט פאָרקומען זונטאָג, דעם 13טן סעפּטעמבער, אין לינקאָלן צענטער, וועלן דעריבאַלאָווסקי;

ביאַליסטאָקער צענטער, 228 איסט בראָדוועי — 7755־475 (212).

37טע יזכור־פאַרזאַמלונג ביי די ביאַליסטאָקער אין אויסטראַליע

פון א. ביאַליסטאָקער (מעלבורן)

די הזכרה צום 37־טן יאָר טאָג פון דעם אומקום פון היים־שטאָט, איז פאָרגעקומען זונטיק דעם 24־טן אויגוסט 1980, אין בית ווייצמאַן.

עפענענדיק די טרויער־פאַרזאַמלונג, האָט א. סאָקאָלאָוויטש געוויזן דריי לעבן־געבליבענע ביאַליסטאָקער קאָצעטלערינס — העניע יאָווראָווסקי, אידא סאָקאָלאָווסקי און רחל קירשנער — אָנצוצינדן די זעקס טרויער־ליכט. דער חזן דוב דויטש, פון דער קאָולפילד־שול, מאָכט דאָן דעם אל מלא רחמים און ל. ווידערמאַן זאָגט קדיש, וואָס דער עולם זאָגט נאָך בציבור.

אין זיין אריינפיר־רעדע רופט דער פאָרזיצער נישט צו פאָרגעסן דעם חורבן, די טראָגישע צייט וואָס די אידישע ביאַליסטאָק, צוזאַמען מיטן גאַנצן אייראָפּעאישן אידנטום, האָבן

פאָרזיצער, פריינד אהרן סאָקאָלאָוויטש, האָט אָנגעפירט מיט דעם אָוונט. אין פּרעזידיום זענען געזעסן (ל. צו ר.): י. שאָסטאַן, העניע יאָווראָווסקי, דוב פּערעי, דער חזן ד. דויטש און די קינדער־רעציאַטאָרן: הערשל דזשייקאָבס און אַלעקסאַנדער מראָצקי, ביידע פון דער שלום־עליכם שול.

איבערגעלעבט אין יענע גרויזאַמע יאָרן וועלן די נאָצי־דייטשן האָט אומ׳ברחמנות׳דיק געהערשט איבער אייראָפּע. אויך די היינטיקע צייט אין וועלכער מיר לעבן, איז פול מיט געפאָרן, סיי אין מדינת ישראל און סיי ביי אונז, וואו פאַרשידענע עלעמענטן טרעטן ארויס קעגן אידן. אונזער ענטפער דארף זיין — אקטיוו ביים שטאַרקן דאָס אידישע לעבן.

פרוי העניע יאָווראָווסקי, וועלכע איז נישט קיין פּנים חדשות אויף די ביאַליסטאָקער טרויער־אָונטן, האָט איינדרוקספול געלייענט פון אירע טראָגישע איבערלעבונגען אין ביאַליסטאָקער גטא.

דער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַן דוב פערעי, אַליין אַ פאָרטיזאַנער־קעמפער פון די שכנותדיקע וועלדער, האָט מיט שטאַרקע עמאָציעס געריידט וועגן דער קעמפערישער יוגנט, וועלכע איז דערצויגן געוואָרן אין אידאַליסטישן גייסט, מיט אידישן שטאָלץ און גרייטקייט צו פאָרטיידיקן דעם כבוד פון אידישן פאָלק.

די צוויי שילער פון דער שלום־עליכם־שול האָבן אין א שיינעם אידיש געלייענט רעציטאַציעס: הערשל דזשייקאָבס — „יזכור־ליכט" פון מאָשע פּאָיזק און „אליהו הנביא אין געטא" פון א. אינדעלמאַן; אלעקסאַנדער מראָצקי האָט רעציטירט „אין וואַלד פון די קדושים".

דער איינדרוקספולער טרויער־אָונט געווידמעט דעם אומקום פון דער אידישער ביאַליסטאָק, און דעם אַנדענק פון די דאָרטיקע קדושים און העלדן, איז פאָרגעדיקט געוואָרן מיטן געזאַנג פון „התקוה" און פּאָרטיזאַנער־הימן.

באַריכט פון דער 38טער יזכור פאַרזאַמלונג פון די פּרוזשענער לאַנדסלייט און אומגעגנט

פון משה שריד

א גרויסער עולם לאַנדסלייט איז געקומען צו דער אי־יאָריקער, 38־טער יערלעכער אזכרה פאַרזאַמלונג, וואָס איז פאָרגעקומען אין דעם אוידיטאָריום פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק, אויף 228 איסט בראָדוועי. די פאַרזאַמלונג איז געעפנט געוואָרן פון דעם פאָרזיצער איטשע יאַנאָוויטש, אונטער דער באַגליטונג פון דער התקוה, דעם נאַציאַנאַלן הימן און אני מאמין, וואָס איז געזונגען געוואָרן פון דעם באַוואוסטן ביאַליסטאָקער חזן הערי פיינבערג. אין זאָל איז געווען א רירענדע שטימונג, ווי די נשמות פון די קדושים וואָלטן געקומען אהערצו זיין צוזאַמען מיט אונז ביי דער טרויעריקער פאַרזאַמלונג.

ביים דערעפענען די פאַרזאַמלונג האָט דער פאָרזיצער באַגריסט דעם מיטגרינדער און וועטעראַן פון דער רעליף אָרגאַניזאַציע, פריינט אריה כץ, מיט זיין פרוי בערטאַ, און דריקט אויס די צופריידנהייט פון זייער אַנוועזענהייט. פריינט יאַנאָוויטש רופט זעקס פרויען אַנצוצינדען די זעקס יאָרצייט ליכט, די טרויעריקע זעקס ליכט אין אַנדענק פון די זעקס מיליאָן אומגעבראַכטע אידן. דער חזן האָט דאָן געזאָגט א פּאָסיקן קאַפּיטל תהילים און געזונגען דאָס ליד „אונזער שטעטל פּרוזשענע". אין זאָל האָבן זיך געהערט זיפצען פון די אַנוועזענדע, ביי א טייל זיינען געווען טערערן אין די אויגן.

בערל בלושטיין, פון פילאַדעלפיע, האָט אין ריירענדע ווערטער אויפגעלעבט די אַמאָליקע האַרציקע אידישע פרוזשענע מיט דעם פאַרצווייגטן לעבן אויף אלע געביטן, וואָס האָט אריינגעשריבן א וואונדערלעכן קאַפּיטל אין דער געשיכטע פון דעם מזרח־אייראָפּאישן אידנטום. אלץ איז אַבער חרוב און פאַרניכטעט געוואָרן פון די נאָצים. דער פאָרזיצער האָט נאָכדעם באריכטעט וועגן דעם פינאַנציעלען צושטאַנד פון אונדזער רעליף אָרגאַניזאַציע. ער האָט דערביי אונטערגעשטראָכן די בריי־טע האַרציקע ביישטייערונגען פון אונזער לאַנדסלייט אין פילאַדעלפיע, באַזונדערס פון לארי קארמאן און זיין פרוי. פריינט יאַנאָוויטש אפּעלירט צו די לאַנדסלייט פון די פאַראייניקטע שטאַטן און קאַנאַדע צו פאַרגרעסערן זייערע ביישטייערונגען, כדי מען זאָל ווי געהעריק קענען שטיצן די נויטבאַדערפטיקע לאַנדסלייט אין מדינת ישראל, און אין אַנדערע ערטער.

דאן האָט דער שרייבער פון די שורות געשילדערט פאַר די פאַרזאַמלטע די ליידן און דעם גראַנגל פאַרן לעבן אין צייט פון גרויליקן היטלעריזם, וואָס ער האָט דורכגעמאַכט צוזאַמען מיט זיין פרוי ריווטשע ע״ה. ער גיט איבער וויכטיקע פאקטן וועגן דעם קאַמף קעגן די נאַצים וואָס זיי ביידע, צוזאַמען מיט אַנדערע אידישע פּאַרטיזאַנער־קעמפער, האָבן געפירט אין די וועלדער פון ארום זשאַבינקע, קאַבערין, זאַפּרוד און אַנדערע. ריווטשע האָט דערפילט די פליכטן פון א דאקטאָר און זי איז געווען זייער געשעצט ביי אלע קעמפער. אין די וועלדער פון ראַזשינאַי זיינען געווען אקטיוו אידישע קעמפער פון פּרוזשענע, וועלכע האָבן אַרויסגעוויזן גרויס העלדישקייט אין קאַמף קעגן די נאַצישע רוצחים.

די טרויעריקע ווערטער פון דעם הייליקן אל מלא רחמים געזונגען פון דעם חזן הערי פיינבערג, און באַלד נאָכדעם דאָס זאָגן קדדיש בציבור פון דעם גאַנצן עולם, אָנגעפירט פון משה רודניצקי, האָט געשאָפן א רירענדע שטימונג ביי די פאַרזאַמלטע. נאָכדעם האָט זיך דערהערט דאָס קאַלעקטיוו געזאַנג פון „זאָג ניט קיינמאָל אַז דו גייסט דעם לעצטן וועג", אויסגעזונגען פון אלע אַנוועזנדע.

ביים סוף פון דער טרויער־פאַרזמלונג האָט דער שרייבער פון די שורות געמאַכט א וועגדונג צו די לאַנדסלייט פון פרוזשענע און פון דעם אומגעגנטן, זיך אַנצושלישן אלס מיטגלידער פון דעם גרויסן ביאַליסטאָקער צענטער. ער דריקט אויך אויס האָר־

גרויסער דערפאָלג פון דער ביאַליסטאָקער יערלעכער טעאַטער־אונטערנעמונג אין לינקאָלן צענטער

ווי יעדעס יאָר, איז אויך דאָס מאָל געווען אַ גרויסער דערפאָלג דער אומפאַזאָנטער יערלעכער טעאַטער־בענעפּיט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשן און שפּיטאָל. די פּייערלעכע אונטערנעמונג וואָס איז פאַרגעקומען זונטיק בייטאָג, דעם 28־טן סעפּטעמבער 1980, איז דעם גרויסן פּרעכטיקן אייוועי פישער האָל, אין ניו יאָרק, איז פאַרוואַנדלט געוואָרן אין אַ גרויסן פאַלקס יום־טוב. דער זאָל איז געווען אויסגעפּילט מיט אַ יום־טוב'דיקן עולם פון עטלעכע טויזנט פּערזאָן, ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און פריינט, קולטור־טוער, ליבהאָבער פון אידישן געזאַנג, מוזיק און הומאָר, ווי אויך שטיצער פון דעם גרויסן ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשן.

די פּראָגראַם פון דער אונטערנעמונג איז געווען אונטערן נאָמען „צו לעבן און צו לאָכן" דאָס איז אַראַנזשירט און אויפגעפּירט געוואָרן פון דער פּראָדיוסערין עידא מ. איינהאָרן. אין דער אימפּאָזאַנטער פּראָגראַם פון דעם קאָנצערט האָבן זיך באַטייליקט די באַוואוסטע קינסטלער: העני יאַנגמאַן, דער „קעניג" פון קורצע וויצן און הומאָר; קלעיר בערי, פון די אינטערנאַציאָנאַלע באַוואוסטע „בערי סיסטערס"; הערמאַן מאַלאָמוד, באַוואוסטער „אפּערע־זינגער". עס האָט געשפּילט דער באַוואוסטער סאָל סיקאָרי־אָרקעסטער, וואָס האָט אויך אקאָמפּאַנירט די קינסטלער.

דער פיל קעפּיקער באַגייסטערטער עולם איז באַגריסט געוואָרן, פון דער בינע, פון פּרעזידענט סעם סאַלאַזש; רובין בינדלער, ערן־פּרעזידענט; און טשאַרלס שוועכער, טשערמאַן פון באָארד אָו גאָווערנאָרס. זיי האָבן געריידט וועגן די אקטיוויטעטן פון וויכטיקער באַדייטונג פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, ווי אויך באַדאַנקט פאַר דער אונטערשטיצונג וואָס די אינסטיטוציע באַקומט. איסאַק ריבאַלאָווסקי האָט אויך באַגריסט די ספּעציעלע אייניגלאַדענע געסט און פּאַרטרעטער פון פּאַרשידענע ארגאַניזאַציעס, וואָס זיינען געווען אין זאָל צווישן דעם גרויסן עולם. ער האָט אויך באַדאַנקט די גרויסע צאָל ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט פון ניו יאָרק און אומגעגנט, וועלכע קומען יעדעס יאָר צו די גרויסע טעאַטער־בענעפּיטס און העלפן אזוי אָרום ביים שטאַרקן דעם אָנזען און פּרעסטיזש פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער.

דער צופרידענער עולם איז זיך פונאַנדערגעגאַנגען צום סוף פון דעם קאָנצערט אין אַ געהויבענער שטימונג און מיט ווערטער פון דאַנק און אַנערקענונג, פאַר די פירער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, פאַר דורכפירן אזעלכע פיינע יערלעכע קולטור און פאַלקס־אונטערנעמונגען, וואָס פאַרשאַפן יעדעס מאָל אַ גייסטיקן גענוס.

ציקע דאַנק־ווערטער צו איסאַק ריבאַלאָווסקי, געניראַל סעקרעטאַר פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער פאַר העלפן יעדעס מאָל איינארדענען און דורכפירן די יזכור־פּאַרזאַמלונגען. אויך אַ גרויסן דאַנק צו פריינדין שרה ראָזענבלום, און די פריינט בערל טענענבוים און ישראל גלעזער, פאַר זייער הילף ביים דורכפירן די הזכרה.

דער פאַרזיצער איטשע יאָנאָוויטש האָט געשלאָסן דעם ווירדיקן צוזאַמענקונפט פון אונזערע לאַנדסלייט, מיט אַ רוף צו זיין טעטיק פאַר דער אַרגאַניזאַציע, קיינמאָל ניט צו פאַרגעסן דעם גרויסן חורבן און אונזערע קדושים.

מאָטל גאָבערמאַן ע"ה

ביים פאַרענדיקן שרייבן די שורות איז אַנגעקומען די טרויעריקע נייעס, וועגן דעם פאַרלוסט פון אונזער לאַנדסמאַן מאָטל גאָבערמאַן ע"ה פון פילאַדעלפיע. מיר דריקן אויס טרייסט דער פאַמיליע.

חבל על דאבדין ולא משתכחין!

ערב פּסח אַמאָל אין ביאַליסטאָק

(אַ דערינערונג)

פון **יעקב מעללער** (ברוקלין)

מיט וואָכן פאַר פּסח אין די אַמאָליקע יאָרן, פלעגן אידישע משפּחות אין ביאַליסטאָק אַפּוואַרטן פון זייערע קרובים אין אַמעריקע בריוו מיט טשעקס און דאָלאַרן־שטיצע, כדי ווי געהעריק צו קאָנען צוגרייטן דעם יום־טוב מיט מצה, ווײַן און אַנדערע נויטיקייטן פאַר די אַכט טעג, ווי אויך זיך איינשאַפן יום־טוב'דיקע קליידער. מען פלעגט אַפּוואַרטן דעם בריוו־טרעגער ער זאָל ברענגען די אַנווייזונגען צו גיין צו דער פאָסט נאָך די בריוו. טעג פאַר פּסח פלעגן טאָקע ביי דער פאָסט שטיין לאַנגע ריייַן פון ביאַליסטאָקער אידן, אַפּצונעמען די אַנגעקומענע בריוו פון זייערע קרובים אין אַמעריקע. די פרייד איז געווען אין לשער...

דאָס גלייכן פלעגן די אידישע הילפס־אַרגאַניזאַציעס אין ביאַליסטאָק אויך באַקומען באַדייטנדע טשעקס פאַר דעם צוועק, כדי דאָס אויסצוטיילן צו נויטבאַדערפטיקע אידן, אַז מען זאָל זיך קענען איינשאַפן אַלע נויטיקעס אויף פּסח. די דאָזיקע הילף איז געשיקט געוואָרן מיט וואָרעמקייט פון די לאַנדסלייט אין אַמעריקע, צווישן וועלכע עס איז געווען דער ביאַליסטאָקער צענטער פון ניו יאָרק מיט אַ באַדייטנדער סומע דאָלאָרן.

אַבער עס איז שוין מער ניטאָ די האַרציקע טייערע אידישע ביאַליסטאָק. ניטאָ דאָרט מער די משפּחות וואָס פלעגן מיט פרייד דערהאַלטן די פּסח'דיקע הילף פון זייערע קרובים אין אַמעריקע. ניטאָ מער די ביאַליסטאָקער אידן, צוזאַמען מיט די מיליאָנען אידן פון אַנדערע שטעט און שטעטלעך, זיינען זיי אומגעבראַכט געוואָרן פון די נאַצישע רוצחים על קידוש השם. זיי וואָרטן שוין ניט מער דאָרט אויף דעם בריוו־טרעגער נאָר דער פּסח'דיקער הילף, פון זייערע קרובים אין אַמעריקע. אין דער איצטיקער ביאַליסטאָק געפּינען זיך בלויז געצייטלטע אידן — שוואָכע, קראַנקע, אַלטע, וועלכע וועלן זייער אָפּט געשטיצט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק.

אָט אַזוי איז אונטערגעגאַנגען און פאַרשוואונדן אַ טראַדיציאָנעלע אונטערשטיצונג־אונטערנעמונג, דאָס איז פאַרניכטעט געוואָרן צוזאַמען מיט די מיליאָנען אידן, פון די היטלער רוצחים ימח שמם וזכרם. דאָס קען אָבער ניט פאַרגעסן וועלן — אזוי ווי דאָס איז אויך מיט אַנדערע זאָכן — וועט עס קומט אַן ערב־פּסח'דיקע צייט. מען דערמאָנט זיך דאָס אַלץ. די געדאַנקען הויבן אָן צו דערמאָנען דעם אָמאָל, די פאַרגאַנגענהייט און די טראַגישע צייט וועט עס איז פאַרניכטעט געוואָרן אונדזער אומפאַרגעסלעכע היים־שטאָט ביאַליסטאָק מיט די דאָרטיקע טייערע צענדליקער טויזנטער אידן.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער דאָזיקער טראַגישער דערינערונג וואָלט געווען אַ זייער נאָבעלע טאַט, אַז די אַלע לאַנדסלייט־קרובים דאָ, וועלכע פלעגן איבערשיקן זייער פּסח'דיקע שטיצע צו די אַמאָליקע קרובים קיין ביאַליסטאָק, זאָלן אַריינשיקן אַ בייטראָג פון מעות חיטים אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר די אַלטע איינוואוינער, פאַר וועמען מען פראָווועט דעם יום־טוב פּסח אויף אַ פיינעם אופן. דאָס דאָרף געטאָן ווערן מיט הארץ און וואָרעמקייט, אַזוי ווי מען פלעגט דאָס טאָן אַמאָל פאַר די קרובים אין דער אַלטער היים, וועלכע זיינען אומגעבראַכט געוואָרן ביי היטלער"ן. באַטראַכט דאָס, נעמט דאָס אין אַכט, טייערע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, און רופט זיך ווי געהעריק אַף פאַר דעם צוועק!

38טער ביאַליסטאָקער־גראָדנער יזכור פאַרזאַמלונג

וועג דער נומער פון די „ביאַליסטאָקער שטימע" איז שוין געווען אין דרוק, איז די 38טע יזכור־פאַרזאַמלונג נאָך די 60,000 קדושים פון ביאַליסטאָק אַפּגעהאַלטן געוואָרן זונטאָג, דעם 29טן מערץ, 1981. צום ערשטן מאָל האָבן די גראָדנער לאַנדסלייט אַפּגעהאַלטן זייער הזכרה נאָך די 29,000 גראָדנער קדושים צוזאַמען מיט די ביאַליסטאָקער. אַן אויספירליכער באריכט וועט דערשיינען אין נעקסטן נומער.

אונזערע פאַרלוסטנען

צום אייבערגעדענקענען

סאָניע און פּאָול ניודאָו ע"ה

דער טויט פון דעם באַליבטן פּאָרל סאָניע און פּאָול ניודאָו, וואָס איז געקומען אין פּאַרלויף פון אַ קורצער צייט, האָט בייַ אַלע זייערע נאָענטע פּריינט און באַקאַנטע אַרויסגערופן גרויס טרויער.

דינסטיק, דעם 21טן אָקטאָבער 1980, איז פּאָול ניודאָו פֿלוצלינג געשטאָרבן פון אַ האַרץ־אַטאַקע. געוועזן איז דאָס צוויי טעג

פּאָול ניודאָוו

נאָכדעם ווי עס איז געשטאַרבן זיין ליבע פרוי סאָניע, ווען ער האָט געמאַכט צוגרייטונגען דורכצופירן די לויה פּאַר זיין פרוי. זי איז געשטאַרבן נאָך אַ לענגערער קראַנקהייט, זונטיק, דעם 19טן אָקטאָבער 1980. זי איז געווען אַ טרייַע פרוי, מוטער און באָבע און איז געווען באַליבט אין דער גאַנצער משפּחה.

פּאָול (פּסח) ניודאָו, וועמענס פּריער־דיקער נאָמען איז געווען נעוואַדאָווסקי, האָט געשטאָמט פון אַ באַלעבאָטישער משפּחה אין דער אָמאָליקער ביאַליסטאָק. זיין שוועסטער, ראָזע נעוואַדאָווסקא, איז געווען אַ באַקאַנטע דיכטערין אין ביאַליס־טאָק און שפּעטער אויך אין ניו יאָרק.

סאָניע און פּאָול ניודאָו ע"ה זיינען געקומען קיין אָמעריקע אין יאָר 1938. דער אָנהויב דאָ פּאַר זיי איז ניט געווען לייכט, בייַדע האָבן געאַרבעט שווער און אין 1941 האָבן זיי געהאַט אַ טשיקן־פּאַרם. פּאָול איז אָבער שטענדיק געווען ענערגיש און אונטערנעמעריש און נאָך פיר יאָר איז דאָס פּאַרל געקומען קיין ניו יאָרק וואו פּאָול, צוזאַמען מיט אַ שותף, האָבן געעפנט אַ קליינע פאַבריק פון דאָמען־טאָשן. אַ דאַנק זיין ענערגישער אונטערנעמונגס־גייסט און שווערע אַרבעט האָט ניודאָו צום סוף דערגרייכט צו אַ גרויסער פאַבריק, מיט געהעריקע מאַדערנע אייניריכטונגען, וואו ער האָט באַשעפטיקט קנאַפּע צוויי הונדערט אַרבעטער.

פּאָול ניודאָו איז געווען אַן אינטע־ליגענטער און זעלבסט געבילדעטער מענטש, ער האָט ליב געהאַט מוזיק און געזאַנג, וואָס ער האָט אויך באַנוצט אין זיין אייגענעם לעבן. ער האָט אין דער אָמאָליקער ביאַליסטאָק געשפּילט אויף דער פּיאַנאָ, מיט דער באַוואוסטער אַרטיס־טישער גרופּע גילה רינה. אָט די אייגנ־שאַפטן האָט ער אויך פאַרגעזעצט אין אָמעריקע. ער איז געווען אויך טעטיק אין ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק. ווען עס איז באַלד נאָך דער מלחמה געשאַפן

סאָניע ניודאָוו

געוואָרן דער „קלוב ביאַליסטאָקער פריינד", איז ער געווען בראש פון די אַקטיוויטעטן און געהאַלפן מיט אַלעם מעגלעכן די נייַ־געקומענע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, די שווער־געליטענע און גראַטעוועטע פון היטלער'ן.

סאָניע און פּאָול ניודאָו ע"ה האָבן געהאַט אַן אָפענע הויז וואו קרובים, פריינט און חברים האָבן געפונען אַ וואַרעמע אָכסניה און גאַסטפריינטלעכקייט. פּאָול איז געווען אויסערגעווייַנלעך טאַלאַנטירט, ער האָט זייער פיין געשפּילט פּיאַנאָ און אין די לעצטע יאָרן אויך געשאַפן אַ גרויסע צאָל סקולפּטורן און בילדער. זיין סקולפּטור פון בן־גוריון אין בראַנז, איז אויסגעשטעלט אין תל־אביב'ער אוניווערסיטעט ספריה. און די סקולפּטור פון גאַלדע'ן, בייַ די פּיאַנערן־פרויען אין ועד הפּועל פון דער הסתדרות.

ליידער איז טראַגיש געווען דער סוף פונם לעבן פון דעם באַליבטן פּאָרל, סאָניע און פּאָול ניודאָו ע"ה. סאָניע איז געטראָפן געוואָרן פון אַ שווערער אומהיילבאַרער קראַנקהייט, און דער טויט האָט איר אַוועקגעריסן נאָך לאַנגע ליידן. פּאָול ווידער, זיצנדיק מיט זיין זון און איבער־חזר'נדיק קדיש ביים צוגרייטן די לוויה פּאַר סאָניע'ן, האָט ער פלוצלינג באַקומען אַ האַרץ־אַטאַקע. די גיכע הילף האָט אים גלייך אָפּגעפּירט אין שפּיטאָל, אָבער צוריק צום באַוואוסטזיין איז ער מער שוין ניט געקומען. מאָנטיק, דעם 20טן אָקטאָבער, איז געווען די לוויה פון סאָניען און דינסטיק דעם 21טן אָקטאָבער, איז פּאָול געשטאַרבן. זיין לוויה איז געווען דאַנערשטיק. זיי האָבן איבערגעלאָזט אין טרויער אַ טאַכטער מיט אַן אייַדעם און צוויי אייניקלעך, אַ זון און אַן עלטערען ברודער אין מדינת ישראל.

הנאהבים והנעימים בחייהם ובמותם לא נפרדו, יהיה זכרם ברוך.

מלך גור ע"ה

אין סעפּטעמבער 1980 איז נאָך אַ קורצער קראַנקהייט געשטאַרבן אין פיאַלעדעלפיע, אין עלטער פון 75 יאָר, מלך גור ע"ה. אַ געבוירענער אין ביאַליס־טאָק בייַ אַן ארבעטער משפּחה איז ער שטענדיק געווען אַ ליבהאַרציקער מענטש. ער האָט דורכגעמאַכט ליידן און פיין אין צייט פון דער צווייטער וועלט־מלחמה און

מלך גור

נאָך זיין קומען קיין אָמעריקע האָט ער דאָ אויפגעבויט אַ שיינע פאַמיליע. מלך גור איז געווען אַ טרייַער מיטגליד פון אונזער ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשן און שפּיטאָל. ער איז שטענדיק געווען צווישן די ערשטע צו העלפן ווען דאָס איז געווען נויטיק.

דער פאַרשטאַרבענער, האָט פאַר־תומ־ט זיין פרוי, ראָשעל, די טאַכטער רבקה'לע, און צוויי אייניקלעך, טעוול און שלום.

כבוד דעם אַנדענק פון מלך גור!

אברהם דאיען ע״ה

אונזערע חשובע לאַנדספרוי, חנה בערקאָוויטש, וועלכע וואוינט אין מיאַמי ביטש, האָט אונז צוגעשיקט די טרויעריקע נייעס וועגן דעם, אַז אין אַרגענטינע איז געשטאָרבן דער באַקאַנטער ביאַליסטאָקער לאַנסמאַן אברהם דאיען ע״ה, אין עלטער פון 77 יאָר.

אברהם דאיען, וועלכער איז געבוירן געוואָרן ביי אַרעמע עלטערן אין ביאַליסטאָק, האָט דורכגעמאַכט פיל אין זיין קינדהייט ביז זיינע געטרייע אַנקעל, טאַנטעס און קאָזינס, די סיקאָרסקיס, האָבן אים אַריבערגענומען קיין אַרגענטינע אין די דרייסיקער יאָרן. דאיען איז אַוועק־געפאָרן אין די פאָרווערפענע קעמפס פון טשאַקאָ, און דאָרט האָט ער אויפגעבויט זיין נייעם לעבן. אין צווישנצייט האָט ער געהייראָט מיט דער ביאַליסטאָקערין, חנה ציגעלניצקי, און ביי זיי זיינען געבוירן צוויי קינדער, אַ זון פייוול און אַ טאָכטער דבורה. די טיר פון זייער הויז איז געווען אָפּען פאַר אידישע קולטור מענטשן, שרייבער, אַקטיאָרן און אַנדערע.

אברהם דאַיען

אין יאָר 1953 האָט די משפּחה זיך אַריבערגעצויגן קיין בוענאָס אייַרעס, וואו אברהם איז אויך דאָרט געווען טעטיק אין דעם ביאַליסטאָקער פאַרבאַנד, ביז דער לעצטער מינוט פון זיין לעבן. דער פאָרשטאָרבענער האָט פאַר־״תומ״ט זיין פרוי, חנה, דעם זון פייוול און די טאָכטער דבורה, מיט זייערע פאַמיליעס. כבוד זיין אַנדענק!

אריה־לייב פאַיאַנס ע״ה

וועג מיר גייען צום דרוק מיט דער איצטיקער „ביאַליסטאָקער שטימע״, האָבן מיר באַקומען די טרויעריקע נייעס פון מדינת ישראל, אַז דאָרט איז געשטאָרבן אין עלטער פון 84 יאָר דער פּראָמינענטער געלערנטער און באַוואוסטער ביאַליס־טאָקער לאַנדסמאַן, אריה־לייב פאַיאַנס ע״ה. א ענויע אַפשאַטונג וועגן דעם נפטר וועלן מיר ברענגען אין קומענדיקן נומער. „ב. ש.״.

חיים גליק ע״ה

נאָך א קורצער און שווערער קראַנקהייט איז אין מדינת ישראל געשטאָרבן, דעם 4טן אויגוסט, 1980, דער ביאַליסטאָקער לאַנדס־מאַן חיים גליק ע״ה. ער איז געווען גוט באַקאַנט אַלס האַרציקער מענטש, וועלכער האָט שטענדיק אַרויסגעוויזן פריינטשאַפט צו אַנדערע און געהאָלפן נויטבאַ־דערפטיקע.

וועג די געראָטעוועטע אידן פון היטלער׳ן זיינען נאָך דער צווייטער וועלט־

חיים גליק

מלחמה אַנגעקומען קיין ישראל האָט חיים גליק, מיט זיין פרוי שושנה, פיל געהאָלפן די געקומענע פליטים. האָט שטענדיק אויך געשטיצט מיט א ברייטער האַנט פאַרשידענע אידישע נויטבאַדערפטיקע צוועקן.

חיים גליק ע״ה האָט איבערגעלאָזט אין טרויער זיין פרוי, שושנה, ווי אויך צווי טעכטער, רבקה און מרים, מיט זייערע משפּחות. דער פאַרשטאָרבענער האָט אויך פאַר־״תומ״ט זיינע דריי בריידער פאול. דזשעק און דוד, ווי אויך זיינע דריי שוועסטער ליווא, פרומע און אידא מיט זייערער משפּחות.

כבוד דעם אַנדענק פון חיים גליק!

רית זייצעוו ע״ה

רות זייצעוו איז געשטאָרבן מיטוואָך דעם 10־טן סעפּטעמבער, ערב ראש השנה, און איז געבראַכט געוואָרן צו איר אייביקער רוה זונטיק, דעם 14־טן סעפּטעמבער אויף דער ביאַליסטאָקער קרקע פון „בית דוד״ בית עולם אין לאַנג איילענד.

רות זייצעוו (איר מיידלשער נאָמען — ניעוואַדאָווסקי) איז געבוירן געוואָרן אין ביאַליסטאָק אין א פאַרמעגלעכער אינטע־ליגענטער משפּחה. די עלטערן האָבן געפירט א טראַדיציאָנעל־אידיש הויז. שבתים, יום טובים, תעניתים זיינען פרום אָפּגעהיט געוואָרן און די היים איז געווען באַהויכט מיט אידישן גייסט.

רות האָט געקראָגן א טראַדיציאָנעל־אידישע און וועלטלעכע בילדונג. זי האָט געענדיגט א פּוילישע גימנאַזיע.

רות זייצעוו

רות איז געקומען אין אַמעריקע אין 1927. אויסער איר אַרבעט האָט זי דאָ פאַרגעזעצט איר בילדונג. זי איז אויך געווען אַקטיוו אין אידישן געזעלשאַפטלעכן לעבן, פריער אין דער אידישער קולטור געזעלשאַפט און נאָכדעם אין אידישן קולטור קאָנגרעס. זי איז אויך געווען טעטיק אין בני־ברית, מאַשאַלן טשאַפטער, וואו זי האָט פאַרנומען אַן אַנפירנדע פאָזיציע אַלס וויצע־פרעזידענטין פון אידישער דערציהונג.

רות לאָזט איבער אין טרויער אין מאָן גרשון, א טאָכטער אַליס און דריי אייניקלעך יהודית, דוד און יוסף.

כבוד איר אַנדענק!

דינה איזבוצקי ע״ה

פון ישראל האָבן מיר זיך דערוואוסט אַז פרייטאָג, דעם 26־טן סעפּטעמבער, 1980, איז געשטאָרבן דינה איזבוצקי אין עלטער פון 82 יאָר.

זי איז געבוירן געוואָרן אין ביאַליסטאָק צו אברהם יוסף און שרה גאָלדפאַרב, וועלכע האָבן געוואוינט אויף זאַמענהאָף 27.

זי האָט געהאָט א טאָכטער עלא, וועלכע

דינה איזבוצקי

איז געפאָלן אַלס א אָפּיצירין אין דער ישראל אַרמיי אין דעם באַפרייאונגס־קריג פון 1948. די פאַמיליע איזבוצקי וואוינט אין ישראל די לעצטע 47 יאָר.

די פאַרשטאַרבענע לאָזט איבער אין טרויער איר מאָן, אריה, א זון, אברהם, וועלכע וואוינען אין חולון, און די פאַמיליע.

כבוד איר אַנדענק!

Compliments of

O. K. SANITARY PRODUCTS

•

933 STANLEY AVENUE

Brookyn, New York 11208

272-7600

S. BERTRAM INC.

Distributors of

Fresh Dairy and Institutional Products

•

329 Greenwich Street

New York, N.Y. 10013

925-6560

COMPLIMENTS

OF

LOEB & TROPER

Certified Public Accountants

270 Madison Avenue

New York, N.Y. 10016

TELEPHONE: (212) 388-6745

Bedford Office Supplies Co., Inc.

251 LEE AVENUE

BROOKLYN, NEW YORK 11206

WE CARRY A COMPLETE LINE OF

OFFICE SUPPLIES

COMMERCIAL STATIONERY

BLUMBERG LEGAL FORMS

OFFICE FURNITURE

BUSINESS MACHINES

SALES - SERVICE - REPAIRS

BOOKKEEPING SUPPLIES

PRINTING

PROMPT DELIVERY

MAX JACOBS, *Representative*

The Finest in Bronze Tablets

W. & E. BAUM BRONZE TABLET CORP.

524 WEST 43rd STREET

New York, N.Y. 10036

Telephone: BRyant 9-5341

S. LUNDY'S SONS, Inc.

Kosher Meats and Poultry

934 NORTH 3rd STREET

Philadelphia, Pa. 19123

215-627-2050

Ⓤ GLATT

Travel — Package Tours — Hotel Reservations

Israel, Europe, South America and World Wide, also the United States, Mexico & Caribbean

Organizers of 4th Bialystoker Tour to Israel in 1981

Moving to Israel — Contact Mrs. Rosenthal for:

Appliances, Crating, Shipping & Insurance at the most reasonable rates.

For all your needs contact one of the oldest & most reliable travel agencies:

MAX ROSENTHAL
TRAVEL BUREAU, INC.
853 Broadway (near 14th Street)
New York, N.Y. 10003 (Room 410)
Tel. 674-3382-3
Closed Saturdays & Holidays; Open Sundays

HARDWARE MART

•

244-6 W. 14th Street

New York, N.Y. 10011

GEORGE CAU
Medical Labor Relations Services
•
P.O. Box 65
Chappaqua, N.Y. 10514

GREETINGS FROM
KOBRICKS COFFEE CO., INC.
71 North Moore Street
New York, N.Y. 10013

Compliments of
A FRIEND

COMPLIMENTS OF
A FRIEND

COMPLIMENTS OF
A FRIEND

Compliments of
•
A FRIEND

Greetings from
5th AVE. FISH MARKET, INC.
157 — 5th Avenue
Brooklyn, N.Y. 11217
NE8-1917 NE8-1937

DR. BROWN'S BEVERAGES

College Point, N.Y. 11356

Compliments of

GNESIN & RUBIN
SAFETY GROUP SERVICE CO. INC.

93 Worth Street

New York, N.Y. 10013

DR. MORRIS J. LIPTON
Optometrist

129 East Broadway

New York, N.Y. 10002

COrtlandt 7-1787 - 1788

Maintenance Service *House Plants*

J & L LANDSCAPING, Inc.
702 Caton Avenue
Brooklyn, N.Y.
Phone: 438-3199

Garden Supplies *Sidewalk Trees*

CAPITAL SUPPLY COMPANY

•

111 Eighth Avenue
New York, N.Y. 10011

629-2735 444-6475

F. NORTMAN CORP.
Institutional Groceries - Condiments
Caterers' Supplies Our Specialty
Restaurants - Hotels - Institutions Supplied

894 E. 52 Street

Brooklyn, N.Y. 11203

Harvey Nortman Bella Nortman

THE CAKE STYLISTS, Inc. ®

Creators Of The Finest In
Wedding, Bar Mitzvah, Specialty and Party Cakes

56-64 — 58th Place

Maspeth, N.Y. 11378

Phones: 894-3494 — 894-3495 — 894-3496

Compliments of

MEAD JOHNSON and CO.

Nutritional Division

Evansville, Indiana

GOTHAM EXTERMINATING CORP.

241 East Broadway

New York, N.Y. 10002

Compliments of

GARY LASS

EDWARD BOKER, Inc.

At this place since 1914 **GR 7-4908**

BLEVITZKY BROS., Inc.

MONUMENTS

■

210-212 FORSYTH STREET

(near Houston Street)

New York, N.Y. 10002

ARTHUR BLEVIT

Members of Bialystoker Home for the Aged

Compliments of . . .

POMERANTZ PAPER CORP.

350-37th Street

Brooklyn, N.Y. 11232

499-2722

PARK SURGICAL COMPANY, Inc.

The Medical Department Store

5001 NEW UTRECHT AVE.

(corner 50th Street)

Brooklyn, New York 11219

GEdney 6-9200

FALLS POULTRY CORP.

Kosher Poultry Ⓤ

4184 PARK AVENUE

Bronx, New York 10457

464-4268 Est. 1932

Hy Goldfine

G & R KOSHER FOODS

Penn South Kosher Meat & Poultry, Inc.

STRICTLY בשר כשר *KOSHER*

MEAT • POULTRY • PROVISIONS

Suppliers to Camps, Hotels and Restaurants

G. and C. BAKERY

•

155 DIVISION AVENUE

Brooklyn, New York

Telephone: ST 2-0180

CLOSED ON SATURDAYS

YING LEE LAUNDRY CO.

1069 Flushing Avenue

Brooklyn, New York

•

We serve nursing homes

and other institutions

Phone: (212) 435-3900

JOYCE FIREPROOF DRAPERIES, INC.

3802 14th Avenue

Brooklyn, N.Y. 11218

Joyce B. Rosen

- *DRAPERIES*
- *CURTAINS*
- *WINDOW SHADES*
- *VENETIAN BLINDS*
- *BEDSPREADS*
- *LIGHTPROOF SHADES*

All of the above Fireproof

Suppliers for Bialystoker Home and Infirmary for the Aged

GRAMERCY

CHAPELS, Inc.

Established 1907

ABRAHAM BLAU
Gramercy Chapels, Inc.

PARKWAY-SCHWARTZ
Gramercy Chapels, Inc.

ZION MEMORIAL
Gramercy Chapels, Inc.

SERVICES CONDUCTED THROUGHOUT THE METROPOLITAN AREA INCLUDING BERGEN, NASSAU, ROCKLAND, AND WESTCHESTER COUNTIES.

477 - 6334

226 - 1617

LOCAL NUMBERS IN FLORIDA

MIAMI — MIAMI BEACH 868-1029

FT. LAUDERDALE AREA 463-8844

EXECUTIVE OFFICES

152 SECOND AVENUE

NEW YORK, N.Y. 10003

GOREN & GOREN Ltd.

Imaginative Insurance Planning

•

285 Madison Ave.

New York, N.Y. 10017

899-4207

Morris Steinberg
Registered Representative

MONY
The Mutual Life Insurance Company of New York
350 Jericho Turnpike, Jericho, New York 11753
(212) 895-0297 - (516) 935-3521

Howard J. Busloff, CLU
Registered Representative

MONY
The Mutual Life Insurance Company of New York
350 Jericho Turnpike, Jericho, New York 11753
Bus.: (516) 935-3521 - (212) 895-0297 - Res.: (516) 822-3088

Compliments of

A. R. FUELS, INC.

2125 Mill Avenue

Brooklyn, N.Y. 11234

Oil Suppliers for Bialystoker Home

In Memoriam

FANNIE TARLOFSKY

On Thursday, September 25, 1980, Fannie Tarlofsky passed away at the age of 93.

Mrs. Tarlofsky's husband, the late Elly Tarlofsky, was the President of the Bialystoker Center and Home for the Aged for ten years preceding his death in November, 1976. Both Mr. and Mrs. Tarlofsky were very dedicated members and supporters of this institution for many years, Mrs. Tarlofsky having

Fannie Tarlofsky

joined the Bialystoker Ladies Auxiliary more than 50 years ago.

During the time her husband was a resident of the Bialystoker Home in the last months of his life, Mrs. Tarlofsky was also a resident here and the Home was pleased to be able to serve them during their time of need.

She is survived by her son and daughter-in-law, Arthur and Ethel Tarlowe, her daughter and son-in-law, Frances and Robert Nelson, her daughter-in-law, Sybil Tarlowe, grandchildren and great-grandchildren.

Our officers and directors extend heartfelt condolences to the bereaved family.

HONOR THE MEMORY OF YOUR LOVED ONE WITH A PLAQUE IN OUR SYNAGOGUE

TILLIE KALMENS

In February, 1981, Tillie Kalmens, mother of our member, Gloria Messer, passed away.

Mrs. Messer is the widow of our devoted Bialystoker *landsman,* the late Berel Messer, who was a survivor of the concentration camps.

We extend condolences to Mrs. Messer on her mother's passing.

CECIL SCHIFF

On Wednesday, September 10th, 1980, *erev* Rosh Hashana, Cecil Schiff died after a brutal assault in his home by unknown assailants.

Mr. Schiff was the husband of our devoted member, Gertrude Schiff, a Bialystoker *landsfrau.* In addition to her, he is survived by a daughter, son-in-law and grandchildren. Our officers and directors express their heartfelt condolences on this most tragic loss.

SYLVIA GORDON

On Wednesday, September 3rd, 1980, Sylvia Gordon passed away at the age of 73.

Mrs. Gordon was a sister of our esteemed Director and Bialystoker *landsman,* Bernard Kaganowski, who has been associated with the Bialystoker Center and Home for many years.

In addition to Mr. Kaganowski, Mrs. Gordon is survived by a son, Ben, daughter-in-law, Lillian; a daughter and son-in-law, Florence and Leon Spielman, and three grandchildren, Ted, Glenn and Gail.

We extend heartfelt condolences to the bereaved family.

FANNIE ERENTHAL

In November, 1979, Fannie Erenthal passed away after a brief illness. We apologize for this belated obituary notice.

Mrs. Erenthal, a resident of the Lower East Side, was a devoted officer and member of the Bialystoker Ladies Auxiliary, who served as the hostess for the ladies at their Monday meetings. She was a warm, considerate and outgoing person who lent a personal touch to these proceedings.

The officers and members of the Auxiliary will long remember her.

SIDNEY RASHBAUM

On Thursday, September 4, 1980, our devoted member and generous supporter, Sidney Rashbaum, passed away.

He was the youngest son of the late Bernard and Rose Rashbaum, whose memories are perpetuated with memorial plaques in our synagogue. His mother was a member of our Board of Directors and very active in the Bialystoker Ladies Auxiliary all her adult life. Because of

Sidney Rashbaum

her, her children, and especially her son Sidney, were very interested in the welfare of the Home. He was particularly supportive in encouraging members of his family and friends to purchase tickets for our Annual Theatre Benefits. Moreover, he was a constant donor to all of the Home's numerous charitable causes.

Sidney Rashbaum is survived by his wife, Hannah, his son, Bernard and sister, Sally Haims.

The officers and members of the Bialystoker Center and Home mourn his passing and pray that his family will know of no further sorrow.

Mayor Micha Goldman of Kfar Tabor Expresses Appreciation to our Center

January 7, 1981

Dear Mr. Rybal:

Two months have passed since I returned to Israel from the Bialystoker Home in New York. There isn't a day that goes by when I fail to remember the warm reception given to me when I arrived at the Home — by your, your wife Molly, Rabbi Kronick, Mr. Schachter and, most memorably, by your President, Mr. Solasz and his dear wife.

I also vividly recall the lovely time I spent at the Hollis Hills Jewish Center on Saturday, November 8th, in honor of Mr. Solasz and the Testimonial Dinner at the Sheraton Centre launching the Rose and Sam Solasz Medical Center in Kfar Tabor which has, as you know, already begun functioning for the people of our town. Let me add that your personal contribution to establishing this vital facility cannot adequately be described in words. You and your wife may well be proud of the strong bonds you have forged between the citizens of Kfar Tabor and the Bialystoker *landsleit* through the Rybal Day Care Center for children which will serve as an everlasting monument to your generosity of spirit.

I look forward to greeting you and the Bialystokers at the forthcoming dedication cermonies of the Medical Center.

With best wishes to Molly from my wife and children, as well as from the people of Kfar Tabor to the Bialystoker *landsleit,* I remain,

Sincerly,
Micha Goldman
Mayor of Kfar Tabor

VOLUNTEER APPRECIATION TEA

We recognized the employees on December 18, 1980. However, there was another group of people we wanted to thank: our very special Volunteers, without whom the Activities Program could not be as rich and diversified as it is.

We respect the Volunteers' qualifications and commitment and we expect from them the same punctuality, adherence to rules and understanding of the philosophy of the department as we do from staff. The fact that they don't get a pay check at the end of the week is irrelevant.

When this year's Volunteer Appreciation Tea was discussed at the Residents' Council meeting, it was unanimously agreed that our Volunteers deserve the best we can offer, "pin-cushions", of course. By then, everyone was so experienced and efficient, that it was child's play to produce a dozen more. Residents also made a variety of "no bake" cookies, to supplement the special cake, provided by Mrs. Skorka, and a beautiful paper flower for each Volunteer. On a more official note, Mr. Schachter, our administrator, presented each Volunteer with a certificate of appreciation. The party was held in the auditorium on January 29th, and was an unqualified success.

Volunteers honored (in alphabetical order): Martha Ambus, Bella Cooper, Rose Falkenstein, Regina Feit, Helen Frieberg, Sal Kalin, Anne Koslin, and Frances Paolucci. Also honored was Lena Bazen, who brings us cotton with which we stuff pillows, and helps with crocheting.

We are happy to announce that two new Volunteers joined the program: Esther Ostroff, former teacher of voice and instrumental music at Seward Park High School and Hilda Walack, a whiz in crafts, whose warm personality already endeared her to residents and staff.

The group of "Bais Yaakov" students and "Bnos" leaders, who come every Saturday to sing and visit on all floors, could not attend the party. Also absent were the warm, dedicated people who run the "Adopt a Grandparent" program every other Sunday, write letters and call their adopted grandparents during the week.

We would also like to thank all the musicians, singers and organizations who bring us free entertainment and last but not least Rabbi Kronick, Mr. Harry Feinberg and Mr. Izaak Rybal, who enrich the program with the Torah class, taped and recorded music sessions and News of the Week lecture, respectively.

The Jerry Mink Fund for the Remaining Jews in Bialystok

We are pleased to report that when Mr. Yechezkel Mink, also known as Jerry Mink, visited the Bialystoker Center, he made a very substantial donation to the fund in his name to assist the handful of remaining Jews in Bialystok today. The readers of the *Stimme* know that Mr. Mink established this fund several years ago and has faithfully replenished it every year so that these poor, sick *landsleit* still living in Bialystok will have some additional assistance and moral support.

Bialystoker and Vicinity Club in Miami Beach Holds Yizkor Assembly

On Sunday, February 8, 1981, the Bialystoker and Vicinity Club in Miami held the 38th Annual Memorial Meeting in tribute to the 60,000 Jewish martyrs from Bialystok and environs during the Nazi Holocaust.

Aron Fainman, Secretary, chaired the convocation, reminding the audience that world Jewry should never forget the Holocaust, which destroyed one-third of our people. We should all support the State of Israel as our best hope for the future.

Benjamin Abelski, *landsman* from Chicago, delivered an interesting and stirring address.

Mira Soer, a Bialystoker from Canada, read a poem she wrote, titled "Shmulek", dedicated to those who lost loved ones during the war. Mrs. Benjamin Abelski recited a poem written by her husband.

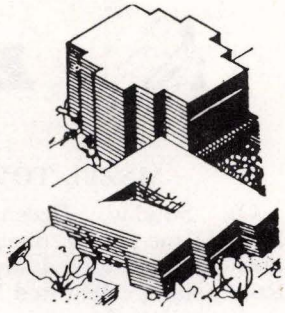
Sam Chuden, President, moved the audience with his powerful words.

Sol Langlieb, *landsman* from New York and Miami, made the appeal, with the assistance of Nettie Dobryman of Chicago and Leah Chuden. A significant sum was raised. A donation of $500 was sent to our Center in New York on the occasion of our Yizkor Assembly, March 29th. Joseph Dobryman and Alex Utianski conducted the auction for six candles in memory of six million Jewish martyrs and one candle honoring Israeli soldiers who fell in battle protecting the Jewish State.

Cantor Joseph Pietkowski chanted religious hymns during the candle lighting, recited memorial prayers and ended by leading everyone in singing the Partisaner Hymn.

OUR HOME AND ITS ACTIVITIES FOR THE RESIDENTS

by Mifa Rogoff, Activities Director

The Activities Department was faced with a crisis in the fall of 1980. The CETA Artists' Project was terminated. With a cut in the budget, with a stroke of a pen — artists in residence, workshop leaders, musicians, dancers, actors, puppeteers and magicians disappeared into thin air. After three years of plenty we were faced with famine.

* * *

We worked very hard to motivate our residents to participate and enjoy the various Arts. Once they became accustomed to a rich, diversified program, it seemed cruel to deprive them of it. We simply could not eliminate the music, song and dance workshops. We could not stop publishing the *Zeitung,* the residents' magazine. We believe that no matter what the obstacles are, the program should expand, get better every year, certainly not get worse. So, we began looking for capable work-study students and talented volunteers. With God's help and our determination, we found both.

* * *

Mr. Harry Feinberg, Executive Director of the Home, volunteered to do a weekly taped or recorded music program. Mr. Feinberg is a professional cantor. However, during the workshops, he sometimes succumbs to the residents' pleas, gets carried away by his own enthusiasm and breaks into song, to everyone's delight.

* * *

Sally Weiler, Activities Assistant, agreed to collect material, edit the *Zeitung* and put it to press, in addition to her regular duties.

* * *

Jeanne Speier, Master's degree dance therapy student at Hunter College, gives dance-movement workshops two evenings a week and all day on Sunday. She has a work-study grant and costs the Home very little money.

Esther Ostroff, teacher of vocal and instrumental music, has retired from Seward Park High School and now teaches piano at the Stuyvesant Adult Center. She performs for the Mayor's Sunshine Project and gives recitals on her own. Esther was persuaded to lead a music-song workshop, every Wednesday, on a volunteer basis.

* * *

With all this help, we managed to preserve our program. We even added something new: a "Wheelchair Folk Dance" which patients enjoy very much. This program requires as many helpers as patients, so we have been doing it only once a month, so far. However we are looking for more volunteers and we are trying to enlist the assistance of some of our healthier, stronger residents. As soon as we get enough "pushers", we shall do it more often.

* * *

Neither are we doing badly in the "Entertainment" department. Since we have a very appreciative audience, a beautiful auditorium and a good piano, many young musicians come to play for us, as a dress rehearsal, before their scheduled concerts.

* * *

We still get one professional singer a month from the B'nai B'rith Lodge for the Performing Arts and the Louis Braille Foundation.

* * *

The New York City Department of Cultural Affairs provides us with at least one very good entertainer a year. Hospital Audiences, Inc. sends us excellent programs as often as they are able. We share the cost of expensive movies with the Home of the Sages and thanks to the Helena Rubinstein Fund, we can afford to hire professional entertainment whenever necessary.

No one at the Bialystoker Home has to sit idle, be lonely or vegetate. These are programs that promote creativity, manual dexterity, active participation and enjoyment. There is something stimulating, educational or just pleasant for the residents to do every day.

* * *

The yearly Staff Appreciation party started out several years ago as a very modest affair. However, either because residents feel that nothing is good enough for the people who take care of them, (particularly since the handmade gifts are in lieu of tipping, which is forbidden), or due to the ambition of Activities Staff, or rather, a combination of both, the gifts became more elaborate, each year.

This year, Julie Leo, Activities assistant in charge of "Crafts", designed a beautiful pin cushion. She warned us that it would take hours to cut, pin, press and baste each one, before the residents could sew it. By the time we realized that we needed sixty-nine of them, it was too late to stop. Staff and residents were in love with the sample: nothing else would do. As the deadline approached, the sense of purpose and the excitement rose. Residents came to extra craft sessions, willingly. Some worked in their rooms, everyone pitching in. We had an assembly line going and the residents, many of whom had earned their living in the needle trade, claimed that Mifa Rogoff could have made a fortune as a forelady in a sweat shop. It was a gargantuan task but well worth it. Never before has there been such a spirit of camaraderie, such a sense of accomplishment and pride in achievement. It was a great project, but we are worried already. How can we possibly surpass it next year?

HAPPY EVENTS

MAZEL TOV

On Sunday, December 28th, 1980, Diane Solasz, daughter of our President and First Lady, Sam and Rose Solasz, celebrated her engagement to Dr. Matthew Kudish at Ripples on the Cove, Whitestone, New York.

Attended by a large group of family members, friends, business associates of Mr. Solasz and a sizable

Diane Solasz and Dr. Matt Kudish

delegation from the Bialystoker Center and Home, this memorable affair was most joyous and lively.

Diane is a student at the S.U.N.Y. College of Optometry. Matthew plans to spend his internship at a major hospital in New York. A December, 1981 wedding is planned.

Our officers and directors extend best wishes and hearty felicitations to the engaged couple as well as to their parents and families.

MAZEL TOV

We extend hearty congratulations to Allan and Dina Arker, on the birth of their first child, Amanda Brook, in February, 1981.

The child's grandmother is Ray Arker Feigenblatt, a member of our Board of Directors, and her grandfather was the late Aron Arker, our Director.

Our officers and directors offer best wishes to the family. May the parents and grandmother enjo much *nachas* from this child in th future.

BAS MITZVAH

On Saturday, November 8th, 1980, Jennifer Gering celebrated her Bas Mitzvah.

Miss Gering, daughter of our wonderful members, Sheldon and Sue Gering, demonstrated the skills she has acquired in the course of an intensive Jewish religious education. Many family members and friends attended.

Jennifer Gering

Jennifer's grandmother is Edith Gering, the widow of our late Director and one of the founders of the Club of Bialystoker Friends, George Gering. Our readers may know that the central dining room in the Bialystoker Home was remodeled and dedicated to George Gering by his wife and children.

We await the Bas Mitzvah of Jennifer's younger sister, Rachel, in April, 1982.

Our officers and directors extend a hearty Mazel Tov to the Gering family.

MAZEL TOV

In February, 1981, Abraham and Lisa Beren became the proud parents of their first child, Jordana Beren. The grandparents are Jacob and Kay Beren, members of our Board of Directors.

Our officers and directors extend hearty congratulations to the parents and grandparents. May they enjoy much *nachas* from this new addition to their family in the future.

MAZEL TOV

On Saturday, January 10th, 1981, Brian Wilensky celebrated his Bar Mitzvah.

Brian is the son of Barry and Arlene Wilensky, the grandson of our devoted member for many years, Pearl Wilensky of Deerfield Beach, Florida and the great-grandson of our late Director and Vice President of the Bialystoker Ladies Auxiliary for many years, Nettie Wagman.

A lovely reception was held for the family and friends at the Huntington Town House on Sunday, January 11th.

We extend our best wishes to the Wilensky family. May they have much *nachas* from the Bar Mitzvah boy.

MAZEL TOV

In August, 1980, Steven and Natalie Schubak became the parents of Ross David Schubak.

The grandparents are William and Barbara Schubak, members of our Board of Directors.

To the Schubak family our officers and directors extend hearty congratulations on this new addition to their ranks.

CONGRATULATIONS

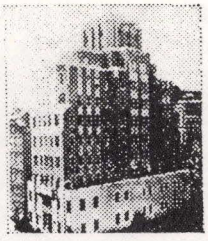
On Monday, March 9th, Benjamin Kremer was born to Billy and Priscilla Kremer.

He is the fifth grandchild of our esteemed Trustees, Mike and Anna Kremer. In the last few years, Mike Kremer has become active on our Board of Governors and Finance Committee, his voice of wisdom and business acumen lending added effectiveness to our deliberations. Mr. Kremer is also a top officer of the Club of Grodner Friends, which has drawn closer to the Bialystoker Center in recent years.

Our officers and directors extend best wishes to the parents and grandparents of the new baby. May they have much *nachas* from him.

OUR INSTITUTION

PASSOVER

Our Home prides itself on the traditional *Seder* observances to be conducted by Cantor Martin Weil, with the participation of our residents. In our impressively decorated dining room, the elderly gather around the customary *Seder* table — cups of wine, *matzoth*, bitter herbs and *haggadoth* underscoring the Passover celebration. No doubt our occupants recall sentimentally the *Sedorim* they conducted in their own homes not long ago.

Many wonderful supporters of our Home help make our *Sedorim* possible by their generous contributions.

MAOS CHITIM

We convey our sincere appreciation to all who answered our appeal for Maos Chitim. Our aging residents are able to celebrate the *Sedorim* with this assistance.

The poor in our community also benefit from the many kind donations given by our contributors. Most importantly we send money orders to *landsleit* in need residing in Israel and Bialystok.

ANNUAL MEMBERSHIP DUES

We thank all our members who promptly sent in their membership dues. Our institution is fortunate to have so many devoted members ready to assist our elderly, infirm residents, as well as other needy individuals.

We ask that those who have not as yet sent in their dues to do so as soon as possible, and also to recruit your family and friends to join our membership ranks in furthering the sacred and noble work of this organization.

BRING IN NEW MEMBERS TO THE BIALYSTOKER CENTER AND HOME!

ANNUAL MEMBERSHIP MEETING

Our Annual Membership Meeting took place Sunday, March 15, 1981, simultaneously with our Purim party.

All members who attended elected new Directors of the Bialystoker Center and Home for 1981-82.

CLOSING MEETINGS

The Closing Meeting and Installation of Officers for 1981-82 will be held Sunday, May 31, 1981 at 1:00 P.M. in our Home.

All officers and directors are invited to attend. A full dinner and concert will be featured.

A WORTHY TRADITION

Our Trustee and Ladies Auxiliary President Rose Finkelstein is continuing the tradition of her late uncle, David Rosenbloom and her departed mother, Yetta Finkelstein, of donating two cases of Passover wine to our Home. We warmly thank her for her thoughtfulness.

RELATIVES SOUGHT

Miriam Steinbock is seeking information about her maternal grandfather, Louis Bachrach, born around 1892 in Bialystok. He was the son of Nathan Bacharach and Mary Cogan, and the brother of Joe, Jack, Harry, Phil, Willie, David, Fanny, Celia, Tybil and Flora. He came to the United States in the early 1900's and lived in New York. He died in 1968.

Ms. Steinbock would like to know when he came to the U.S., when he became a citizen, what the family did for a living, both in Bialystok and the United States. Furthermore, she would like to know why the Bachrachs came to the U.S. and anything else that might be relevant.

Miriam Steinbock may be contacted by letter at 1707 Grant Street, Berkeley, California 94703.

PEOPLE SOUGHT (KARTOFLEWITZ AND BENDAR FAMILIES)

In connection with investigating an estate, the family members of Label Kartoflewitz and Keila Bendar are being sought.

They had a son, Benjamin Kart. He is now deceased. His wife's name — Ida. They had two daughters. One was named Lillian — the name of the other is unknown.

A younger son, born May 15, 1900, in Poland, was named Max Kart. He married Chivalish also known as Cvoleh or Clara. They were married in Bialystok and had son there named Isidore. At that time, they were using the name Kartoflewitz. Isidore was born about 1921. Max and Clara divorced and Maxi is now deceased.

Benjamin and Max both lived in New York. Benjamin lived at 202 East 95th Street, Brooklyn. Max and Benjamin both had clothing stores there on Elizabeth; Benjamin also had one at 403 West 42nd Street.

Any information our readers may have concerning these families should be forwarded to:

Roberta K. Garrett
c/o American Research Bureau
846 Sunset Boulevard
Los Angeles Calif. 90012

FRIENDS SOUGHT

Sidney Katz wishes to locate good friends who belonged to one of the Bialystoker organizations. Their names are Louis and Rebecca Gold who lived in the Bronx about 40 years ago and had three children named Gerald, Shirley and Anita. Mr. and Mrs. Gold were Bialystokers.

Anyone with information on their present whereabouts should contact Sidney Katz, 18908 Tributary Lane, Gaithersburg, Maryland 20760.

Nancy Hutter comforting Morris Bulgach as part of Adopt a Grandparent program.

Adopt a Grandparent Program Instituted at Bialystoker Home

(Editors Note: The following excerpts appeared in an article in the November/December Review, *a magazine published by EST, Erhard Sensitivity Training organization):*

Charles is one of the long-time residents of the Bialystoker Home for the Aged in lower Manhattan who have made some dramatic changes in their lifestyles in the last year or so. Not long ago, 80-year-old Charles was habitually unkempt, isolated, and withdrawn. People knew he was intelligent, because he was always reading scientific magazines and cutting out articles, but he allowed no one to befriend him, or even to have a conversation with him. Then one day Betty, a schoolteacher visiting the home as part of a program called Adopt a

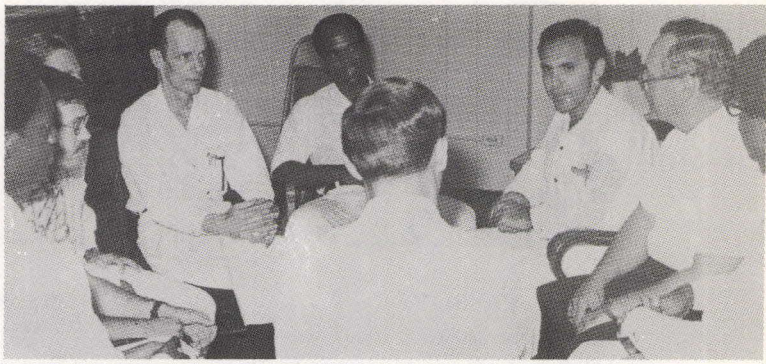
Jim Durgin with Helen Weinstein.

Grandparents/Share a Lifetime, went over to Charles and started talking — and Charles talked back.

"I don't know what it was," says Bella May, the founder of the Adopt a Grandparent program, "but Betty found the key, and Charles completely opened up to her. After that, he cleaned up his act. Now when Betty goes to visit, he's wearing clean pants and a neat shirt. When we had our meetings on the eighth floor, he would find an excuse to be there and sit with us. Sometimes the meetings got intense; we would curse sometimes, and he loved it. He's a different man. He runs around the Home like he's mayor. Once when we said goodbye to Charles, he told me, "I've found a friend. It's going to be a good year for me."

Adopt a Grandparent was a huge success at the Bialystoker Home, with participants, grandparents, and the staff of the home. Based on one-to-one relationships, the program ran on very little money and expenses — supplied mostly by the participants themselves and very little formal organization.

The success seemed to be a mandate for expansion. Bella and other participants formed a central committee to go and form a relationship with another home, leaving a working committee behind to handle the Bialystoker Home.

Benjamin Lach (second from right) participates in Psychology Society meeting.

Benjamin Lach Reports on Activities of Psychology Society

The Psychology Scholarship Society (PSS) is now in its fourth year of operation. From the meager beginning of less than 10 members (Walls Unit's students attending Sam Houston State University, majoring or minoring in psychology), today the Society boasts over 35 members.

In the early beginning of the Society's history, a monthly meeting was held, in which a guest speaker would share his area of expertise. At the conclusion of the speaker's session, the membership would applaud his presentatation and leave the hall until the next meeting. The president of the Society was the only person responsible for the publication of an annual newsletter, *Positive Feedback*. Today new procedures have been adopted by the Society.

Membership in the Society has been opened to qualified Lee College students. The annual publication has been converted to a more interesting publication, a new editorial staff has been assigned, all for the purpose of making this publication more readable.

In addition to the monthly meetings, which the Society membership participates in, and quarterly publication, Dr. Jimmy Shaddock and Mr. John Marshall of the Walls Unit's Psychological Services are looking into the possibility of helping the membership conduct academic research projects. The research projects will be designed to provide members with practical experience in conducting research and then have it published. Those members who may pursue graduate studies in psychology will benefit greatly from their experiences in participating in the Society's programs.

Doing time in prison must not be for naught. Being a member of the PSS is just another means by which one may enhance his time behind bars more productively, so that tomorrow will be more appealing.

Benjamin Lach, President

PHILIP NOVICK

Philip Novick, one of the pillars of the Bialystoker Center and Home since its founding, passed away on Thursday, January 1, 1981 in his 91st year.

No one can truly claim to know about the history of our institution without being aware of Mr. Novick's monumental contribution to its growth and development. Born in Bialystok in 1890, he was brought to America at the age of two by his father, Samuel Novick. When he was five, Philip Novick was already attending meetings of the old Bialystoker Bikur Cholim, sitting on his father's lap and forming what would become a lifelong love affair with our Center and Home.

Working his way through college and law school, Mr. Novick received his law degree as a top graduate and later became the attorney for our organization. He was responsible for drawing up our corporation papers and, for over 40 years, he loyally and competently shepherded the Center and Home through times of expansion and adversity.

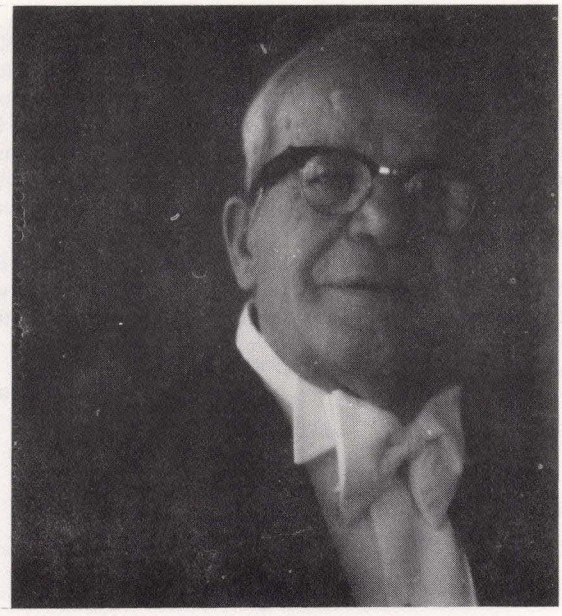
Philip Novick, as the attorney for the Home, must be credited with keeping it open and functioning during the difficult Depression years, when there was not enough money to meet mortgage payments or to pay for electricity. Mr. Novick frequently met with the City Marshal and attempted to obtain extensions on payment deadlines. His representation of the Home was energetic, effective and most dedicated.

For many years he served in a number of high echelon leadership positions within the organization, the last post as Chairman of our Board of Governors.

Last year, Philip Novick was tendered a special 90th birthday party at a Board meeting which was attended by members of his family and friends, as well as by officers and directors of the Home.

He is survived by his wife, Claire; his daughters, Ethel Henkin and Judith Siegman and their husbands; and five grandchildren.

To the bereaved family we express our heartfelt condolences. The name of Philip Novick will always be linked with this institution and deeply revered.

HYMAN MANN

Quite suddenly, Hyman Mann, one of the founders of the Bialystoker Center and Home for the Aged, passed away on Tuesday, January 13th, 1981, at the age of 86.

Born in Bialystok, Mr. Mann arrived in the United States in 1912 to help promote his father's leather tanning business. Traveling back and forth from New York to Bialystok, Mr. Mann married his wife, Sara Disatnik, in Bialystok, with whom he had three children. He brought the entire family over to the United States in 1933.

As a newcomer to these shores, Mr. Mann befriended other Bialystoker *landsleit* and helped found the Bialystoker Bricklayers Benevolent Association. The "Bricklayers" were instrumental in constructing our building at 228 East Broadway, under Mr. Mann's leadership.

Since the inception of the Home, Mr. Mann has been actively involved and has occupied various important leadership positions. He was our Recording Secretary for many years and, at his death, was an Honorary Trustee.

In 1980, the Bialystoker Home admitted Hyman and Sara Mann as residents, helping to repay an enormous debt which the Bialystoker Home owed Mr. Mann for more than a half century of devoted service. Mrs. Mann passed away in April, 1980.

Hyman Mann was an extremely unusual individual. Despite his advanced age, he retained his intelligence and sense of humor. Above all, he conducted himself with dignity and was very beloved by our officers, staff and other residents. His death came as a shock to everyone and we will sorely miss him.

Mr. Mann is survived by his daughters, Ray Schleien, Mollie Laufer and their husbands; his son, Harold Mann and his wife; and a large contingent of grandchildren and great-grandchildren; nieces and nephews.

Our officers and directors extend heartfelt condolences to the bereaved family. May they know of no further sorrow.

Dear Rose and Sam,

I was filled with pride when I read in the paper about a *landsman* that is as devoted to his fellow man, and especially toward Israel, as you both are. Therefore, since both of you have been chosen to be honored at the testimonial dinner for your devoted work in helping build the medical center in Kfar Tabor, Israel, we would like to congratulate and wish you both many more years of generous activity.

Since we will not be able to be present at your *simcha* we are proud to make a contribution to a most worthy cause that will have your names inscribed. Good luck.

Sincerely,
Nettie and Joe Dobryman

HEBREW UNION COLLEGE — JEWISH INSTITUTE OF RELIGION
OFFICE OF THE LIBRARIAN

3101 Clifton Ave. Cincinnati, Ohio 45220

January 28, 1981

To the Editors:

This is to acknowledge, with thanks, receipt of the 1979-80 volume of your journal, *Bialystoker Stimme*. We appreciate your continuing and generous support of our Library.

Sincerely,
Judith D. Miller
Senior Assistant, Serials and Circulation

THE LIBRARY OF THE JEWISH THEOLOGICAL SEMINARY OF AMERICA

3080 Broadway **New York, N.Y. 10027**

January 29, 1981

To the Editors:

We wish to acknowledge receipt of the 1979-80 bound volume of *Bialystoker Stimme* and offer our thanks for this valuable addition to our periodicals collection.

Sincerely yours
Richard P. Simmonds
Periodicals Librarian

YIVO

To the Editors:

Thank you very much for sending us the 1979-80 bound volume of your magazine, *Bialystoker Stimme*.

This will certainly be a worthwhile addition to our library.

Very truly yours,
Dina Abramowitz, YIVO Librarian

THE LIBRARY OF CONGRESS

February 25, 1981

Gentlemen:

It is my pleasure to acknowledge, with many thanks, receipt of *Bialystoker Stimme,* 1979-80. We deeply appreciate your kindness in sending this material to the Library of Congress.

Sincerely,
Nathan R. Einhorn, Chief

M. ARTHUR TARLOWE

Lake Sapphire Harriman, New York 10926

October 10, 1980

To the Editors:

Thank you for your expression of sympathy upon the passing of my mother Fannie Tarlofsky, and for honoring her by reciting Kaddish for her; and placing a memorial plaque in the synagogue.

She never stopped talking about the Home and how kindly she was treated as a temporary resident.

Again, thank you,

Sincerely,
M. Arthur Tarlowe

January 16, 1981

To the Editors:

Thank you very much for your kind letter regarding the loss of my father, Louis Schwartz.

I know you did all possible to make his stay with you as happy and comfortable as possible and I do thank you for all your kindness and thoughtfulness not only to him but to all the people in the Bialystoker Home.

Thanks again for all your kindness to him for the past two years. My sister, Mrs. Weiss, and my brother also think you for your past kindness.

Sincerely,
Mrs. Ida Schneider

November 2, 1980

To the Editors:

My brothers join me in sincere thanks to you and yoru excellent staff, for the very good care given to our aunt, Bessie Pollaschek, of blessed memory. Until her health deteriorated, she was very happy as a resident of the Bialystoker Home and participated in all activities.

When it became necessary for her to be in the infirmary, the care she received there from your staff was very good and a great comfort to us.

With our best wishes and thanks,

Sincerely,
Celia Udoff

February 4, 1981

To the Editors:

My family and I thank you for your kind letter of condolence on the passing of my beloved mother, Rose Epstein Katine, of blessed memory.

Your warm observation of her personality was an exact evaluation of her character. She was a genuine, beautiful soul, full of humility, goodness and compassion.

G-d grant you many, many healthy and good years to care for the sick and helpless old people at the Bialystoker Home.

Stay well. Respectfully,
Harry Epstein

September 14, 1980

To the Editors:

This is to inform you that the expanded visiting hours, in force since July, have proven very beneficial to me and I do hope you can keep them in force all the time.

Thank you! Yours sincerely,
Rebecca Ferber

LETTERS TO OUR EDITORS

INTERNATIONAL TELEPHONE AND TELEGRAPH CORPORATION

October 28, 1980

To the Editors:

I am writing this letter to commend your organization for the wonderful work that you are doing at the Bialystoker Home for the Aged. Our employees' group was very impressed and moved by their experience in touring your facilities. The degree of care and attention that you give to the elderly and their individual needs, as well as to the facilities in which they live, reflects a genuine sensitivity to human needs in this difficult time of life.

It is gratifying to us to know that our corporate contribution to United Way of Tri-State is well deserved by organizations like yours that benefit from the fund-raising efforts. I am confident that with the experience our employees have had in touring the Bialystoker Home, they too will give every consideration to the support of United Way of Tri-State fund-raising campaign now in progress at ITT.

I also wish to thank you for the warm welcome and hospitality extended by your staff to our employee visiting group.

Sincerely yours,
Richard G. Bateson, Chairman
ITT Campaign for United Way of Tri-State

RUSSIAN IMMIGRANT EDUCATION AND SERVICE ADVISORY COMMITTEE

To the Editors:

Our tour group representing the Russian Immigrant Education and Service Center, was thrilled at your warm welcome on Monday, December 8, 1980, when we visited your renowned Bialystoker Center and Home for the Aged. We followed in wonder as Mr. Rybal led us from the Chanukah Birthday Party in honor of a 90-year-old spirited lady on the 7th floor down to the impressive synagogue on the mezzanine floor. The cleanliness, beauty and neatness of the resident halls, the dental and podiatry clinics and your dining room are truly remarkable. This unique institution is really dedicated to the well-being of the older generation in their golden years. No wonder then that many of the tour group wanted to put in their reservations immediately.

Accept our hearty thanks for the gallant guidance and the encouragement given to our new-arrivals. God bless you.

Most sincerely,
Esther Zweig and Doris Richards
Co-directors of Acculturation
Mira Wolf, Director of R.I.E.S.A.C.

UNITED JEWISH APPEAL OF GREATER NEW YORK, INC.

November 8, 1980

Dear Mr. Rybal and Rabbi Kronick:

I am very happy to extend my congratulations to you for an unusually well done job as Campaign Chairman and Dinner Chairman, respectively, for the Rose and Sam Solasz Testimonial Dinner co-sponsored by Bialystoker Center and UJA.

What a comfort and enormous help it was to have a man of Mr. Rybal's stature and competence serving as Campaign Chairman. Without his capable and devoted leadership, I am sure the project could not have succeeded as it did. Raising such a considerable sum as $85,000 takes a good deal of hard work and planning.

Rabbi Kronick's devotion to the welfare of our fellow Jews is a testimonial to his intense belief in the close ties that bind us together throughout the world. It is such beliefs that have enabled our people to survive adversities throughout the ages.

The real strength of the UJA — the force behind its great achievements — has been the kind of generosity and dedication which you have displayed. We are eternally grateful and encouraged.

Many thanks, and keep up the good work.

Sincerely,
Stephen Shalom, President

August 26th, 1980

To the Editors:

I recently have been in communication with Dr. Irwin Weisbuch and he has agreed to have one of the students at our College, Mr. Mark Hanfling, participate as an observer during the Dermatology sessions at the Bialystoker Home. This will be during the period September 15th to 29th, 1980. This "rotation" will be part of the undergraduate requirement for Mr. Hanfling.

I would like to thank you for your courtesy in this matter.

Sincerely yours,
Milton S. Steinberg, D.O., M.D., F.A.C.O.O.
Chairman, Dept. of Medicine
New York College of Osteopathic Medicine

(Editors Note: Dr. Weisbuch is our staff Dermatologist.)

SISTERHOOD — CONSERVATIVE SYNAGOGUE OF JAMAICA

October 6, 1980

To the Editors:

The Annual Theatre Concert on September 28, 1980, was a huge success as always, and we here at the Synagogue wish you all the best in the wonderful work you are doing.

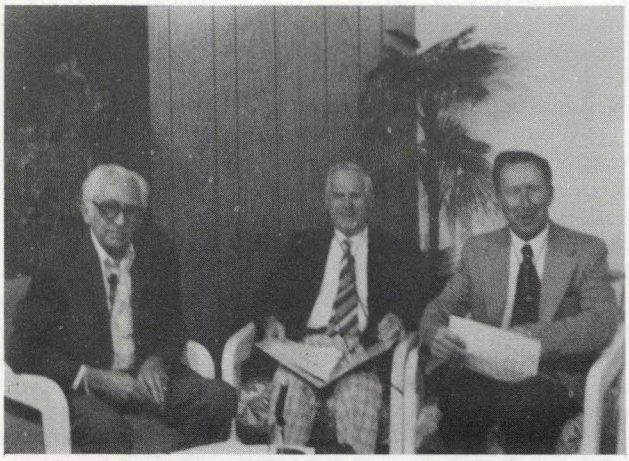
Sincerely,
Dora Peretz

David Alpert Gives Free Time to Florida Senior Citizens

Our readers will recall that David M. and Mollie Alpert of Merritt Island, Florida, who are descended from Bialystoker *landsleit,* donated a new piano to our Center and Home last year.

We are pleased to report that Mr. Alpert has been volunteering his time giving tax assistance to senior citizens for the last few years.

This year he was promoted to coordinator of the tax

David Alpert (center) and friends prepare tax advice for senior citizens.

aid program for the senior citizens not only in Merritt Island, but also in Cocoa Beach and Titusvile as well.

This is only one of the many philanthropic programs that David and his wife Mollie are involved in since he retired to Florida many years ago.

It is clear that Mr.and Mrs. Alpert are imbued with civic mindedness and humanitarian spirit. We look forward to their continuing their wonderful work for many years to come.

Mr. and Mrs. Yechezkel Mink Visit Bialystoker Home

We at the Bialystoker Center and Home were very pleased to greet our dear friends and generous supporters, Yechezkel (Jerry) Mink and his new wife, Hynda, on Monday, December 1st, 1980.

The Minks were married just three months before on September 1st at the Hilton Hotel in Jerusalem. As some of our readers may know, Jerry Mink went on *Aliyah* to Israel several years ago and lived for a time in Yamit, one of the Israeli settlements in the Sinai Desert. Subsequently, he became interested in traditional Judaism and attended a Yeshiva in Jerusalem for people with little background wishing to become Orthodox.

After the Camp David agreements, Mr. Mink permanently settled in Jerusalem. His new wife, like himself, is Orthodox and the couple now resides in Beit Hakerem, a Jerusalem neighborhood.

Our officers and directors congratulate Yechezkel and Hynda Mink on their marriage and wish them many healthy and happy years together.

Food Services Department preparing Thanksgiving dinner. L. to r.: Bronia Skorka, Food Director; Joe Kalb, Assistant Cook; Ezra Randle; Kam Kan Yu, Chef; and President Sam Solasz.

Special Thanksgiving Luncheon for Residents of Bialystoker Home

Tradition is most important to the residents of the Bialystoker Home. As many of our readers know, all Jewish holidays are observed and celebrated throughout the year. In addition, we join with all Americans in honoring certain holidays of our country.

On Thursday, November 27th, 1980, a festive Thanksgiving luncheon was served to our residents. The traditional turkey with all the trimmings added to the special atmosphere of the occasion.

One of the highlights of the luncheon was an appearance by our President, Sam Solasz, who greeted the

Ellen Kesselman, RN; Yehoshua Schachter, Administrator; Florence Lookretis, Director of Nursing; and Izaak Rybal, General Secretary.

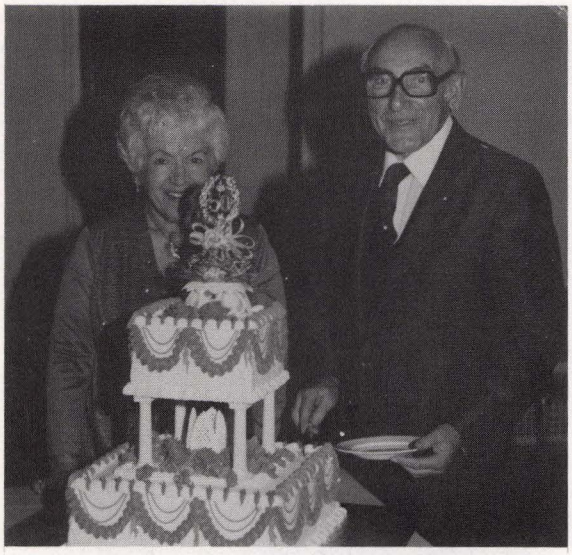
elderly people in our main dining room on the second floor. Also present were members of our administration.

We wish to thank Mrs. Bronia Skorka, Director of Food Services, and her staff, for their wonderful preparations that made Thanksgiving a happy day for the residents.

Max and Eta Aston Honored by Family and Friends at 50th Wedding Anniversary in San Francisco

Eta and Max Aston of San Francisco, California, were honored on their 50th wedding anniversary with a reception and dinner-dance on Saturday, November 22nd, 1980 at Temple Emanu El of San Francisco.

More than 100 relatives and friends, including those from Argentina, Canada, New York and other American cities, attended the celebration.

Max and Eta Aston cutting 50th wedding anniversary cake.

Rabbi Asher of the Temple performed a "double-ring" reenactment of their wedding ceremony.

Eta, born to the Warschawski family, is a native of Bialystok. After graduating from Seligman's Gymnasium, she left to study in Hamburg, Germany. She met her future husband, Max, in Druskieniki, where they both spent their vacation with their families. Subsequently, they got engaged. Max left for Brussels where he was employed as an electrical engineer in Siemensschokert, Belgium branch. One year later they were married in Brussels on November 15th, 1930, residing there until the Nazi invasion.

Max is a native of Vilna, a son of the late Sonia Straschun, of of the prominent Straschun family of Grodno and Vilna.

Fleeing from the Nazis they went to France, then Portugal, finally arriving in Canada where Max worked for the Canadian Government as an engineer for the war effort. Now they reside in San Franciso.

Mrs. Aston's sisters, Bina Robins and Ida Corominas, who were also born in Bialystok, reside in San Franciso as well.

Mr. and Mrs. Aston requested that anyone wishing to make donations on the occasion of their golden wedding anniversary should send them to the Bialystoker Center and Home.

Our officers and directors extend their best wishes to Mr. and Mrs. Aston and hope they will enjoy more healthy and happy years together.

THE UTIANSKI FAMILY IN FLORIDA

Alex and Mina Utianski have been devoted and active Bialystoker *landsleit* for the many years they lived in New York. Survivors of the concentration camps, they have never forgotten their close ties with the Bialystoker and Grodner *landsmanschaften.*

In fact, they have instilled in their children an

Mina and Alex Utianski

awareness of their origins, as well as transmitted to them an acute business acumen which has brought prosperity to the entire family.

Mr. and Mrs. Utianski were quite successful in business when they lived in New York City. Several years ago, when they moved to South Florida, they founded the Ason's Tobacco Corp. Their son, Bill, is currently a Vice President of this company.

In the November 19th, 1980 issue of the *Miami Herald,* an interesting article appeared about the Utianskis' business. The company supplies Biscayne Park Village Hall in Dade County, a log cabin built in the 1930's, with the least expensive tobacco product in the county — this at a time when cigarette prices are rising sharply everywhere else.

The cigarettes and cigars are dispensed over the county by village employees in the range of $6.20 a carton. Other stores in Dade County have been charging as much as $9.50 for a carton of cigarettes. These low prices are possible at Biscayne Hall because under Florida law a portion of the tax on cigarettes is returned to the municipality where it is sold. Because there are no commercial businesses in Biscayne Park, the village received no cigarette tax revenue before 1968. Most of the store's customers live in the county.

* * *

We are proud that the Utianski family has made a name for itself in the Miami area. To Alex and Mina as well as their children, Bill, Allan and Steven, we wish much success in their future endeavors.

OUR RECENT VISIT TO ISRAEL

by ARTHUR TARLOWE, Vice-President

My wife Ethel and I have just returned from a trip to Israel. Our last visit was in 1965. Despite all we had heard and read about the changes that had taken place, we were astounded at the results of Israeli ingenuity, imagination and — yes, hard work.

It was our first visit since our children, Don, Sherril (Tarlowe) Gould and their two sons had emigrated two years ago. Don has been Chairman of Young Leadership, worldwide, for United Jewish Appeal. Our daughter Sherril joined him in fund-raising and leading many groups on missions to Israel. Their frequent visits inspired them to *Aliyah*. Don is now Assistant Dean of Tel Aviv University. Sherril is pursuing her career as an artist. A show of her work is to take place shortly.

The primary reason for our visit was to attend the Bar Mitzvah of our grandson, William. Zev (as he is known) speaks Hebrew fluently and has adapted to living in Israel like a *Sabra*. Michael, his brother, played professional basketball for a while and decided to complete college this year.

Our General Secretary, Izaak Rybal, had given me the telephone numbers of two prominent Bialystokers, Zalman Yerushalmy and Zvi Klementynowski. I called and we arranged to meet at Mr. Klementynowski's office in downtown Tel Aviv. I enjoyed the meeting immensely. They wanted to know everything about the Home, conditions in the United States, politics, etc.

I, in turn, gave them my impressions of Israel, its beauty, cultural accomplishments and its many problems. Inflation in America does not come close to Israel.

They told me that they looked forward to the new Bialystok Memorial Volume on the history of the Jewish people in Bialystok. Mr. Klementynowski, with a wry smile on his face, commented: "Imagine, for a change, we're sending money from Israel to America." He was referring to the purchase of the books. Needless to say, I left reluctantly, expressing my hope to visit with them in the not too distant future.

There is much I would like to write about living in Israel today, from a visiting American's point of view. All in all, it was three interesting, exciting, informative weeks and being with our family.

Rabbi I. Usher Kirshblum Renamed to State Committee on the Aging

Our Bialystoker *landsman,* Rabbi I. Usher Kirshblum, a major rabbinic figure in the American Jewish community and a prominent Zionist leader, has been renamed to the New York State Advisory Committee for the Aging.

The only clergyman on the Committee, Rabbi Kirshblum was originally appointed to it by Governor Nelson Rockefeller in 1971 and reappointed by all succeeding governors.

The Bialystoker Center and Home for the Aged congratulates Rabbi Kirshblum on his continued service to the Jewish community and to the people of the State of New York.

DR. SAMUEL IWRY, BIALYSTOKER LANDSMAN, WAS A SCHOOLMATE OF MENACHEM BEGIN

Dr. Samuel Iwry, a Bialystoker *landsman* and respected member of the Bialystoker Center and Home for the Aged, is Distinguished Professor of Literature at the Baltimore Hebrew College and Professor of Near Eastern Studies at the Johns Hopkins University.

When Dr. Iwry visited Israel last summer, he was invited to the home of an old school chum — Prime Minister Menachem Begin. They had last met in the late 1930's when both were attending classes at Warsaw University in Poland. "He was a law student and I was studying the humanities," Dr. Iwry recalled.

"We used to meet in the Warsaw Academic House in Praga, (a suburb of Warsaw). We were both active in Zionist movements. He was already a great leader of the

Prime Minister Menachem Begin with Professor Samuel Iwry.

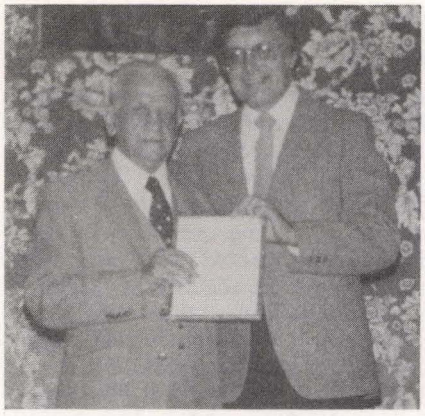
Betar — the youth movement of the Revisionist Herut Party, and I was in the more liberal La Mattara. We weren't close friends — not more than nodding acquaintances."

The reunion took place in August, 1980. Dr. Iwry, who was in Israel for a meeting of the Executive Council of the World Union for Jewish Studies, was invited to one of the scholarly symposiums on the Bible and its lessons for contemporary Jewish survival in Israel which take place at the official residences in Jerusalem of the Prime Minister or the President.

Dr. Iwry has participated in a number of these biblical discussions over the years. This time he was invited to be a respondent to a paper read by Israeli scholars on the Book of Deuteronomy. The symposium was arranged by the Israel Society for Biblical Research, and the proceedings, all conducted in Hebrew, were presided by Mr. Begin. Joining Dr. Iwry as respondent was the renowned Medievalist and Talmudic scholar, Dr. Shraga Abramson of the Hebrew University.

After the panel discussion was over, Mr. Begin and Dr. Iwry chatted about the old days. "We spoke our first few words in Polish, and then we reminisced about prewar Poland," Dr. Iwry said. "He asked what I was doing now, and I told him. Of course, I didn't have to ask him what he was doing."

Bialystoker Center and Home for the Aged congratulates Dr. Iwry on his scholarly achievements in the field of Jewish studies and is proud of his association with Israel's Prime Minister.

David Fine receives plaque from son-in-law, Howard Stave.

Charles Koss receives plaque from Robert Stock.

Dinner Chairman Herman Schwartz congratulates David Fine.

DAVID FINE AND CHARLES KOSS, LEADING OFFICERS OF BIALYSTOKER YOUNG MEN'S BENEVOLENT ASSOCIATION, HONORED AT OCTOBER 5th DINNER

On Sunday, October 5th, 1980, the Bialystoker Young Men's Benevolent Association, founded by a group of young immigrants from Bialystok in 1906, marked its 74th anniversary at an annual dinner held at the Bialystoker Center.

In 1906, a group of young immigrants from Bialystok banded together for the purpose of sustaining and supporting each other during the difficult crisis of adapting to a new country, its economic dislocations, its different culture and values and other problems associated with immigration. Times were hard. Learning the new language was difficult. Getting a job proved elusive and earning a living for a wife and children seemed unattainable.

The Bialystoker Young Men's Benevolent Association was founded 74 years ago in order to ease this pain and anguish. Familiar friends from the old country attended the meetings at which plans were formulated to provide modest benefits for unemployed members. It was terribly important in the face of alienation and the feeling of not yet belonging to the new country to offer friendship, concern and compassionate assistance wherever necessary. This devotion to helping friends in need was always the hallmark of Jewish Bialystok.

The Chairman of this dinner was Herman Schwartz, Vice Chairman of the organization. Many members and friends of the "Young Men's" participated in the Dinner.

David Fine, Chairman of the society and Charles Koss, Chairman of the Cemetery Committee, were presented with special plaques in memory of their wives, Anna Fine and Rebecca Koss. The plaques were presented by Howard Stave and Robert Stock, Mr. Fine's sons-in-law.

In the last several years, the Bialystoker Center and Home for the Aged has strengthened its close relationship with the Bialystoker Young Men's Benovolent Association. We express our heartiest congratulations to Mr. Fine and Mr. Koss, as well as to the other officers and members of the organization, for their excellent work.

ANNUAL THEATRE BENEFIT

For those members and friends who did not receive tickets last year to our Annual Theatre Benefit, and would like to attend this year's show on Sunday, September 13th, please contact Mr. Rybal at Bialystoker Center, 228 East Broadway, 212-475-7755.

Bialystoker Center and Home Conducts Successful Annual Theatre Benefit

As many of our readers know, our Annual Theatre Benefit is a major fund raising event for the Bialystoker Center and Home for Aged. Not only does it generate income, but it invariably increases the prestige of this institution among our members, supporters and numerous organizations who assist us every year.

That is why painstaking and detailed preparations for the concert begin many months before the actual date of the performance. Our last theatre program was held on Sunday, September 28th, 1980, at Avery Fisher Hall of Lincoln Center. Approximately 3,000 people filled the huge auditorium. The ticket sale once again was a huge success.

The following stars provided excellent entertainment: Henny Youngman, king of the one liner; Herman Malamood, the most thrilling operatic and cantorial voice; Claire Barry of the internationally acclaimed Barry Sisters, and Florian Zabach, brilliant and dynamic violinist. The Sal Sicari Orchestra accompanied the stars.

The show, "To Life and To Laughter," was produced and arranged by Ada Einhorn of Encore Artists.

We wish to announce that next year's theatre program will take place on Sunday, September 13th, 1981, at Avery Fisher Hall.

At outdoor cookout at our Home. Seated l. to r.: Molly Rybal, Miriam Shmulevitch, Dora Warick, Yetta Szmusz and sister, Eva Gryngauz. Standing l. to r.: I. Shmulevitch, Dora Mintz, Eva Kostre, Diana Medvedev.

Eva Gryngauz, and Sister, Yetta Szmusz, of South Africa and Israel Visit New York

In August, 1980, Mrs. Eva Gryngauz, our Bialystoker *landsfrau*, paid a visit to New York. She has homes in Israel and South Africa.

With her was her sister, Yetta Szmusz. Together they participated at a lovely cook-out in the Bialystoker Home garden, at which all our residents joined in. Mrs. Gryngauz and her sister left a generous donation for our Center, as is their custom when they visit New York.

In addition to the various officers and directors, Mr. and Mrs. Icek Shmulewitz, were also our guests. Mr. Shmulewitz is preparing the Yiddish manuscript of the forthcoming *Bialystok Memorial Volume*.

We are grateful to Eva Gryngauz and Yetta Szmusz for their ongoing concern for the humanitarian purposes of our institution.

Europe and was decorated many times. He survived the war but died in Montreal, in 1959. Jack Gurdus reached Palestine in 1940 and joined the Jewish Units of the British Eighth Army. After the war ended, he traveled to Poland to take his wife, Luba, and her sister Mira, to Palestine. Mira married in Tel-Aviv in 1948 and now lives with her husband, Gideon Strycher (Ben Aaron), also from Bialystok, in Israel. She teaches at Haifa University.

While in Palestine (1946-47), Luba joined *Yedioth Aharonoth* and helped to establish the women's magazine, *L'Ischa*, still in circulation. In 1947, she left Palestine and joined her husband in New York. There she entered the graduate school of NYU and studied art history. She received her M.A. in 1952 and her Ph.D. in 1962, working in the meantime as Director of Research at French & Co., Antique Dealers. In 1969, she joined the Research Department of the Frick Art Reference Library.

Immediately after World War II, Luba created a series of drawings, picturing her war experiences and impressions. This series of drawings was first exhibited at the Bezalel Museum, Jerusalem; Katz Gallery, Tel-Aviv and Enzio Sereni House, Givat Brenner. In the USA, the same series was seen at the ACA Gallery, The Stephen Wise Congress House and The Jewish Museum, in New York. It also traveled under the auspices of the American Jewish Congress throughout the United States.

Annual Chanukah Party and Concert Held Sunday, December 7, 1980

A large audience filled our auditorium on Sunday, December 7, 1980, to celebrate Chanukah at the Bialystoker Center and Home for the Aged.

The Chairman of this event was Harold Talin, our Controller. Mr. Talin introduced President Sam Solasz, who greeted the audience, thanking everyone for their participation in and generosity toward the Testimonial Dinner, held November 8th and the Solasz Medical Center in Kfar Tabor in honor of him and his wife, Rose.

Rabbi Lowell S. Kronick, Chaplain, spoke about the meaning of Chanukah in our time and expressed concern about the U.S. Senate Foreign Relation Committee's attitude towards the State of Israel under the new chairmanship of Senator Charles Percy.

The Administrator of the Bialystoker Home, Yehoshua Schachter, briefly spoke about the Home's services for the elderly residents.

Cantor Harry Feinberg, Executive Director, opened the meeting by leading the audience in singing *Hatikvah* and the "Star-Spangled Banner". He also delivered a beautiful singing concert, accompanied at the piano by his daughter, Joyce Rothman.

General Secretary Izaak Rybal conducted the traditional auction of six Chanukah Menorahs and made a appeal, to which the audience enthusiastically and generously responded. Cantor Feinberg recited the blessing over the candles and the people bidding for them during the auction lit each candle.

An unusual feature of the Chanukah party was a special celebration for Berel Krieger's 80th birthday. Mr. Krieger, a survivor of the Holocaust, was surprised with a birthday cake wheeled into the auditorium by Mrs. Bronia Skorka, Director of Food Services, and our chef. Mr. Krieger was well known in the concentration camps as a father figure who always tried to help the younger Jews cope with the rigors of camp life. He and his dear wife, Basha, are faithful members of our Board of Directors and generous donors to the institution. Our officers and directors congratulate Berel Krieger on this joyous occasion.

Benny Krieger celebrates his 80th birthday with his wife, Basha, family and friends.

This lovely and enjoyable afternoon concluded with a sumptuous and traditional Chanukah dinner including *latkes* and other delicacies.

Chanukah is a joyous festival celebrating the survival of the Jewish people against an oppressive alien philosophy.

FASCINATING BOOK ABOUT HOLOCAUST WRITTEN BY BIALYSTOKER LANDSFRAU

In 1978, Dr. Luba Krugman Gurdus wrote a book, *The Death Train*, about her experiences during the Holocaust.

The author, a survivor of the Maidanek concentration camp, pictures her family's life plagued by terror and disrupted by forced separations, deportations and death. Driven from place to place, the family finds temporary refuge in a small village near Lublin. Across from their windows are the rail tracks on which the notorious railroad cars roll with their human cargo to the extermination camps. The "Death Train" becomes the obsession of the author's four-year-old son whose fear is sealed in a drawing included in the book.

Perhaps the most poignant aspect of this sad saga is Bobus' (Dr. Gurdus' little son) presenting his mother with a drawing he made of the train passing by their window. It was his fourth birthday; the occasion should have been joyous, but how could it be under the circumstances? The drawing, evidencing the boy's precociousness, revealed his inner terror at what he correctly perceived as "the passing monster". The portrayal of the train suggests a long snake on wheels, ominous and threatening, veering slightly away from the track. One gets the impression Bobus was trying to convey that the train's destination was "off the beat and path", a derailment of the people on board to points unknown, to a place which literally would be their "last stop".

On page 89 of the book, the author records that "several days later, [after his birthday] Bobus contracted a serious case of diphtheria. I summoned the only Polish physician in Zwierzyniec, who came in spite of German restrictions forbidding him any contact with Jews. His prognosis was grim, and the lack of medicine sealed my son's fate." Nothing further is mentioned about the child until page 161, the last page, when Dr. Gurdus regrets that her son and other loved ones who had perished did not live to see her liberation by the Russians. It is striking that she does not share her grief about her son's death with the reader but quickly continues with the next part of her story. One can only speculate that this omission resulted from the author's ability to carry on after tragedy or, alternatively, her inability to express or to deal with the depth of her loss.

A special feature of this volume is Dr. Krugman's personal drawings of various aspects of her Holocaust experiences. An artist and art historian, she studied art in Lausanne, Berlin and Warsaw, and the history of art at the Institute of Fine Arts, New York University. A series of her drawings was first exhibited at the Bezalel Museum in Jerusalem, the Katz Gallery in Tel Aviv and Enzio Sereni House in Givat Brenner. Subsequently they were seen at the Stephen Wise Congress House and the Jewish Museum in New York. They also traveled under the auspices of the American Jewish Congress throughout the United States.

Luba Gurdus has contributed to many publications dealing with the Holocaust. Her art works on the subject are in public institutions and private collections in the United States and Israel. Sixteen of these works, published in a portfolio, *They Didn't Live to See . . .* now form part of the Permanent Collection of Yad Vashem in Jerusalem.

Dr. Luba Krugman Gurdus

To perpetuate the memory of their son, Robert Michael, lost in the Holocaust, Luba and her husband have established a kindergarten for children of Russian immigrants in Natanya, Israel.

Dr. Gurdus is the President of the Netzer Foundation, Inc., whose aim is to assist and support the less fortunate Israeli children who have emotional difficulties.

The Bialystoker Center and Home for the Aged is proud of Dr. Gurdus and her many accomplishments in ensuring that the lessons of the Holocaust will never be forgotten.

Luba Krugman was born in Bialystok to a well known and respected family. Her father, Tewja Krugman, was an internationally known lumber exporter with business connections abroad. Both he and his wife, Anna, traveled extensively. The latter went in 1928 to the United States of America on a visit with her four brothers. After her return, she tried to influence her husband to leave Poland but to no avail.

The Krugmans were liberal and open-handed people, known for their generosity. They supported the local charities and Tewja was a substantial supporter of his temple, the "Coreschul." Their children were brought up by a special tutor, Dr. Aron Tillemann, a leading educator from Stryj (Southern Poland), who also assumed the position of director of the local gymnasium.

Two of the four Krugman children, Heshel and Luba, graduated in Bialystok and went to study in Germany. Their younger brother, Samuel, studied in England. Mira, the youngest, attended school in Warsaw where the family moved in 1930.

In 1935, Luba married Jack Gurdus and the couple went on a visit to Palestine with the intention of settling there. This too, did not materialize and the entire family was caught by the outbreak of World War II in Poland. Jack Gurdus and the two Krugman brothers escaped from Poland at the beginning of the German occupation. The brothers reached Canada in 1941. Samuel died there the next year and Heshel joined the Polish paratroop division. He took part in the invasion of

LABOR ZIONIST DIVISION OF HISTADRUT HONORS OUR TRUSTEE, PAUL SCHOCHET, ON HIS 80th BIRTHDAY

We reported in the September, 1980 issue of the *Bialystoker Stimme*, that our Trustee, Paul Schochet, celebrated his 80th birthday on July 17th, 1980.

Mr. Schochet, an energetic activist on behalf of the State of Israel and numerous Jewish organizations for many years, was honored at the 42nd Annual Conference of the Labor Zionist Division of Histadrut on Sunday, October 26th, 1980 on the occasion of his 80th birthday. The Conference took place at the Histadrut House in New York City. Mr. Schochet has devoted much energy and invested great generosity in the Histadrut organization.

A large delegation from the Bialystoker Center and Home for the Aged including Vice President Abe Mintz and General Secretary Izaak Rybal participated in the tribute to Mr. Schochet. Both officers delivered greetings to the guest of honor. In addition, a committee from Farband Branch 482 joined the festivities, led by their President, Morris Saperstein.

Moshe Fisher, Paul Schochet, Izaak Rybal, Dora Schochet

Mr. Schochet, accompanied by his dear wife, Dora, made a philantrophic pledge to the Histadrut in appreciation of the honor given to him and thanked his friends and *landsleit* for their kindness.

Moreover, the Bialystoker Center gave recognition to Paul Schochet's 80th birthday with a special cake at one of our Board meetings.

The officers and directors of our Center and Home extend best wishes for good health and happiness to Mr. Schochet with the hope that he will be able to continue his excellent work on behalf of our institution, as well as other organizations in which he has been involved, for many years to come.

Become Members of the Bialystoker Center and Home for The Aged

ABE AND DORA MINTZ, VICE PRESIDENT AND TRUSTEE, HONORED BY KOBRINER BRANCH OF FARBAND

Abe and Dora Mintz are well known and greatly admired within the Bialystoker Center and Home for the Aged. Mr. Mintz, a member of our Board of Directors for a number of years, was elected First Vice President last year and has become one of the leading figures on our Board of Governors.

Mrs. Mintz, a Trustee for several years, has been extremely active in selling tickets to our Annual Theatre Benefit among her friends and acquaintances in the Aliza Club, a branch of the Pioneer Women's Organization.

Mr. and Mrs. Mintz were the guests of honor at the opening meeting of the Kobriner Branch of Farband, held Sunday, October 5th, 1980 at the Young Israel Synagogue on West 16th Street in Manhattan. The reason for the honor was that the Mintzes made a contribution of $35,000 to the Boys' Town in Jerusalem.

Abe and Dora Mintz, Ira Gilden, Eva and Morris Saperstein, Paul Schochet

A delegation from the Bialystoker Center, led by Rabbi Lowell S. Kronick, Chaplain, which included Molly Rybal, Diana Medvedev, and Raya Zak, was present. Rabbi Kronick addressed the meeting, congratulating Mr. and Mrs. Mintz on their active and generous leadership on behalf of the State of Israel and the Bialystoker Home.

Although Mr. Mintz hails from Kobrin, he is considered a Bialystoker because of his devotion to our institution, as well as by the fact that he is married to Dora Mintz, who was born in Bialystok. Other speakers recounted the many charitable causes within which the Mintzes are actively involved.

In his response, Mr. Mintz laid special emphasis on his ties to the Bialystoker Center. He was awarded a special plaque by Rabbi Jay Marcus, who is affiliated with Boys' Town in Jerusalem.

Our officers and directors congratulate Abe and Dora Mintz on their excellent philanthropic work, hoping they will continue their noble activities for many years to come.

BIALYSTOKER LADIES AUXILIARY

by Rose Finkelstein, President

I welcome this opportunity to give my semi-annual report of the activities of the Bialystoker Ladies Auxiliary.

Our first meeting was held after all the Jewish holidays. As usual, this meeting was an open luncheon for all the members and their friends. The kitchen and dining room staff, under the supervision of Mrs. Skorka, did an excellent job and made this luncheon enjoyable for everyone. For this, I must say thank you to everyone involved.

As a result of this meeting, we got many new members. As President, I can only say that I hope the trend continues and our membership continues to grow.

In December, we held our Annual Bazaar. I am sorry to have to report that because of insufficient quality merchandise and the really bad weather we had on some of the days we were open, our proceeds did not reach last year's total. However, as a result of hard and dedicated work by many of our members, we did gross over $2,700. This amount exceeded my expectations and I can only pray that next year's Bazaar will be a more successful one.

At this time I would like to take the opportunity to thank everyone who helped. A special thanks to Mrs. Modetsky, not only for supplying some very beautiful blouses, but also for coming to sell them; Mrs. Feuer; Dinah Farber; Hilda Sloyer, who secures beautiful merchandise from her nephew and also works very hard unpacking and selling all kinds of merchandise; Betty Zablowitz and her sister, Diana Wagman; Mr. and Mrs. Edward Winston; Betty Tobias; Mr. Zalewitz; Jean Gellis for obtaining the cash register; Celia Plocki; Bella Nosoff; and Abe Wagman for securing lovely gifts which we were able to sell to satsified customers. A special thanks must be given to Mr. Rybal and his wife Molly. They came down on a very cold Saturday night, when no one else could make it, and took care of the entire Bazaar by themselves. I would also like to thank Mr. Rybal's sister-in-law, Diana Medvedev, for all her assistance. As usual, a thanks is due the kitchen, dining room and maintenance staffs for their able assistance.

As a result of the generous contributions made by our members weekly and the proceeds of the Bazaar, w were able to donate $2,000 to the Center and Home at the Chanukah Party. The same amount was also donated at the Purim Party.

At this time the Ladies Auxiliary is planning to have a luncheon, card and bingo party on Monday, March 2nd. Hopefully, it will be a success. Since our membership has grown and the members have stated they will bring friends, we expect a large turnout. I know that the luncheon will be delicious because of Mrs. Skorka's usual expertise in preparing our luncheons in the past. A full report will be given in the September *Stimme*.

For all the members who have not been well and unable to attend our meetings, I want to wish them a speedy recovery. I want them to know that they were missed by the other members and that we are all looking forward to seeing them as soon as possible.

A happy and kosher Passover to all.

Annual Breakfast for Families of Residents Held Sunday, October 26, 1980

A group of our residents' relatives joined our administration and department heads in the auditorium of the Bialystoker Home on Sunday, October 26th, 1980, for the purspose of exchanging information and views about how our Home provides care to our patients.

Mr. Yehoshua Schachter, Administrator of the Home, introduced the following department heads and staff consultants involved in patient care: Dr. Morris Shorofsky, Medical Director; Florence Lookretis, RN, Director of Nursing Services; Bronia Skorka, Director of Food Services; Mifa Rogoff, Director of Activities; Sonya K. Essin, Social Worker; Izaak Rybal, General Secretary; Rabbi Lowell S. Kronick, Chaplain; Harry Feinberg, Executive Director; Dr. Irene Satterwhite, Occupational Therapist; Deborah Goodman, Speech Pathologist; Cosimo Mastropierro, Director of Housekeeping and Maintenance, and George Cau, Medical Labor Relations Consultant.

The gathering was graced by the presence of our President, Sam Solasz, who greeted the guests.

The format for the proceedings was different this time around. Instead of each department head presenting a prepared statement describing the functions of his or her department, a letter had been sent to all relatives suggesting an agenda of discussion issues important to the residents. This prompted more questions from the audience as well as a more substantive exchange among the participants.

Although the Family Breakfast takes place once a year, the administration of the Bialystoker Home encour ages residents' relatives to feel free in communicating with staff at any time when matters of concern arise.

Special Plaque in Posthumous Tribute to Rose Kass

As we reported last year, Rose Kass, our Honorary Vice President and a generous supporter of the Bialystoker Center and Home for many years, passed away. Mrs. Kass did not let a holiday go by without making a most generous donation to our Home.

In order to pay tribute to this remarkable lady, it was decided to affix a special plaque in our auditorium in a section honoring past and present great officers of our institution. This posthumous honor takes the form of a large mahogany wood board upon which there is a raised metal likeness of Mrs. Kass, while underneath a message of appreciation appears on a bronze plate.

Mrs. Kass' plaque has been hung alongside similar ones honoring officers who helped build the Home or are continuing to serve it today.

A smaller version of the plaque was sent to Mrs. Kass' daughter, Mildred Brand, in Portland, Maine. We recall Mrs. Kass' memory with fondness and we will always appreciate her tremendous generosity to our Center and Home.

IMPRESSIONS OF A VISIT TO THE BIALYSTOKER CENTRE

by EPHRAIM KLUK (South Africa)

It was a cold December morning when my wife, Miriam, and I visited the Bialystoker Centre. The warmth of our welcome inside, however, more than made up for the cold outside. On our arrival, we were ushered into the office of Mr. Izaak Rybal, the nerve center of the Home, where he greeted us very cordially. There, we had a very interesting chat, being shown various materials and photographs dealing with the development of the Home from its earliest days.

We were then taken on a tour of the Centre. We

Ephraim and Miriam Kluk

toured the Home floor by floor starting from the top. It was amazing to see how Mr. Izaak Rybal was heartily welcomed by all the residents. They greeted him as a long lost friend and did not want him to leave. One floor is hospital equipped with all the latest instruments, notably a pacemaker evaluator which eliminates the need for such patients to go to the hospital. The hospital also includes an Occupational and Physiotherapy section, Podiatric Clinic and a Dental Unit. On another floor, there is a Synagogue with memorial tablets illuminated on the occasion of the Yahrzeit of departed members. Electric candles are lit by the women on Friday night in another room and these switch off automatically in order to avoid the danger of fire. Indeed, the entire Home is fitted with every possible safety device and convenience. The taps in the wash basins switch off automatically, in case anyone should forget to turn them off. Similarly, the toilets are flushed automatically.

My wife was particularly impressed with the cleanliness and hygiene of the whole institution. She is one of those people who always travels with a bottle of disinfectant close at hand. The place was so clean that one could almost literally eat off the floor. However, this was not necessary as we were served with a delicious lunch in the dining-room of the Home, which we enjoyed in the company of Mr. Rybal; the Executive Director, Mr. Harry Feinberg and the Administrator, Mr. Yehoshua Schachter. We started with a most welcome soup, having come in somewhat frozen from outside. There was a choice of main course. My wife and I chose the low calorie dish, the other one being a typical Bialystoker delicacy known as "knishes" which looks very tempting, but would have added to the kilos. So we resisted it. After lunch, we met the Chaplain, Rabbi Lowell Kronick, and were introduced to the various other members of the devoted staff. We then had our photos taken with Mr. Rybal at a memorial corner for the late Mr. David Sohn, founder of the Home. We visited some of the people in their rooms and, unlike some of the other institutions that we have visited in various parts of the world, the rooms at the Bialystoker Home are more like private homes, with plenty of cupboard space, photos of children and grand-children being encourged, and personal articles and ornaments of every sort abounding everywhere.

When it was time for our departure, Mr. Rybal personally accompanied us to the underground. We were sorry to leave, but were enriched with all the wonderful impressions of the Home and felt we had made many new friends in Mr. Rybal and his devoted staff of workers. On our ride back to our hotel, my wife and I agreed that that was one of the most memorable days of our short stay in New York.

MAZEL TOV

On Thursday, January 1, 1981, Joshua Vernick Okon was born to Dr. and Mrs. Joel Okon.

The grandparents are Eli and Marta Okon, longtime members and supporters of the Bialystoker Center and Home who live in Philadelphia. Mr. Eli Okon is a Bialystoker.

Our officers and directors extend to the Okon and Vernick families hearty congratulations. May they have much *nachas* from this new addition to their family.

PICTURES REQUESTED

Our readers know that every effort is being made to beautify the physical environment of the Bialystoker Home, especially the rooms and floors where our patients reside.

To further this effort, we request that our members and friends donate appropriate pictures that can be hung on the walls throughout the building. Landscapes, still lifes, etc. would be most welcome.

BIALYSTOKER CENTER IN NEW YORK PROTESTS TO POLISH AUTHORITIES IN NEW YORK, WASHINGTON AND WARSAW

(Editor's Note: We sent the following letter to the Ministry of Administration in Warsaw, as well as to the Polish ambassadors to the United States and the United Nations concerning the desecration of the "Pogrom Monument" which stood for decades on the Bagnowke Cemetery in Bialystok.)

We wish to draw your attention to a matter of profound concern to us and to the thousands of Jews from Bialystok residing in the United States and other countries outside Poland, whom we represent.

In 1906, the Czarist regime controlling Poland inspired a brutal pogrom against the Jewish community in Bialystok, resulting in the deaths of more than one hundred Jews. At first, their corpses were laid in long lines in the courtyard of the then Jewish hospital, whose premises could not accomodate such a large number of victims. Subsequently they were buried in a mass grave on Bagnowke Cemetery in Bialystok.

The Jewish community, grieving for its massacred brethren, wishing to honor their memories and to protest the official violence which murdered them, erected a tall black granite monument over the mass grave with the victims' names and an elegy inscribed in Yiddish and Hebrew. This memorial towered in lamentation over their final resting place from 1906 until, to our knowledge, 1978, when a representative of this institution found, to his dismay, that it had vanished.

Only recently did we learn the whereabouts and the condition of the monument. It was found on the outskirts of Bialystok, neatly severed into three pieces. This discovery has generated shock and anger among our members and supporters.

This memorial became a legend for generations of Bialystoker Jews after 1906, part of their folklore. It incarnated for decades their sense of loss, their outrage at injustice, and their determination to resist further barbarity. It was also meant to enshrine the martyrs in perpetuity.

The removal and partition of the monument constitute shameful vandalism, a profanation of the sacred, and an affront to the sensibilities of Jews from Bialystok everywhere. We should think that the Government and people of Poland would share our bitter resentment at this offense. Let us realize that even the Nazis did not disturb the shrine.

We urgently make the following requests of the Polish authorities: (1) a thorough investigation should be launched immediately to determine who was responsible for this criminal act and how such a huge monument could be spirited away and disjoined without detection and prosecution by the law enforcement officials in Bialystok; (2) the Government must institute effective procedures at once to safeguard Jewish cemeteries from desecration.

Furthermore, we hereby advance a proposal concerning the monument in question. The Bialystoker Center asks that its parts be exported to our custody in New York. We will assume all costs and will attempt to restore it to its original condition. Thereafter, we will place it in a prestigious spot on grounds we own on Beth David Cemetery, Elmont, New York. This rehabilitation and transplantation of the monument will correct the iniquity perpetuated against our people, the City of Bialystok and the Polish State. We request that the necessary authorizations be issued as soon as possible so that we can proceed with this plan.

Some of the worst crimes against humanity were committed on Polish soil. It is therefore incumbent upon Poland to cleanse itself of any residual contaminants. The plight of our monument is just such a debasement of the great Polish people, requiring swift redress.

Kindly acknowledge with dispatch receipt of this letter as well as your reactions.

(Editor's Note: See detailed article on this matter in Yiddish section, page 22, and photographs.

38th Annual Yizkor Assembly

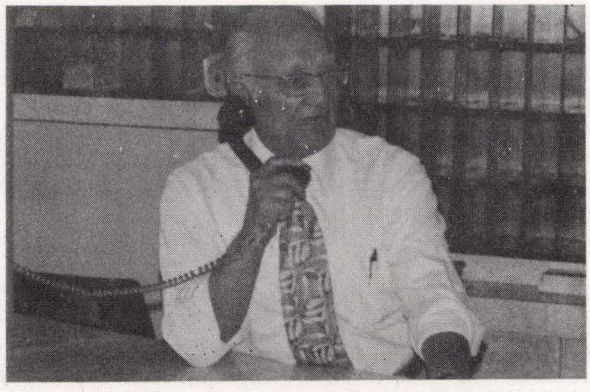
As the *Stimme* went to press, the 38th Annual Memorial Assembly in tribute to 60,000 martyrs of Bialystok and vicinity was held on Sunday, March 29, 1981. For the first time, the Grodner *landsleit* joined with the Bialystoker in honoring their 29,000 martyrs. A more detailed report will appear in the next issue.

RELATIVES SOUGHT

Mr. Arye (Leib) Gendler was born in Bialystok on January 6th, 1932. Until ten years ago, he was in touch by mail with relatives in the United States, but then contact stopped. Mr. Gendler requests information concerning the whereabouts of the following relatives:

Harry Hendler, his uncle, whose last known address was 1411 Townsend Avenue, Apt. 33b, Bronx, New York 10452; his cousin, Julia, whose last known address was c/o Mr. and Mrs. S. Cherner, 2061 Van Hoesen Avenue, Bronx, New York 10461; his aunt Esther Breitman, 1164 Cromwell Avenue, Bronx, New York 10452.

Anyone having information about these individuals should contact Mr. Gendler at this address: 40 Haviva Street, Ramot Remez, Haifa 32541, Israel.

Abe Novogrodsky, Bialystoker landsman, is the manager of the Colonial Inn in Miami Beach and is always pleased to assist our landsleit.

Honorary President Rubin Bindler with members of his family. L. to r.: Rubin and Lottie Reisler, Molly Rybal, Mollie Martow, Mr. Bindler's sister, Selma and Steve Starr.

RUBIN BINDLER

On Monday, January 12th, Rubin Bindler, our Honorary President, arrived in Miami Beach from New York. He stayed in our hotel, the Colonial Inn. For an entire week Molly and I spent a lot of time enjoying Mr. Bindler's company. A number of *landsleit* paid us visits, during which we had an opportunity to discuss various matters of interest. Molly and I also had the pleasure of seeing Mr. Bindler's son and daughter-in-law, Leonard and Bernice Bindler. We went out with them and truly enjoyed ourselves.

On the last day of our vacation, Sunday, January 19th, Molly and I received several guests including: Abe and Estelle Gordon, Abe and Dvora Mintz, Dave and Rose Goldberg, Max and Fania Mishkoff, Sol and Ethel

Rubin Bindler with his sister, Mollie Martow

Krim and Fishl Feinfeld. They came to say goodbye to Molly and me as well as visit with Mr. Bindler who remained in Miami Beach following our departure. After enjoying a sumptuous lunch in the hotel restaurant, Mr. Bindler invited all of the guests to sit with him on the terrace of his room, with a beautiful view of the ocean. He also provided delicious refreshments for everyone.

My wife and I continue to think about the very warm and friendly visits we had with our friends during our vacation. I want to thank them for their wonderful hospitality during our entire stay. I cannot help but feel encouraged to carry on my work on behalf of the interests of our *landsleit,* knowing that so many of them really care about me and Molly, as demonstrated by their treatment of us.

Abe and Estelle Gordon, Ethel and Sol Krim. Standing are Dora and Abe Mintz.

ABE AND ESTELLE GORDON

No visit to Miami Beach would be complete without spending some time with Abe and Estelle Gordon, who settled there several years ago. Mr. Gordon was the Vice-Chairman of our Board of Directors before he and his wife moved away. He has been and continues to be a devoted supporter of our institution, carrying on the tradition of his late father, Philip Gordon, who was a founder of our Home. The Gordons, Molly and I, and Mr. Bindler visited together.

Abe and Dora Mintz and Sol and Ethel Krim were vacationing in Miami Beach at the time we were there. They visited us and Mr. Bindler at our hotel.

Sally and Barney Sacks

BARNEY AND SALLY SACKS

Making a special trip to Miami Beach from Del Ray Beach, further to the north, Barney and Sally Sacks visited us. Mr. Sacks was one of the founders of the Club of Bialystoker Friends and a champion soccer player in his youth. It was gratifying to the Sacks' and to us that their son and daughter-in-law, Earl and Jo-Ann, have been following in their footsteps by supporting the Bialystoker Center and Home. Once again we received several cartons of merchandise from Beeline Fashions in Illinois, of which Mr. Earl Sacks is a vice-president, for our Annual Bazaar. In addition, he and his wife selected our Home as their favorite charity, toward which Beeline made a generous cash donation, in honor of Barney and Sally Sacks.

MY RECENT VISIT TO MIAMI BEACH

By IZAAK RYBAL, General Secretary

In January, 1981, my wife Molly and I took a much needed vacation to one of our favorite palces, Miami Beach, Florida. The reason I consider Miami a "favorite" is that many of our Bialystoker friends have moved there. As I have often said, my vacations give me an opportunity to strengthen the ties between our Center and Home and *landsleit,* as well as visiting with personal friends. I would like to mention the following who are near and dear to us:

DAVID AND ROSE GOLDBERG

We were pleased to be contacted by David and Rose Goldberg during our visit to Miami Beach. They were kind enough to take us out to a fine restaurant

Molly Rybal, Dave and Rose Goldberg

where we had an opportunity to reminisce about the Goldbergs' many years of active leadership in our institution. Mr. Goldberg was Chairman of our Board of Directors for 18 years and Mrs. Goldberg, a former Vice President of our Home, raised large sums of money through annual luncheons in her honor at the Home. Last year, when they celebrated their 45th wedding anniversary, a number of their family and friends made donations to this organization in their honor. Despite the long distance separating us, David and Rose demonstrated the same intense interest in the Home that they have had since Rose's late parents, Philip and Mamie Rosenthal, were top officers here. It is always a pleasure to spend time with Dave and Rose Goldberg. We look forward to their continued association for many years to come.

MAX AND FANIA MISHKOFF

On several occasions during our stay in Miami Beach, we had the pleasure of having dinner with our dear friends, the Mishkoffs, in their home. Fania was the Secretary of the Club of Bialystoker Friends many years ago. She and her husband are devoted Bialystokers and wonderful people. They had a successful jewelry business in Costa Rica for many years and moved back to the United States a couple of years ago, settling in Miami Beach. We spoke about the activities of their fine son Samusz, their daughter Ruth and her husband, Dr. Sylvan Goldin, and their children, expressing to them

Fania and Max Mishkoff

the hope that they should continue having *nachas* from them. The Mishkoffs are generous donors of our Center and Home. We hope they will continue their good work for many years.

EDITH GERING

We spent a lovely time with Edith Gering in Miami Beach. We recalled the good old days when, as younger people, her late husband, George and we were active in the Club of Bialystoker Friends of which George was president. His name has been enshrined in our Home

Molly Rybal and Edith Gering

through the dedication of our remodeled central dining room in his memory by Edith and their children.

Mrs. Gering told me that when she was in New York in November for the celebration of her granddaughter's Bat Mitzvah, she did not have an opportunity to visit the Bialystoker Home. She indicated her desire to see us the next time she is in New York.

Become Members of the Bialystoker Center and Home for The Aged

REMEMBRANCE AND VIGILANCE

by RABBI LOWELL S. KRONICK, CHAPLAIN

Our Board of Governors commissioned me last year to translate the Yiddish manuscript of the forthcoming *Bialystok Memorial Volume* into English. Although I felt honored by its confidence in my ability to fulfill this task, I also experienced trepidation contemplating the additional heavy responsibility I was being asked to assume. My instructions were to render an abridged translation of the 350 page Yiddish manuscript. This, I well understood, would require my attention on some evenings and weekends over a period of months, besides my regular full time duties as Chaplain of the Bialystoker Center and Home.

The English text would make the *Yizkor* book accessible to the children and grandchildren of Holocaust survivors from Bialystok and vicinity. (It is likely that Hebrew and Spanish translations will be made to address readers in Israel and Latin American countries.) The readers, according to my mandate, should find the English translation legible, the content interesting and moving. Furthermore, I would have discretion over which portions of the Yiddish text should be translated and which could be excluded — what I thought relevant to American Jewish readers as opposed to what might be extraneous.

Thus, much care, precision, patience and discipline would be required of me in the translation process. I had to consider, in mulling over whether I should accept this task, if I were prepared to apply myself fully to what would, after all, make considerable demands upon my free time.

What decided the issue for me was the significance of the *Bialystok Memorial Volume* itself. Its purpose is to record for posterity the growth and development of a vibrant Jewish community, Bialystok, representative of other *kehillot* in Eastern Europe, prior to World War II. While the book summarizes the early history of the city, its major focus will be the tragic, senseless and systematic annhilation of Jewish Bialystok in its prime, at the apex of its dynamism. Finally, it will demonstrate that although Bialystok the city was physically destroyed, its spiritual and cultural heritage has endured through surviving *landsleit* who are determined to perpetuate the traditions of their beloved hometown.

In discussions within the Book Committee, a question arose as to whether our *Yizkor* book should concentrate upon Bialystok *per se* or should reflect what was going on in other major Jewish communities in Eastern Europe during the Nazi period. Some of the supporters of the *Memorial Volume* wanted to attract a broad readership and feared that if the focus centered too narrowly upon Bialystok, the wider American Jewish audience might not be interested.

While appreciating this concern, I feel the Bialystoker Center in New York should primarily leave a literary monument to Bialystok rather than make a general statement about the totality of the Jewish experience during the Holocaust. Such comprehensive studies have multiplied in recent years — a welcome development, but one our Center need not duplicate. No

Rabbi Lowell S. Kronick

one should believe, however, that what happened in Bialystok did not also occur in numerous other major Jewish population centers in Eastern Europe. In a word, the *Bialystok Memorial Volume* will serve as a mirror — Bialystok will be discussed but Warsaw, Lodz, Lomza, Grodno and a host of other cities will be reflected as well by analogy.

The months I have spent translating this book have inspired and exhilarated me. Personally I have learned much about how special Bialystok was and how awful its fate was. I read many facts, details and opinions, some of which were fascinating and others grisly. Sifting through the details of persecution and violence was an ordeal for me. Neither will it be easy for our readers to relive experiences in which they participated or to learn about what actually transpired.

We all owe gratitude to Icek Shmulevitch, writer of the *Jewish Daily Forward,* who invested more than a year in collating, organizing and enriching the plethora of materials about Bialystoker history which has been incorporated into the book. Encouraged by our Center, he has accomplished what *landsleit* had been talking about for a long time but never were able to actualize. The book is scheduled for publication in 1981.

Many are tempted, as the years go by, to want to forget the lessons of Nazi barbarism. We Jews cannot succumb to this amnesia — not because there is any virtue in feeling persecuted without end, but so that history will not repeat itself. Anti-Semitic incidents have been on the increase in the last year, indicating that hostility against Jews continues to exist in the hearts of some. While we should not exaggerate the threat, neither should we ignore it. We seek to live in peace and harmony with our neighbors, whether in the United States or in other lands. We cherish the freedoms and the human rights granted to everyone in America and in some other countries where our people live. But we shall never again permit a misguided minority of haters, wherever and whoever they may be, to jeopardize our liberty or our lives.

The *Bialystoker Memorial Volume* will help us to remain conscious of the challenges we face and will reinforce the vigilance necessary to protect ourselves against any resurgence of the destructive forces which the book so graphically illustrates.

As we celebrate Passover, the holiday of redemption and liberation, let us renew our resolve to honor the past and to face the future with hope and pride. A happy and kosher Passover to all.

FROM THE DESK OF OUR ADMINISTRATOR

YEHOSHUA SCHACHTER

Several important developments have occurred within the Home since my last report to you. In February, 1981, the New York State Department of Health conducted its annual survey of our facility. For three days, a team of specialists evaluated the various departments, armed with detailed sets of criteria. They thoroughly surveyed our medical, nursing, dietary, leisure activities, social services, maintenance, administrative and rehabilitative services. I am proud to announce that they concluded patient care at the Bialystoker Home is "excellent." To be sure, no facility can be perfect. We did receive some minor violations, concerning paperwork and documentation, which are easily correctible. But actual delivery of services to our residents was highly regarded.

The long established policy of our Home, emphasizing quality patient care, continues without interruption. Each elderly person here is valued, individually recognized, and receives the best we have to offer. Our respective disciplines strive to coordinate their services so that the whole person — all of his or her needs — is well cared for. The heads of nursing, food services, activities and social work meet weekly to review the status of particular patients and to update their total treatment programs. Our Department Head Committee convenes once a month to consider matters of homewide import as well as within each department. Meeting every three months are our Safety, Infection Control, Patient Care Policies, and Pharmacy Committees, to monitor the areas in which they are concerned. Twice a year our Medical Board, consisting of our attending physicians and consultants, discusses the quality of our medical care. All of these people, of course, are in touch with one another informally more often as necessary.

As I have often stated, this is not a "warehouse" for storing geriatric rejects. Rather this is a home in every sense of the word; we try to make every resident feel truly at home. I believe our recent survey bears me out. I would like to take this opportunity to thank each department head for helping to make the survey findings favorable for our Home.

* * *

Several months ago, I told our Board of Governors that more of our residents already in the Home need to be transferred to the infirmary because their health has deteriorated. Furthermore, our applications for admission reveal there is a greater need for skilled nursing (infirmary) care than for health related (residential) care. This trend has resulted from the fact that applicants are older and more ill than in the past. Those who are able to manage on their own find the homes for adults or senior citizens hotels adequate to meet their needs.

Therefore, I recommended to our Board that we apply for converting one of our residential floors to an additional skilled nursing floor. At present, our Home has fifty skilled nursing beds and forty-five health related beds. If the bed conversion is approved by the State Health Department, a long and complicated procedure, we will offer about seventy skilled nursing beds and about twenty-five health related beds, thus more accurately serving the element of patients applying to us for admission, as well as those already in our care. I am pleased that the Board approved my suggestion and has joined me in this forward looking action

* * *

As part of an increased vigilance by the State concerning nursing homes following the sordid revelations of abuses, all homes were audited during 1976-77 to uncover evidence of Medicaid fraud. Our Home's financial records for 1970-74 were thoroughly combed by state auditors four years ago. No evidence of fraud was found. Substantial disallowances, however, were made for expenditures considered by the auditors not to have been related to patient care. We do not agree with that finding in certain areas and have instituted a formal appeal process to recover significant funds withheld from us because of the disallowances.

For example, the building next door at 232 East Broadway, which we own, provides us with office and storage space used for the Home's purposes which are fully reimbursable. Because of legal technicalities, however, the auditors disallowed reimbursement for that building. Another disallowance we are contesting is for patient clothing. In the past, the Home used to purchase clothing for those residents who did not have adequate funds, for which it billed Medicaid. The auditors disapproved that method, insisting that residents must pay for their clothing from their personal funds set aside as a clothing allowance. The fact remains that the Home, under the previous system, did buy clothing for the patients and did provide it to them. We did bill Medicaid for benefits actually received by our residents. We have a commitment to ensure that our residents are adequately clothed in accordance with human dignity. It is absurd that we should not be remunerated for expenses incurred for patient care. There are several other items in dispute upon which I shall not elaborate here.

The appeal will be protracted and laborious. There are no guarantees we will win, although we have a good chance to prevail at least in part. Yet there is a principle involved here. If we passively accept the audit, we will be encouraging other auditors in the future to disallow expenditures wholesale. Psychologically we would be sending the message that we can be pushed around. We will not allow that impression to mislead anyone. Instead we will hold the State to a correct standard of equity and justice, as it holds us and other homes accountable for our financial activities. We will pursue this appeal with vigor until we receive what rightfully belongs to us. Overzealousness on the part of auditors unable to differentiate expenses related to patient care from those unrelated, will be met with stiff resistance on appeal, now and in the future.

* * *

My wife Malki, our daughters and son, join me in wishing you a *Chag Kasher v'Sameach,* a healthy and happy Passover.

undertook to raise $20,000 towards defraying building expenses, making its first donation of $5,000 right away.

It took 22 months to complete construction. Finally, the big day arrived, moving into the handsome new building. In the balmy days of May, 1931, the Bialystoker Home was officially opened and regular meetings of the *landsmanschaft* were conducted in the new quarters amidst much celebration.

The dedication festivities continued for the entire week between Saturday night, June 20th and the following Sunday, June 28, 1931. A committee of 100 Bialystoker Jews was formed to plan the dedication proceedings. Each *landsmanschaft* organization selected a particular evening during this week to mark the joyous occasion. The public at large was welcome to visit. Thousands of people came to inspect the Home, expressing their wonderment at the tireless efforts of Bialystokers in translating their dream into reality.

An unforgettable huge parade swelled the East Side on Sunday, June 21, 1931, the grand opening of the Home. Almost everyone connected with Bialystok and its environs participated, as well as Jews from other walks of life. The closing banquet of the dedication week was held at the Beethoven Hall, 210 East 5th Street, New York City, in which more than 500 people joined together, among them all the Directors of the Bialystoker Center, representatives of Bialystoker organizations and other leading Jewish figures.

Many prominent political and cultural leaders sent congratulatory telegrams to the Directors of the Bialystoker Home, including Governor Franklin D. Roosevelt, Lt. Governor Herbert Lehman, New York Mayor James Walker, Manhattan Borough President Samuel Levy, B. Vladek, Manager of the Jewish Daily Forward as well as leaders of other Jewish organizations.

Mr. Sohn, in honor of the grand opening, wrote in the *Stimme* that the new facility would care not only for the elderly at the time of its construction, but would go on to serve old and infirm people for decades in the future. His words were prophetic because towards the end of his own productive life and indefatigable service to his Bialystoker *landsleit,* he was admitted as a resident of the Home where he passed away on February 10, 1968. Many years earlier, he exhorted his followers to do everything possible to promote the Home, for no one could know when he or she would need the Home's services.

FROM A SMALL BEGINNING TO GREAT ACCOMPLISHMENTS

The first 50 elderly residents of the Home were admitted shortly after it was opened, in September, 1931. The *Bialystoker Stimme* issue before Rosh Hashana of that year, described the following: "On these High Holidays the synagogue of our Home was opened. Several hundred men and women came to worship on both days of Rosh Hashana, during which they truly enjoyed spiritual uplift in hearing our inspiring cantors. On Yom Kippur, a memorial service was held in our shul for deceased members and *landsleit.*"

Operating the Home incurred ever increasing costs, for the Directors were determined to provide excellent services for the residents and to expand the capacity for admitting additional people. At first there was a waiting list of 20; several months later the list grew to 75. As time went on more and more people, having heard how wonderful the Bialystoker Home was, filled out applications for admission. Indeed, many thousands of visitors passed through the corridors of the Home and went away greatly impressed with what they had observed.

A FINE INSTITUTION IN GOOD HANDS

What has ensured the continuity and the ongoing excellence of the Bialystoker Home has been an uninterrupted succession of devoted people willing to volunteer much of their time, their energies and resources to ensure that everything is run properly. Our organization sees itself existing for many more years because we are fortunate in enjoying the support of new people prepared to take up the torch laid down by their predecessors.

The Bialystoker Home is a traditional Jewish kosher institution serving American-Jewish senior citizens with a commitment to making their sunset years as comfortable and as dignified as possible. We have a fully staffed medical and nursing department, as well as modern food services, recreational, rehabilitation and maintenance departments. Our Home consists of a Health Related Facility for people requiring some medical supervision but able to carry out their activities of daily living with minimal assistance. For those needing complete nursing care, we provide a Skilled Nursing Facility, where patients are helped by a dedicated group of professionals in all relevant disciplines.

Thus, our *Bialystoker landsleit* may justly be proud of what they and their forefathers have accomplished — starting out small and developing a geriatric facility that can compete most favorably with any other similar institution. Our Bialystoker Center, the governing body of the Home, will continue to shepherd it towards even greater accomplishments as we round out our first half century.

Honorary President Rubin Bindler Celebrates Birthday on Shabbos Hagodol by Raising Funds for Bialystoker Center and Home

For many years now, Rubin Bindler, our esteemed Honorary President, has observed a beautiful custom of celebrating his birthday, which occurs on *Shabbos Hagodol,* the "Great Sabbath" before Passover, by encouraging his family and friends to make donations to the Bialystoker Center and Home for the Aged.

Mr. Bindler has been an active member and officer of this institution for more than fifty years. His has been a voice of quiet reason at our Board meetings. We have always been able to call upon him for counsel, wisdom and leadership.

Our Honorary President is blessed with a family devoted to him and to the splendid relationship he has maintained for so long with the Bialystoker Home. Their generosity in honor of Mr. Bindler's birthday is an expression of the love and admiration they feel toward him.

Our officers and directors look forward to Rubin Bindler's active involvement within our organization for many years to come. We consider it our great fortune he is part of our leadership ranks.

1931 50th Anniversary of Bialystoker Center, Home and Infirmary For The Aged 1981

by IZAAK RYBAL, General Secretary

Bialystoker *landsleit* in New York, all over America and throughout the world are celebrating a most important event this year. 1981 is the fiftieth anniversary of the Bialystoker Center and Home for the Aged. During this half century, our Home has developed into one of the finest geriatric facilities in the country, a bastion of modern, compassionate care for the elderly. Moreover, our Center represents the international headquarters of Bialystokers in many lands, the survivors of the Nazi Holocaust which annihilated one of the great centers of Eastern European Jewish life.

This institution embodies the humanitarian spirit for which Bialystok was so well known. Indeed, its

David Sohn, our unforgettable founder, as he sat at his desk.

founders were motivated by a compelling drive to translate into concrete reality their desire to assist people in need generally and, in particular, the elderly. A small group of dedicated Bialystoker Jews, determined to construct a home for the aged under Bialystoker auspices, launched a frenetic series of meetings and festivities to draw support for their ambitious project. Their leader was the late David Sohn, the founder of this Home who was affectionately called "Mr. Bialystok." Despite the formidable obstacles, these men and women vowed to push on towards their goal.

THE BIALYSTOKER SPIRIT

This handful of Bialystoker activists began planning the nursing home and the *landmanschaft* headquarters in June, 1926. They had confronted the tragedy of elderly Bialystokers without proper care, all alone and in desperate straits, a problem affecting many older immigrants to these shores at that time. Thus Jews from Bialystok who had preceeded them, imbued with a passion for assisting the elderly and the needy, made certain that their desparate charges would be well treated and cared for.

BEGINNING WITH DEVOTION

During the plenary meeting of Bialystoker *landsleit,* held in June, 1926, the question of building a nursing home was thoroughly investigated. Ultimately a decision was made to appoint a special committee, whose purpose was to formulate an appropriate plan for constructing a new facility for the elderly. The committee worked continually for almost a year before it discharged its function. In May, 1927, the committee delivered its final report at a general meeting of the Bialystoker Center and Bikur Cholim. To be sure, not only the possibilities of going ahead with the project, but also the numerous difficulties, were exhaustively reviewed. Nonetheless, everyone was upbeat and optimistic. In fact, Mr. Sohn wrote: "One thing is clear, that we will build a home for our elderly people sooner or later."

CAST US NOT AWAY IN OUR OLD AGE

Leafing through the pages of the *Bialystoker Stimme* at that time, one cannot fail to notice the love and devotion with which the Bialystoker Home for the Aged was built, an institution which has developed into one of the finest geriatric facilities in the country. In a moving article in the September, 1927 issue, the author linked the new Home with prayers chanted on the High Holidays. "We recite the prayer, 'Cast us not away in our old age'. In order to lessen the tragedy of being isolated and lonely in one's advanced years, the Directors of the Bialystoker Center and Bikur Cholim have decided to establish their own nursing home for elderly people, in which the old folks will be able to spend their remaining years in comfortable rooms within a congenial environment, among their own friends, so that this challenging time of life will be easier to tolerate."

Many meetings and much effort went into erecting the Home. Furthermore, fund raising activities proceeded in full swing, donations having poured in, swelling the coffers of the Home's fund. In July, 1928, more than $40,000 had been collected which at that time was a substantial sum. As the *Stimme* proclaimed: "The plans for the old age home have been finalized and we contemplate more than an ordinary institution for the elderly. It is already clear that our Home will embody modernity as well as a compassionate spirit — "A Home with a heart" — which will stand as a monument for succeeding generations of our *landsmanschaft.*"

A HOME WITH A HEART AND SOUL

On Monday, September 16, 1929, the contract for building the Home was signed. One week later, the cornerstone was laid for the new facility. In those days, Bialystoker *landsleit* all over America within their respective organizations, contributed in many ways to completing the project. Several condemned buildings were demolished along East Broadway to make room for the new building. A festive occasion occurred on September 22, 1929. Thousands of Jews hailing from Bialystok and its vicinity as well as masses of friends and official representatives of numerous organizations, participated in the memorable ceremony of laying the cornerstone. The Building Committee forecasted in its report that the cost of erecting the home would be around $400,000. Against this backdrop, the Bialystoker Ladies Auxiliary

MAX RATNER OF CLEVELAND, RECIPIENT OF JABOTINSKY CENTENNIAL MEDAL

At a glittering celebration of Ze'ev Vladimir Jabotinsky's 100th birthday anniversary at the Waldorf Astoria in New York City, whose guest speaker was Prime Minister Menachem Begin of Israel, our Bialystoker *landsman,* Max Ratner, was one of 100 recipients of the Jabotinsky Centennial Medal. The dinner took place on Tuesday, November 11th, 1980.

The Jabotinsky Centennial Medal was awarded to 100 Americans of all faiths for distinguished service to the State of Israel and the Jewish people.

In a special publication issued by the Jabotinsky Centennial Dinner Committee, Max Ratner is described as an "illustrious benefactor of civic, cultural, academic and industrial institutions in Cleveland, Ohio and Israel . . . Life Board Member, American Friends of Hebrew University . . . Israel-United States Business Council . . . Technion University . . . Fellow, Brandeis University." As the readers of the *Stimme* are well aware, Mr. Ratner is currently the Board Chairman and past President of the American-Israel Chamber of Commerce and is the Chairman of the Board of Forest City Enterprises, Inc.

Max Ratner

The well known industrialist and prominent Bialystoker *landsman,* Max Ratner of Cleveland, came to New York on Monday, February 16th, 1981, on business and made himself available to review the progress of the forthcoming *Bialystok Memorial Volume.* Mr. Ratner was one of the first to urge our Center to publish a Yizkor Book at the earliest opportunity. We are pleased that much of the manuscript has already been submitted to the publisher.

Mr. Ratner came to the Bialystoker Center in New York at the invitation of our General Secretary, Izaak Rybal. We are especially indebted to him for his tremendous interest in the project, despite many other pressing demands on his time.

Joining Messrs. Ratner and Rybal at the meeting were Icek Shmulewitz, Editor of the Yiddish section of the *Bialystok Memorial Volume* and Rabbi Lowell S. Kronick, Editor of the English section.

A most useful and interesting exchange of views took place, Mr. Ratner offering some helpful suggestions. At the same time, he had the opportunity to become more familiar with what the editors of the Yizkor Book have already accomplished, and with the scope and format of the book. He expressed his satisfaction and looked forward to publication in the near future.

U.J.A. WOMEN'S ORGANIZATION FEATURES SAMUEL PISAR AS GUEST SPEAKER

On Tuesday, March 3, 1981, the United Jewish Appeal Women's Organization sponsored a rally, "Silent No More," attended by more than a thousand members at the New York Statler Hotel. The purpose of the rally, attendance at which was by invitation only, was to raise the audience's consciousness about mounting anti-Semitism in the United States, Western Europe, Latin America and the Soviet bloc.

The guest speaker was Samuel Pisar, author of a recently published book, *Of Blood and Hope,* in which he describes his survival of the Holocaust as the youngest boy from Bialystok at Auschwitz and other concentration camps. He enthralled everyone with several vignettes describing his cunning in outwitting the Nazi executioners.

Samuel and Judith Pisar

Dr. Pisar was accompanied by his wife, Judith. They live in Paris, where he practices law, with offices in New York and London, as well.

Viveca Lindfors, famous stage and film actress, chaired the proceedings. Senator Daniel Patrick Moynihan was another guest speaker. The audience was treated to a moving audio-visual presentation which opened the assembly, as well as to choral singing by the Park East Day School choir.

General Secretary and Mrs. Izaak Rybal, Rabbi Lowell S. Kronick, Chaplain, and Mr. Icek Shmulewitz, Editor of the Yiddish section of the *Bialystok Memorial Volume,* attended the rally and met with Mr. and Mrs. Pisar following the program.

Sam Solasz thanking the guests at Testimonial Dinner for the honor given him and his wife.

The guest speaker was Haim Nirel, representing General Uzi Narkiss, Director General of the Special Projects Fund in Israel, who did not attend. Mr. Nirel, Deputy Director General, emphasized the importance of the Medical Center for the people of Kfar Tabor who will greatly benefit from its diagnostic and treatment facilities. In the recent past, the Northern Galilee, and particularly Kfar Tabor, have assumed increasing strategic importance in connection with the entire Middle East.

The appeal for the Medical Center in honor of Rose and Sam Solasz was conducted by Izaak Rybal, General Secretary of the Bialystoker Center and Home for the Aged. Approximately $85,000 was raised.

Rabbi Kronick delivered a comprehensive retrospective of Mr. Solasz's life, his many achievements and devoted service, as well as Mrs. Solasz's contributions.

After special honorary presentations to Mr. and Mrs. Solasz by Max Ratner, President of the American Israel Chamber of Commerce, Mr. and Mrs. Solasz thanked the Bialystoker Center and the audience for the great honor. Rabbi H. Joseph Simckes, spiritual leader of the Hollis Hills Jewish Center, praised the guests of honor. The blessing over the *chalah* was recited by Mr. Michel Cohen, Mrs. Solasz's father.

All who participated either in planning the event or attending it will not soon forget how moving and truly remarkable an occasion the Rose and Sam Solasz Testimonial Dinner was. We look forward to the Solaszes continuing their excellent leadership in our Center and Home, their services to the State of Israel and to the Jewish people.

Bialystoker Center to Sponsor Tour to Israel

Between June 14th to 28th, 1981, a group of approximately 50 members and friends of the Bialystoker Center in New York will participate in a tour to Israel. On Sunday, June 21st, the Rose and Sam Solasz Medical Center in Kfar Tabor will be dedicated in the presence of our delegation. In addition, several hundreds of Bialystoker *landsleit* and friends in Israel will join in the festivities.

The tour will coincide with the World Gathering of Holocaust Survivors which will take place in Jerusalem on June 15th-18th, 1981. Many of the participants in the tour will have the opportunity to be reunited with family and friends from countries all over the world.

From l. to r.: Sam Solasz, Diane Solasz and fiance, Dr. Matt Kudish, Mr. and Mrs. Hyman Cohen, Scott Solasz and fiancee, Nurit Peters, Mark Solasz and friend. Seated are Mahel Cohen and daughter, Rose Solasz.

BIALYSTOKER STIMME

Published by the

BIALYSTOKER CENTER & BIKUR CHOLIM, INC.

228 EAST BROADWAY • (212) 475-7755-7756 • NEW YORK, N.Y. 10002

NEW YORK APRIL, 1981 No. 328

ROSE AND SAM SOLASZ GUESTS OF HONOR AT BIALYSTOKER TESTIMONIAL DINNER IN SHERATON CENTRE

$85,000 RAISED FOR KFAR TABOR MEDICAL CENTER IN ISRAEL

At an elegant Testimonial Dinner held at the Sheraton Centre on Saturday night, November 8th, 1980, our President and First Lady, Sam and Rose Solasz, were the honored guests. Over 300 people including relatives, friends, business associates, officers and directors of the Bialystoker Center and Home for the Aged, turned out to pay tribute to Mr. and Mrs. Solasz. The last issue of the *Bialystoker Stimme* contained an extensive review of our President's youth in Bialystok and his miraculous survival from almost certain death during the Holocaust. His generosity toward the Bialystoker Center and Home as well as his profound dedication to the humanitarian causes for which it stands, are well known.

Rose Solasz's energetic activism within our organization, as well as for the State of Israel (together with her husband) and within their synagogue, Hollis Hills Jewish Center, cannot but inspire all of us.

For these reasons, our Board of Governors agreed to join with the United Jewish Appeal in sponsoring a Medical Center for the inhabitants of Kfar Tabor, Israel, an agricultural settlement in Northern Galilee and the surrounding communities.

The Chairman and Master of Ceremonies for the Testimonial Dinner was Rabbi Lowell S. Kronick, Chaplain of the Bialystoker Center and Home. He was introduced by our Honorary President and Dinner Committee Chairman, Rubin Bindler. After a stirring rendition of *Hatikvah* and the "Star Spangled Banner" by Cantor Harry Feinberg, Executive Director, Rabbi Kronick welcomed the audience and introduced a number of honored guests including Mayor Micha Goldman of Kfar Tabor, Max Ratner, our Bialystoker *landsman* and leading American Jewish philanthropist from Cleveland, Icek Shmulewicz, Editor of the forthcoming *Bialystok Memorial Volume* and a delegation from the Hollis Hills Jewish Center.

General Izhak Bar-On, representative of the Treasury of the Jewish Agency in the United States, delivered congratulatory remarks to the guests of honor.

Max Ratner, after presenting UJA plaque to Sam and Rose Solasz, flanked by Izaak Rybal, General Secretary.

Bialystok Memorial Volume Already in Process of Publication

The Bialystoker Center in New York is pleased to announce to all *landslelt* in America and all over the world, that we have already submitted for publication the long awaited

BIALYSTOK MEMORIAL VOLUME

which, we hope, will appear shortly. Finally, after various difficulties previously insoluble, our sacred task is being brought to fruition. Preparing and publishing the Bialystok Memorial Volume is being carried out by a special committee, appointed by the Board of Governors of the Bialystoker Center in New York. This large and comprehensive work will contain approximately 700 pages in Yiddish and English, along with many fascinating photographs. The monumental

BIALYSTOK MEMORIAL VOLUME

will include many articles, memoirs, and important documents concerning the founding, development and growth of Jewish life in Bialystok, from the earliest times until the Nazi Holocaust. A prominent place in the book will be devoted to the tragic times in which the Jews in Bialystok and the surrounding provinces lived under the Nazi regime. The Jewish armed resistance in the Bialystoker Ghetto against the Germans will also be thoroughly described. Finally, the volume will contain articles about the attempts to rebuild the Jewish community in Bialystok after the war as well as about the lives of leading Bialystoker *landsleit* throughout the world.

Issuing the historic

BIALYSTOK MEMORIAL VOLUME

involves large expenditures. We will meet these costs with the help of our *landsleit*. The Bialystoker Center in New York, which assumes responsibility for publishing this important book, will not be deterred by any difficulties. We look forward to the assistance and support of our Bialystoker *landsleit* and friends everywhere. We appeal to everyone of you in America and in other countries, whether Bialystoker organizations or individuals, to help us now to achieve our vital goal. Let us perpetuate in an appropriate manner the wonderful city which was Jewish Bialystok. Let us remember that the

BIALYSTOK MEMORIAL VOLUME

will serve as a lasting monument to our loved ones who perished at the hands of the Nazis, a memorial to those of our martyrs whose graves are unmarked and unknown.

We request all *landsleit* and friends to send in your orders for the memorial volume *at once,* with proper donations. Those who order in advance will receive a copy of the book as soon as it is published. Your prompt support will also assist us in publishing the book as soon as possible. Please fill out the coupon below at once and send it in together with your orders and donations to:

BIALYSTOKER CENTER Book-Committee
228 East Broadway, New York, N.Y. 10002

To the Bialystok Memorial Volume Committee:

Please send me a copy of the Bialystok Memorial Volume, as soon as it is published. I understand that publication of the book involves large expenditures and therefore I am sending a donation of $_____

Name .....

Address .....

City .....

1931—50th Anniversary of Bialystoker Center and Home for the Aged—*1981*

BIALYSTOKER STIMME

Published by the
BIALYSTOKER CENTER & BIKUR CHOLIM, INC.
228 EAST BROADWAY • (212) 475-7755-7756 • NEW YORK, N.Y. 10002

NEW YORK **APRIL, 1981** **No. 328**

In 1931, the grand opening of the Bialystoker Center and Home for the Aged featured an impressive parade of landsleit and a marching band.

אין 1931, איז פאָרגעקומען די חנוכת הבית פונם ביאַליסטאָקער צענטער און מושב זקנים מיט אַ יום טוב׳דיגען פּאַראַד פון לאַנדסלייט און אָרקעסטערס.